

ბაჩანა ჯიშკარიანი, LL.M. (München)

სამართლის დოქტორი (მიუნხენის ლუდვიგ-მაქსიმილიანის
სახელობის უნივერსიტეტი), ასოცირებული პროფესორი

კაზუსები სისხლის სამართლის ზოგად ნაწილში

თბილისი, 2015
გამოცემლობა „ნურისტაგის სახლი“

ნიგნი გამოიცა იურიდიული კომპანია „სამართლის
სახლის“ ფინანსური მხარდაჭერით.

**სამეცნიერო
რედაქტორი**

გიორგი ღვებუაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი,
სისხლის სამართლის და საერთაშორისო
სისხლის სამართლის ლექტორი

დამაკაბდონებელი თამარ ქიტუაშვილი

ყველა უფლება დაცულია. ამ ნიგნის არც ერთი ნაწილი (ეს იქნება ტექს-
ტი, ფოტო-ილუსტრაცია თუ სხვა) არანაირი ფორმით და საშუალებით
(იქნება ეს ელექტრონული თუ მექანიკური), არ შეიძლება გამოყენებულ
იქნას ავტორის წერილობითი ნებართვის გარეშე.

საავტორო უფლებების დარღვევა ისჯება საქართველოს კანონმდებ-
ლობით.

© ბაჩანა ჯიშკარიანი, 2015

გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

თბილისი, მ. კოსტავას №75; ტელ.: 238 35 99; 557 51 51 34

E-mail: Lawyers.world@yahoo.com;

<http://www.facebook.com/lawyers.world>

ISBN 978-9941-9406-4-4

ბოლო წლების განმავლობაში ქართული სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის სწავლების მეთოდოლოგია მნიშვნელოვნად შეიცვალა და გერმანული გავლენის ქვეშ მოექცა, რაც მისასაღმებელია. კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკის გერმანული მოდელის გავრცელებაც ამის ერთ-ერთი გამოხატულებაა, რომელიც სწორად გამოყენების შემთხვევაში სტუდენტებს ეხმარება სამართლებრივად ლოგიკური მსჯელობის აგებასა და სწორი კვალიფიკაციის ჩამოყალიბებაში. ყველაზე კარგად სტუდენტის ცოდნის შეფასების შესაძლებლობას ქმედების შემადგენლობის, მართლწინააღმდეგობასა და ბრალთან დაკავშირებით – სწორედ აქ რომ ეს მოდელი იძლევა.

მოცემული სახელმძღვანელო აგებულია იმ სტილით, როგორც ეს ტიპური გერმანული კაზუსების კრებულისათვის არის დამახასიათებელი და განკუთვნილია უფრო დამწყებთათვის, რათა მათ ძირითად სახელმძღვანელოებთან ერთად სამუშაო ჯგუფებში მუშაობისას გამოიყენონ ის. რა თქმა უნდა, მხოლოდ ამის საფუძველზე სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის კურსის გავლა არ არის საკმარისი.

კრებულში შეტანილია მარტივი და საშუალო სირთულის კაზუსები, რათა, ერთი მხრივ, სტუდენტებმა შეძლონ კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკის ადვილად გააზრება და, მეორე მხრივ, შედარებით რთულ კითხვებზე პასუხის დასაბუთებულად გაცემა. კაზუსები დამუშავებულია სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებულ თითქმის ყველა საკითხზე, დაწყებული სისხლის სამართლებრივად რელევანტური ქმედებით და დამთავრებული უმოქმედობით.

აღნიშნულ წიგნზე მუშაობისას განეული დახმარებისათვის განსაკუთრებული მადლობა ეკუთვნით ჩემს ყოფილ სტუდენტებს კიოლნის სამაგისტრო პროგრამაზე, ანა და ნინო კუციებს, რომლებმაც მნიშვნელოვანი დახმარება გაამინეს მისი კორექტირებისას. ასევე მადლობა ეკუთვნის ქალბატონ ნაირა ვერძაძეს სტილისტური და გრამატიკული რჩევებისათვის.

ცალკე აღსანიშნავია იურიდიული კომპანია „სამართლის სახლი“, რომლის დაფინანსებითაც მოხდა ამ კრებულის გამოცემა. დასაფასებელია ის, რომ ეს კომპანია ასეთ არაკომერციულ, მაგრამ საგანმანათლებლო პროექტებს უჭერს მხარს და ამით საკუთარი წვლილი შეაქვს იურიდიული განათლების განვითარების პროცესში.

ბაჩანა ჯიშკარიანი, LL.M. (München)

ასოცირებული პროფესორი

სამართლის დოქტორი

თბილისი, იანვარი, 2015

სარჩევი

წინათქმა	6
კაზუსი 1 – დანაშაულის აგებულება	13
კაზუსი 2 – სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება	16
კაზუსი 3 – სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება	18
კაზუსი 4 – მიზეზობრივი კავშირი	20
კაზუსი 5 – მიზეზობრივი კავშირი, ოგიაქტური შერაცხვა	23
კაზუსი 6 – მიზეზობრივი კავშირი, ოგიაქტური შერაცხვა	29
კაზუსი 7 – ოგიაქტური შერაცხვა	33
კაზუსი 8 – განზრახვა	36
კაზუსი 9 – განზრახვა	41
კაზუსი 10 – განზრახვა	47
კაზუსი 11 – აუცილებელი მოგერიება	54
კაზუსი 12 – აუცილებელი მოგერიება	59
კაზუსი 13 – აუცილებელი მოგერიება	64
კაზუსი 14 – უკიდურესი აუცილებლობა	71
კაზუსი 15 – დანაშაულის სავარაუდო თანხმობა	76
კაზუსი 16 – გრაღი (შეცდომა)	82
კაზუსი 17 – გაუფრთხილებლობა	87
კაზუსი 18 – გაუფრთხილებლობა	92
კაზუსი 19 – მომზადება	99
კაზუსი 20 – მცდელობა	102

კაზუსი 21 – შუალობითი ამსრულებლობა	106
კაზუსი 22 – თანამონაწილეობა	111
კაზუსი 23 – თანამონაწილეობა	115
კაზუსი 24 - უმოქმედობა	118
სახელმძღვანელოში დამუშავებული კაზუსების ამოხსნის სქემები	121
განხილვის, მოქმედებით ჩადენილი, დამთავრებული მატერიალური დანაშაული	121
აუცილებელი მოგვარიება (სსკ მუხ. 28)	122
უპიდურისი აუცილებლობა (სსკ მუხ. 30)	123
დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა (სსკ მუხ. 32)	124
გაუფრთხილებლობა (სსკ მუხ. 10)	125
დანაშაულის მოგზადება (სსკ მუხ. 18)	126
დანაშაულის მცდელობა (სსკ მუხ. 19)	127
შუალობითი ამსრულებლობა	128
თანამონაწილეობა (ნაქეზება)	129
თანამონაწილეობა (დახმარება)	130
შეჩაღული უმოქმედობა	131
გამოყენებული ლიტერატურა	132
ქართულენოვანი:	132
გარეულენოვანი:	133
ავტორის შეხატება	135

შემოკლებანი

ქართული:

აგზ.	აგზაში
დაწერ.	დაწერილებით
ე.ი.	ესე იგი
ე.წ.	ეგრეთ წოდებული
იხ.	იხილეთ
მაგ.	მაგალითად
ნაწ.	ნაწილი
სსკ	სისხლის სამართლის კოდექსი
ტ.	ტომი
ქვევ.	ქვეაუწყები
შეად.	შეადარეთ

გერმანული:

AT
(Allgemeiner Teil)

ზოგადი ნაწილი

Auf.
(Auflage)

გამოცემა

JA
(Juristische
Arbeitsblätter)

ქურნალი იურიდიული
სამუშაო ფურცლები

JURA
(Juristische Ausbildung)

ქურნალი იურიდიული განათლება

NJW
(Neue Juristische
Wochenschrift)

ახალი ყოველკვირეული იურიდიული
ქურნალი

NStZ
(Neue Zeitschrift für
Strafrecht)

სისხლის სამართლის ახალი ქურნალი

Rn.
(Randnummer)

აბჯაცი/გვერდითი ნომერი

StGB
(Strafgesetzbuch)

სისხლის სამართლის კოდექსი

BGHSt
(Sammlung der
Entscheidungen
des Bundesgerichtshofs
in Strafsachen)

გერმანიის ფედერალური უზენაესი
სასამართლოს გადაწყვეტილებების
კრებული სისხლის სამართლის
საქმეებზე

Kap.
(Kapitel)

თავი

კაზუსი 1 – დანაშაულის აგებულება

ა-მ შურისძიების მიზნით ესროლა ბ-ს და სიცოცხლეს გამოასალმა, ვინაიდან მან რამდენიმე დღის წინ, სახალხოდ მძიმე შეურაცხყოფა მიაყენა.

აგებს თუ არა პასუხს ა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის?

დაიმახსოვრეთ:

კაზუსის ამოხსნის დანწყებამდე აუცილებლად ყურადღება უნდა მიაქციოთ დასმულ კითხვას. როდესაც საუბარია კონკრეტულ მუხლზე, მაშინ ამოხსნაც ამ მუხლზე უნდა იყოს აგებული!

კაზუსის ამოხსნა:

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან ესროლა ბ-ს და სიცოცხლეს გამოასალმა.

დაიმახსოვრეთ:

კაზუსის ამოხსნისას ჰიპოთეზაში უნდა გამოიყენოთ ისეთი სიტყვები, როგორიცაა „შესაძლებელია“ ან „შესაძლოა“, ვინაიდან თქვენ ჯერ კიდევ არ გაგირკვევიათ, ჩაიდინა თუ არა პირმა დანაშაული (ე.წ. დასკვნის სტილი)!

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

სსკ-ის 108-ე მუხლით დასჯადობისათვის აუცილებელია სხვა ადამიანის მოკვლა, ჩადენილი *ქმედებით*. ბ გასროლით გარდაიცვალა, შესაბამისად, 108-ე მუხლით გათვალისწინებული *შედეგი* დამდგარია. გარდა ამისა, აუცილებელია, რომ ა-ს ქმედება *მიზეზობრივ კავშირში* იყოს ბ-ს სიკვდილთან. ე.წ.

პირობათა, იგივე ეკვივალენტურობის თეორიის თანახმად (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2) მიზეზობრივი კავშირი არსებობს მაშინ, როდესაც ქმედება წარმოადგენდა ამ კოდექსის შესაბამისი მუხლით გათვალისწინებული მართლსაწინააღმდეგო შედეგის ან კონკრეტული საფრთხის აუცილებელ პირობას, რომლის გარეშეც ამჯერად ეს შედეგი არ განხორციელდებოდა, ან ასეთი საფრთხე არ შეიქმნებოდა.¹ ა-ს ქმედება მიზეზობრივ კავშირშია ბ-ს სიკვდილთან. მის მიერ განხორციელებული გასროლის გარეშე ის არ მოკვდებოდა. **ობიექტური შერაცხვაც** აშკარაა, ვინაიდან ა-მ გასროლით შექმნა სამართლებრივად რელევანტური საფრთხე, რომლის რეალიზებაც კონკრეტულ შედეგში მოხდა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

დაიმახსოვრეთ:

სუბიექტური შემადგენლობის საფეხურზე ხდება იმის შემოწმება, თუ რა შინაგანი ფსიქიკური დამოკიდებულება ჰქონდა პირს მის მიერ ჩადენილი ქმედების მიმართ.

სსკ-ის 108-ე მუხლით დასჯადობისათვის აუცილებელია დანაშაულის განზრახ ჩადენა. ა მოცემულ შემთხვევაში მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით. მას გაცნობიერებული ჰქონდა თავისი ქმედების მართლწინააღმდეგობა, ითვალისწინებდა ამ შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და სურდა კიდეც ბ-ს სიკვდილი (სსკ მუხ. 9 ნაწ. 2).

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს, შესაბამისად, ა-მ ჩაიდინა მართლსაწინააღმდეგო ქმედება.

¹ დანერ. იხ. ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 89 და შემდეგი; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 156.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

დაიმასხოვრეთ:

დასკვნა აუცილებლად უნდა პასუხობდეს დადებითად ან უარყოფითად კაზუსში დასმულ კითხვას. დაუშვებელია, თუ კითხვაში მაგ. სსკ-ის 108-ე მუხლზეა საუბარი, დასკვნა ეხებოდეს სსკ-ის 109-ე მუხლს.

ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობა.

პაზუსი 2 – სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება

ა-ს შუალამისას კომპარი დაესიზმრა და ძილში ხელების ქნევა დაიწყო. ერთი ხელი სახეში მოხვდა მის მეგობარ ბ-ს და ცხვირი დაუზიანა, რის შედეგადაც მან ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება მიიღო.

დაისჯება თუ არა ა სსკ-ის 124-ე მუხლით?

კაზუსის ამოხსნა:

ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, სსკ მუხ. 124

პიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 124-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, როდესაც მან სახეში გაარტყა ბ-ს ხელი და დააზიანა იგი.

1. ქმედების შემადგენლობა

ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივი დასჯადობისათვის აუცილებელია, რომ პირმა განახორციელოს სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება.

ქმედება არის ადამიანის ნების ბატონობის ქვეშ მოქცეული ან მოქცევადი სოციალურად მნიშვნელოვანი ქცევა (*ქმედების სოციალური მოძღვრება*).² პირს უნდა შეეძლოს ქმედების საკუთარი ნებით წარმართვა.³ ხოლო სოციალურად მნიშვნელოვანია ისეთი ქცევა, რომელიც შესაძლოა თავისი არასასურველი შედეგებით სოციალურ სივრცეში უარყოფითი შეფასების საგანი გახდეს.⁴

მართალია, ა-ს მიერ განხორციელებული ქმედება სოციალურად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ამის შედეგად სხვისი ჯანმრთელო-

² Rengier, Strafrecht AT, § 7 Rn. 5.

³ Rengier, Strafrecht AT, § 7 Rn. 8.

⁴ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 93.

ბა დაზიანდა, მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში ა არ ბატონობდა საკუთარ ქმედებაზე და ძილში მას არც შეეძლო ამის გაკეთება. აქედან გამომდინარე, სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება გამოირიცხა.

დასკვნა

დაიმახსოვრეთ:

როდესაც სისხლისსამართლებრივი კაზუსის ამოხსნისას რომელიმე კომპონენტზე საუბრისას უარყოფით დასკვნამდე მიხვალთ (მაგ. გამოირიცხა ქმედება), მაშინ პირდაპირ საბოლოო დასკვნა უნდა გაკეთდეს და გაეცეს პასუხი კაზუსში დასმულ კითხვას. დაუშვებელია და სრულიად ზედმეტია შემდეგი კომპონენტების შემონმება, ვინაიდან დასჯადობა უკვე ისედაც გამორიცხულია.

ა-ს არ ჩაუდენია სსკ-ის 124-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, ვინაიდან სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება არ განხორციელებულა.

კაზუსი 3 – სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება

აკვირადღეს შეყვარებულთან ერთად სეირნობდა რუსთაველის გამზირზე და ნაყინს მიირთმევდა. მოულოდნელად, იქვე ახლოს ბიჭებს შორის ჩხუბი ატყდა. უცბად, ერთ-ერთი მათგანი, ბ, მოჩხუბრებს გამოეყო და სწრაფად გაიქცა. გზის გათავისუფლების მიზნით მან მთელი ძალით ხელი ჰკრა ა-ს, რომელმაც თავი ვერ შეიკავა და თავისი სხეულით გაიტანა „ზარა“-ს შუშის კარები, რითაც მალაზიას მნიშვნელოვანი ზიანი მიაღდა.

დაისჯება თუ არა ა სსკ-ის 188-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული სხვისი ნივთის გაუფრთხილებლობით დაზიანებისათვის?

კაზუსის ამოხსნა:

სხვისი ნივთის დაზიანება გაუფრთხილებლობით, სსკ მუხ. 188, ნაწ. 1

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 188-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული სხვისი ნივთის დაზიანება გაუფრთხილებლობით, როდესაც მან გაიტანა მალაზიის კარები, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია.

1. ქმედების შემადგენლობა

ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

მოცემულ შემთხვევაში ა-ს ქმედება სოციალურად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან მან დააზიანა სხვისი საკუთრება (შეად. კაზუსი 2), მაგრამ დამდგარი შედეგი, კარების დაზიანება, იყო შედეგი ბ-ს მიერ ხელის კერისა. ა საკუთარ ქმედებაზე არ ბატონობდა და არც შეეძლო მასზე ბატონობა. ის, ფაქტობრივად, ბ-ს ხელში იარაღად გადაიქცა და იმყოფებოდა *vis absoluta*-ს (დაუძლეველი ძალა) მდგომარეობაში. ეს იგივე იქნებოდა, ბ-ს რომ ქვა ესროლა მალაზიისთვის და ისე ჩაემტვრია კარები. არ აქვს მნიშვნელობა, ის სულიერ არსებას გამოიყენებდა თუ უსულო საგანს.⁵ ყოველივე აქედან გამომდინარე, ა-ს არ განუხორციელებია სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება.

⁵ შეად. Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 99.

დასკვნა

ა-ს არ ჩაუდენია სსკ-ის 188-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული სხვისი ნივთის დაზიანება გაუფრთხილებლობით, ვინაიდან მას არ განუხორციელებია სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება.

დაიმახსოვრეთ:

კაზუსის ამოხსნის სქემაში ქმედების შემონმება შესაძლებელია როგორც ობიექტური შემადგენლობის შიგნით, რომელ მეთოდსაც მოცემული კრებული მიყვება, ასევე ქმედების შემადგენლობის წინ.

კაზუსი 4 – მიზეზობრივი კავშირი

ა უნივერსიტეტის გაჩერებასთან ტაქსიში ჯდებოდა, როდესაც მას მოულოდნელად დანით თავს დაესხა ბ და ზურგიდან სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა. როგორც მოგვიანებით გაირკვა, ტაქსის მძღოლი დაქირავებული მკვლეელი ყოფილა და ის ა-ს ისედაც უპირებდა რამდენიმე წუთში მოკვლას.

დაისჯება თუ არა ბ სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის?

კაზუსის ამოხსნა:

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

პიპოთეზა: შესაძლებელია ბ-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან დანა დაარტყა ა-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

ბ-მ განახორციელა სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება, გამოხატული მოქმედებაში.

დაიმახსოვრეთ:

თუ კაზუსის ამოხსნისას რომელიმე მონაკვეთში არანაირი სადავო პრობლემა არ ჩანს, როგორც ეს ამ კაზუსში ქმედებასთან მიმართებაშია, მაშინ არ არის საჭირო დანვრილებით მსჯელობა და მოკლე პასუხი სრულიად საკმარისია.

შედეგი

ა გარდაიცვალა. სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

მართალია, სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია, თუმცა, ამასთანავე აუცილებელია დადგინდეს მიზეზობრივი კავშირი ბ-ს ქმედებას, ანუ დანის ჩარტყმასა და ა-ს სიკვდილს შორის.

დაიმახსოვრეთ:

მიზეზობრივი კავშირის დასადგენად გამოიყენება ე.წ. ეკვივალენტურობის/პირობათა თეორია (ლათ. *conditio-sine-qua-non*), რომლის თანახმადაც ნებისმიერი პირობა მიზეზობრივ კავშირშია შედეგთან, თუკი დადგინდება, რომ ამ პირობის გარეშე შედეგი თავისი კონკრეტული ფორმით არ დადგებოდა (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2).

მოცემულ კაზუსში მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა, ვინაიდან ამ კავშირის დასადგენად აუცილებელია გავარკვიოთ, თუ რამ გამოიწვია ა-ს სიკვდილი კონკრეტულ სიტუაციაში. ბ-ს რომ არ ჩაერტყა დანა, ა ტაქსიში ჩაჯდომისას არ მოკვდებოდა. ის რომ ცოტა ხანში ა ისედაც მოკვდებოდა სხვისი ხელით, არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს. მოვლენების შემდგომი, ჰიპოთეტური განვითარება (*ჰიპოთეტური მიზეზობრიობა*) ბ-ს დასჯადობაზე გავლენას არ ახდენს. მსხვერპლის მოგვიანებით სიკვდილი უკვე სხვა შემთხვევა იქნებოდა, ამიტომაც ჰიპოთეტური მიზეზობრიობა მიზეზობრივ კავშირს არ გამოორიცხავს.⁶

ობიექტური შერაცხვა

ბ-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ბ მოქმედებდა განზრახ.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ არის. ბ მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ.

⁶ დანერ. იხ. Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 222.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ არის. ბ მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

ბ პასუხს აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის, ვინაიდან მან დანის ჩარტყმით ა სიცოცხლეს გამოასალმა.

კაზუსი 5 – მიჯნოზოგრივი კავშირი, ობიექტური შერაცხვა

ა-მ და ბ-მ გადაწყვიტეს მეზობლის, გ-ს თავიდან მოშორება, ვინაიდან ის წლებია ლოთობდა და მეზობლებს მოსვენებას არ აძლევდა. ერთხელაც, მათ იხელთეს დრო და სუფრასთან მჯდომ გ-ს ღვინის ჭიქაში ჩაუყარეს სანამლავი. მეორე დღეს გ მონამ-ვლის შედეგად გარდაიცვალა. აღსანიშნავია ის, რომ ა-მ და ბ-მ ერთმანეთის განზრახვის შესახებ არაფერი არ იცოდნენ.

დაისჯებიან თუ არა ა და ბ სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინე-ბული განზრახი მკვლელობისათვის შემდეგ შემთხვევებში:

- ა) ორივე სანამლავმა ერთდროულად იმოქმედა და გამოიწვია გ-ს სიკვდილი, თუმცა თითოეული დოზაც საკმარისი იქნე-ბოდა მოსანამლად.
- ბ) მხოლოდ ერთის მიერ ჩაყრილმა სანამლავმა იმოქმედა, თუმ-ცა ექსპერტიზით ვერ დადგინდა კონკრეტულად, თუ რო-მელ მათგანს ეკუთვნოდა ის. თითოეული დოზა საკმარისი იყო მოსანამლად.
- გ) მხოლოდ ორივე დოზა იყო ერთად აღებული საკმარისი სასიკ-ვდილო შედეგის გამოსაწვევად.

კაზუსის ამოხსნა (ვარიანტი ა):

1. ა - განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან სანამლავი ჩაუყარა გ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციე-ლებულია.

შედეგი

გ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარი.

მიზეზობრივი კავშირი

მოცემულ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ე.წ. **ალტერნატიული მიზეზობრიობასთან**. ალტერნატიული მიზეზობრიობის დროს თითოეული წინაპირობა ცალკე აღებული საკმარისია შედეგის გამოსანეევად.⁷ ეკვივალენტურობის თეორიას ალტერნატიული მიზეზობრიობის შემთხვევაში პრობლემა ექმნება, ვინაიდან, თუ ჩვენ გამოვრიცხავთ ა-ს ქმედებას, ანუ მის მიერ საწამლაკის ჩაყრას, კონკრეტული შედეგი, გ-ს სიკვდილი მაინც დადგებოდა, რადგან შედეგს ბ-ს საწამლაკი გამოიწვევდა. ანუ გამოდის, რომ ა-ს ქმედება არ არის მიზეზობრივ კავშირში დამდგარ შედეგთან. ზუსტად იგივე შეიძლება ითქვას ბ-ზეც. თუ ის არ ჩაყრიდა საწამლაკს, შედეგი ა-ს ხელით მაინც დადგებოდა. საერთო ჯამში ეს ორივეს დასჯადობას გამოგვირიცხავდა, რაც გაუმართლებელია, ამიტომაც ხდება ეკვივალენტურობის თეორიის მოდიფიცირება.

დამატებითი:

მოდიფიცირებული ეკვივალენტურობის თეორიის არსი მდგომარეობს შემდეგში: თუ შესაძლებელია წინაპირობების ალტერნატიულად, ცალ-ცალკე, მაგრამ არა ერთდროულად გამორიცხვა, ისე რომ ამავდროულად შედეგიც არ გამოირიცხოს, მიზეზობრივი კავშირი სახეზეა.

თუ ჩვენ ერთდროულად გამოვრიცხავთ ა-ს და ბ-ს ქმედებას, მათ მიერ ჭიქაში საწამლაკის ჩაყრას, მაშინ გ არ მოინამლებოდა. შესაბამისად ა-ს ქმედება მიზეზობრივ კავშირშია მეზობლის სიკვდილთან.

ობიექტური შერაცხვა

ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეეცდებოდა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ა მოქმედებდა განზრახ.

⁷ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 54.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს, შესაბამისად ა-მ ჩაიდინა მართლწინააღმდეგო ქმედება.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის, ვინაიდან მან სანამლავით მეზობელი გ სიცოცხლეს გამოასალმა.

II. ბ – განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

დაიმახსოვრეთ:

თუ კაზუსში იკვეთება ორი ან მეტი პირის მიერ ჩადენილი ქმედება და მათი დასჯადობის საკითხი, მაშინ თითოეული მათგანის მიერ ჩადენილი ქმედების კვალიფიკაცია უნდა მოხდეს ცალ-ცალკე და არა ერთ სქემაში.

ამავდროულად, თუ მეორე პირის დასჯადობის საკითხი ისევე გადაწყდება, როგორც სხვა, უკვე განხილული პირის დასჯადობისა, როგორც ეს მოცემულ კაზუსშია, მაშინ არ არის მსჯელობა აუცილებელი და მოკლე პასუხი საკმარისია.

ბ-ს მიერ ჩადენილი ქმედებაც, ა-ს მიერ ჩადენილი ქმედების მსგავსად, დასჯადია სსკ-ის 108-ე მუხლით.

კაზუსის ამოხსნა (ვარიანტი ბ):

I. ა – განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც სანამლავი ჩაუყარა გ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

გ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

მოცემულ შემთხვევაში პრობლემას ქმნის ის, რომ ვერ დადგინდა, თუ კონკრეტულად ვისმა სანამლავმა იმოქმედა და გამოიწვია სიკვდილი. თუ დავუშვებთ, რომ იმოქმედა ა-ს სანამლავმა, მაშინ ბ მხოლოდ მკვლელობის მცდელობისათვის აგებს პასუხს, ვინაიდან ის მეორეჯერ ვერ მოკლავდა უკვე გარდაცვლილ მეზობელს. ზუსტად იმავეს თქმა შეიძლება ა-სთან მიმართებაშიც. თუ დავუშვებთ, რომ ბ-ს სანამლავმა იმოქმედა, მაშინ ა მხოლოდ მცდელობისთვის აგებს პასუხს.

იქიდან გამომდინარე, რომ ვერ დგინდება კონკრეტულად მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი, გამოიყენება *in dubio pro reo*-ს პრინციპი, ანუ ყოველგვარი ეჭვი უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის, ა-ს სასარგებლოდ, რაც გულისხმობს იმის დაშვებას, რომ არა მისმა, არამედ ბ-ს ქმედებამ გამოიწვია სიკვდილი და სწორედ მისი ქმედებაა მიზეზობრივ კავშირში დამდგარ შედეგთან.

დასკვნა

ა პასუხს არ აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის. ის შესაძლებელია, დაისაჯოს მხოლოდ მკვლელობის მცდელობისათვის (სსკ მუხ. 19, 108).

II. ბ – განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ბ-ს მიერ ჩადენილი ქმედებაც დასჯადია სსკ-ის 19, 108-ე მუხლით – მკვლელობის მცდელობა. აქაც, *in dubio pro reo*-ს პრინციპიდან გამომდინარე, უნდა დავუშვათ, რომ იმოქმედა ა-ს სანამლავმა და სწორედ მან გამოიწვია მეზობლის სიკვდილი.

კაზუსის ამოხსნა (ვარიანტი გ):

I. ა – განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან სანამლაფი ჩაუყარა გ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

გ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

მოცემულ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ე.წ. **კუმულატიურ მიზეზობრიობასთან**. ალტერნატიული მიზეზობრიობისაგან განსხვავებით აქ არსებობს რამდენიმე წინაპირობა, რომლებიც ერთად იწვევს შედეგს. ცალ-ცალკე აღებული რომელიმე წინაპირობა შედეგს ვერ გამოიწვევდა.

კუმულატიური მიზეზობრიობის შემთხვევაში არ არის საჭირო პირობათა თეორიის მოდიფიცირება, ვინაიდან ისედაც უპრობლემოდ არის შესაძლებელი მიზეზობრივი კავშირის დადგენა. თუ ჩვენ ა-ს მიერ გ-ს ჭიქაში სანამლაფის ჩაყრას გამოვრიცხავთ, მაშინ გ არ მოკვდებოდა, ვინაიდან ბ-ს მიერ ჩაყრილი სანამლაფის დოზა ამისათვის საკმარისი არ იქნებოდა.⁸ შესაბამისად, სსკ-ის მე-8 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, აშკარაა მიზეზობრივი კავშირი.

ობიექტური შერაცხვა

რაც შეეხება ობიექტურ შერაცხვას, ის გულისხმობს სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის (მოცემულ შემთხვევაში სიკვდილის

⁸ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 53.

საფრთხის) შექმნას, რომელიც კონკრეტულ შედეგში (ანუ მეზობლის სიკვდილში) რეალიზდება. აღნიშნული დეფინიციიდან გამომდინარე ა-ს ობიექტურად გ-ს სიკვდილი ვერ შეერაცხება, ვინაიდან მოვლენათა განვიფარების ჯაჭვში ჩაერთო სრულიად მოულოდნელად სხვა ადამიანი, ბ, რომლის სანამლავის დოზის ერთდროულად ჩაყრამ გამოიწვია შედეგი. გ-ს სიკვდილი შემთხვევითობის ნაყოფი უფრო იყო, ვიდრე ა-ს მიერ საფრთხის ობიექტურად დაფუძნების.⁹ შეიძლება ითქვას, რომ მიზეზობრივი კავშირი ატიპურად განვითარდა. არავის არ შეუძლია იმის წარმოდგენა, რომ ზუსტად იმ დროს, როცა მას უნდა სხვისი მოკვლა, ვინმე მესამე პირსაც იგივეს გაკეთება იმავე დროს მოუნდება. ყოველივე აქედან გამომდინარე, ა-ს მისი მეზობლის სიკვდილი ობიექტურად ვერ შეერაცხება.

დასკვნა

ა არ აგებს პასუხს აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის, ვინაიდან ობიექტური შერაცხვა გამოირიცხა. ის შესაძლებელია დაისაჯოს მხოლოდ მკვლელობის მცდელობისათვის - სსკ მუხ. 19,108.

II. ბ - განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ბ-ს მიერ ჩადენილი ქმედებაც, ა-ს მიერ ჩადენილი ქმედების მსგავსად, დასჯადია სსკ-ის 19,108-ე მუხლით.

⁹ Rengier, § 14 Rn. 94

კაზუსი 6 – მიზეზობრივი კავშირი, ობიექტური შერაცხვა

ხანგრძლივი ერთობლივი ცხოვრებით შენუხებულმა ა-მ გადან-
ყვიტა თავისი მეუღლის, ბ-ს მოშორება და დილით ყავის ჭიქაში
ნელა მოქმედი სანამლავი ჩაუყარა. საუზმის შემდეგ, როგორც
ყოველთვის, ბ სამსახურში წავიდა. მას იქ მის მიერ სამსახური-
დან გათავისუფლებული ყოფილი თანამშრომელი გ ელოდა შუ-
რისძიების მიზნით. გ-მ ბ დანით მოკლა.

ა) დაისჯება თუ არა ა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებუ-
ლი განზრახ მკვლელობისათვის?

ბ) შეიცვლება თუ არა კვალიფიკაცია, თუ გ ბ-ს დანას იმიტომ
ჩაარტყამს, რომ ისარგებლებს ბ-ს სისუსტით, რომელიც
ნელა მოქმედი სანამლავით არის გამოწვეული?

კაზუსის ამოხსნა (ვარიანტი ა):

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით
გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან
სანამლავი ჩაუყარა ბ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციე-
ლებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი
დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

ეკვივალენტურობის თეორიიდან გამომდინარე (სსკ მუხ. 8, ნაწ.
2), ა-ს მიერ განხორციელებული ქმედება არ უკავშირდება შე-
დეგს, ვინაიდან გ-ს მიერ განხორციელებული დანის ჩარტყმით

წარმოიშვა სრულიად ახალი მიზეზობრივი კავშირი, რომელმაც დამოუკიდებლად გამოიწვია შედეგი. ე.ი. აშკარაა **განყვეტილი მიზეზობრიობა**.¹⁰ ა-ს რომც არ ჩაეყარა საწინააღმდეგო საკუთარი ცოლისთვის, ის მაინც მოკვდებოდა, შესაბამისად, მის ქმედებას არ გამოუწვევია მეუღლის სიკვდილი.

დასკვნა

ა არ დაისჯება სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობისათვის, ვინაიდან მის ქმედებასა და მეუღლის სიკვდილს შორის მიზეზობრივი კავშირი არ არსებობს. მან შესაძლოა პასუხი აგოს მკვლელობის მცდელობისათვის (სსკ მუხ. 19, 108).

კაზუსის ამოხსნა (ვარიანტი ბ):

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

პიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან საწინააღმდეგო ჩაუყარა ბ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

განყვეტილი მიზეზობრიობისაგან განსხვავებით, მიზეზობრივი კავშირი არსებობს მაშინ, როდესაც სხვა პირი საკუთარ ქმედებას წინარე ქმედებას დაუკავშირებს.¹¹ გ-მ დანის ჩარტყმა სწო-

¹⁰ Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 159.

¹¹ Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 159; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 164.

რედ იმიტომ გადაწყვიტა, რომ ა-ს მიერ საწამლავის ჩაყრის შედეგად მისი მსხვერპლი ბ თავს სუსტად გრძნობდა და სათანადო წინააღმდეგობას ვერ გაუწევდა. პირობათა თეორიის თანახმად (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2), თუ ჩვენ ა-ს ქმედებას (საწამლავის ჩაყრას) გამოვრიცხავთ, შედეგიც გამოირიცხება, ვინაიდან გ თავდასხმას ვერ მოახერხებდა, შესაბამისად მიზეზობრივი კავშირი არსებობს.

ობიექტური შერაცხვა

საკითხავია, რამდენად შეიძლება ობიექტურად შერაცხოს ა-ს მეუღლის სიკვდილი. აქ უარყოფით დასკვნამდე უნდა მივიდეთ, რადგან გ-მ, მართალია, ისარგებლა სხვის მიერ საწამლავის ჩაყრით გამოწვეული ხელსაყრელი მდგომარეობით, მაგრამ, საერთო ჯამში, მას საკუთარი ინტერესები ამოძრავებდა.¹²

მოცემულ კაზუსში, მართალია, ა-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, კერძოდ, მეუღლის მონამვლით სიკვდილის საფრთხე, მაგრამ შედეგი გამოიწვია სრულიად სხვა საფრთხემ, დანის ჩარტყმამ.¹³ საწამლავის ჩაყრის ტიპური შედეგი იქნებოდა მონამვლით სიკვდილი და არა დანით სიკვდილი, როგორც ეს მოცემულ შემთხვევაში მოხდა.¹⁴ გარდა ამისა, მოვლენები სრულიად ატიპურად განვითარდა. ა-ს არანაირად არ შეეძლო წარმოედგინა, რომ მეუღლეს სამსახურში მისი ყოფილი თანამშრომელი დანით ხელში ელოდებოდა მოსაკლავად. ყოველივე აქედან გამომდინარე, ა-სთვის ბ-ს სიკვდილის ობიექტურად შერაცხვა გაუმართლებელი იქნებოდა.

დასკვნა

ა არ აგებს პასუხს სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული მეუღლის განზრახი მკვლელობისათვის, ვინაიდან სხვისი ჩარევის შედეგად დამდგარი შედეგი მას ობიექტურად ვერ შეერაცხება. ის შესაძლებელია დაისაჯოს მკვლელობის მცდელობისათვის (სსკ მუხ. 19, 108).

¹² Rengier, Strafrecht AT, § 13 Rn. 90.

¹³ შეად. Rengier, Strafrecht AT, § 13 Rn. 91.

¹⁴ შეად. Rengier, Strafrecht AT, § 13 Rn. 91.

დაიმახსოვრეთ:

განყვეტილი მიზეზობრიობის შემთხვევაში დამთავრებული დანაშაულისათვის პირის დასჯა გამოირიცხება, ვინაიდან პირველადი მიზეზობრივი კავშირი წყვეტს არსებობას და მას ენაცვლება სხვა პირის მიერ დაფუძნებული ახალი მიზეზობრივი კავშირი. პირველადი ქმედების ავტორი შესაძლებელია დაისაჯოს მხოლოდ მცდელობისათვის.

ატიპური მიზეზობრიობის შემთხვევაში კი პირველადი მიზეზობრივი კავშირი განაგრძობს არსებობას შედეგის დადგომამდე, თუმცა ობიექტური შერაცხვის არარსებობის გამო ამ შემთხვევაშიც გამოირიცხება დასჯადობა დამთავრებული დანაშაულისათვის.

ა-მ კარგად არ იცოდა ცურვა, თუმცა მეგობრებისათვის თავის მოწონება გადანყვიტა და აღელვებულ ზღვაში მაინც შეცურა. ცოტა ხანში ის დაიღალა, ველარ გააგრძელა ცურვა და ჩაძირვა დაიწყო, თუმცა მანამდე მაშველებს მიაწვდინა ხმა. მაშველი ბ მაშინვე მისკენ გაეშურა დასახმარებლად, მაგრამ ა იმდენად პანიკაში იყო, რომ მთელი ძალით იქნევდა აქეთ-იქეთ ხელებს, რითაც ბ-ს დახმარების საშუალებას არ აძლევდა. ბ-ს სხვა გზა არ ჰქონდა და ა-ს თავში მუშტის ჩარტყმით გონება დააკარგვინა. ამის შემდეგ მან ის ნაპირზე გამოიყვანა. მართალია, ა დახრჩობას გადაურჩა, მაგრამ თავში ჩარტყმის შედეგად ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება მიიღო.

შეერაცხება თუ არა ობიექტურად ბ-ს სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება?

ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, სსკ მუხ. 120
ჰიპოთეზა: ბ-მ შესაძლებელია ჩაიდინა სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, როდესაც თავში ჩაარტყა ა-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ა-ს ჯანმრთელობა მსუბუქად დაუზიანდა. 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე, აშკარაა მიზეზობრივი კავშირი. ბ-ს რომ არ ჩაერტყა ა-სთვის, შედეგი არ დადგებოდა.

¹⁵ დანერ. იხ. გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, NStZ 1986, 266.

ობიექტური შერაცხვა

ობიექტური შერაცხვის ეტაპზე უნდა გავარკვეოთ, შექმნა თუ არა ბ-მ სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომლის რეალიზებაც კონკრეტულ შედეგში მოხდა. მოცემულ შემთხვევაში, ერთი შეხედვით, ისე ჩანს, რომ აშკარაა რისკის შემცირება, ვინაიდან მაშველმა ბ-მ დახრჩობის რისკი აიცილა თავიდან ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანების ხარჯზე. რისკის შემცირება კი, როგორც ვიცით, გამორიცხავს შედეგის ობიექტურ შერაცხვას და მოქმედი პირის დასჯას, ვინაიდან არ იქმნება სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, არამედ პირიქით, რისკის შემცირების დროს ხდება უკვე არსებული, სხვის მიერ შექმნილი საფრთხის შემცირება.¹⁶

მოცემულ შემთხვევაში, არ მცირდება რისკი, ვინაიდან მაშველმა თავისი ქმედებით ახალი, დამოუკიდებელი საფრთხე შექმნა თავში ხელის ჩარტყმით.¹⁷ ახალი საფრთხის შექმნით კი, რაც არ უნდა კარგ მიზნებს ემსახურებოდეს ის, ობიექტური შერაცხვა არ გამოირიცხება. მართალია, ბ-მ ა დახრჩობას გადაარჩინა, მაგრამ პარალელურად შექმნა ახალი, სამართლებრივად გასაკიცხი ჯანმრთელობის დაზიანების საფრთხე, რომელიც შედეგში აისახა კიდევ.¹⁸

დასკვნა

ბ-ს დამდგარი შედეგი, ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება, ობიექტურად შერაცხება.

კაზუსში დასმულ კითხვას პასუხი უკვე გაეცა, შესაბამისად ამოხსნის გაგრძელება არ არის საჭირო, თუმცა მოკლედ უნდა აღინიშნოს, რომ ბ-ს დასჯა გამოირიცხება მართლწინააღმდეგობის ეტაპზე (დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა ან უკიდურესი აუცილებლობა).

¹⁶ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 194.

¹⁷ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 194.

¹⁸ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 195.

დამახსოვრეთ:

უკვე არსებული რისკის შემცირება გამორიცხავს ობიექტურ შერაცხვას, თუმცა, თუ ეს მოხდება ახალი რისკის შექმნის ხარჯზე, რომელიც, თავის მხრივ, სამართლებრივი სიკეთის დაზიანებას გამოიწვევს, მაშინ ობიექტური შერაცხვა არ გამოირცხება და დასჯის საკითხი გადაწყდება მართლწინააღმდეგობის ეტაპზე.

კაზუსი 8 - განზრახვა

ა სასტიკად გაბრაზებული იყო მის ნაცნობ ბ-ზე, რომელმაც რამდენიმე დღის წინ მასთან სტუმრად ყოფნისას სახლიდან ხელს გააყოლა ძვირფასი მაჯის საათი. ა-მ გადანყვიტა ბ-სთვის პასუხი პირადად მოეთხოვა და სახლში მიაღდა. ა-სა და ბ-ს შორის ცხარე კამათი გაიმართა, ვინაიდან ბ ქურდობას კატეგორიულად უარყოფდა. ა-მ ვერ მოითმინა და ბ-ს მოკვლის განზრახვით ჯიბის დანა ჩაარტყა გულმკერდის არეში. ბ უგონოდ ჩაიკეცა. ა-მ ჩათვალა, რომ ის მკედარი იყო და ბ სახლის უკანა ეზოში დამარხა. მოგვიანებით ექსპერტიზამ დაადგინა, რომ ბ ჯერ კიდევ ცოცხალი ყოფილა და ის არა დანის ჩარტყმის, არამედ გაგუდვის შედეგად გარდაიცვალა.

დაისჯება თუ არა ა განზრახ მკვლელობისათვის?

კაზუსის ამოხსნა:

1. განზრახ მკვლელობა – მუხ. 108, ეზოში დამარხვის ეპიზოდი
პიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან ეზოში დამარხა ბ.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე, აშკარაა მიზეზობრივი კავშირი. ა-ს რომ არ დაემარხა ბ, ის არ გაიგუდებოდა.

ობიექტური შეერაცხვა

ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად არ შეერაცხება, თუ მის მიერ დაფუძნებული მიზეზობრივი კავშირი სრულიად ატიპურად განვითარდებოდა, ანუ მოვლენები ისე წარიმართებოდა, რომ ზოგადი ცხოვრებისეული გამოცდილებიდან გამომდინარე ამის წარმოდგენა შეუძლებელი იქნებოდა.¹⁹ მოცემულ შემთხვევაში მოვლენები არ განვითარებულა სრულიად უჩვეულოდ, ვინაიდან არაფერი განსაკუთრებული და მოულოდნელი არ არის იმაში, რომ ბ დამარხვის შედეგად გაიგუდა. შესაბამისად, ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სუბიექტური შემადგენლობის ეტაპზე უნდა გავარკვიოთ, მოქმედებდა თუ არა ა ბ-ს დამარხვის მომენტში მისი მოკვლის განზრახვით (სსკ მუხ. 9). ა ფიქრობდა, რომ ბ უკვე მკვდარი იყო, შესაბამისად, მან დაუშვა შეცდომა და არ ჰქონდა სრულყოფილი ცოდნა ქმედების ობიექტური შემადგენლობის შესახებ. განზრახვის დადგენისათვის აუცილებელია, რომ მას სწორედ დამარხვის მომენტში ცოდნოდა, რომ მსხვერპლი ჯერ კიდევ ცოცხალია და ემოქმედა მისი მოკვლის მიზნით. აქედან გამომდინარე, ა არ მოქმედებდა განზრახ.

თუ დოგმატიკაში ადრე გამოყენებული *გენერალური განზრახვის (dolus generalis)* მოძღვრებას მივმართავთ, მაშინ მოცემულ შემთხვევაში განზრახვის დადგენა უპრობლემოდ იქნებოდა შესაძლებელი, ვინაიდან მთავარია, რომ ა-ს სურდა ბ-ს მოკვლა და შედეგი, მართალია სხვა გზით, მაგრამ მაინც დადგა. თუმცა, ეს მიდგომა დღეისათვის უარყოფილია, ვინაიდან ის ძალიან აფართოვებს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ფარგლებს²⁰ და ეწინააღმდეგება იმ გაბატონებულ მოსაზრებას, რომ პირი უშუალოდ ქმედების განხორციელების მომენტში უნდა მოქმედებდეს განზრახ.²¹ დოგმატიკაში გავრცელებულია სხვა მოსაზრებაც, რომლის

¹⁹ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 259; Kundlich, JA 2010, 685.

²⁰ Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 301.

²¹ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 2881.

მიხედვითაც გვაქვს ერთმანეთისგან *ორი დამოუკიდებელი დანაშაული*, კერძოდ, პირველ ეპიზოდში (დანის ჩარტყმა) მკვლელობის მცდელობა (სსკ მუხ. 19, 108), ხოლო მეორე ეპიზოდში (დამარხვა), სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით (სსკ. მუხ. 116), ვინაიდან ა-მ შეცდომა დაუშვა და ამით განზრახვა გამოიჩინა.²² ამ მოსაზრებამ ვერ ჰპოვა აღიარება, ვინაიდან დოგმატიკაც და სასამართლო პრაქტიკაც აქცენტს პირველ მოქმედებაზე აკეთებენ (დანერ. იხ. ქვემოთ).

ამ კაზუსში დანაშაულის დაფარვის მიზნით მკვლელობაზე მსჯელობა (სსკ მუხ. 109, ნან. 1, ქვეპ. დ) არასწორი იქნებოდა, ვინაიდან ა ბ-ს დამარხვის მომენტში იმ განზრახვით არ მოქმედებდა, რომ კლავდა ვინმეს და ამით დანაშაულს დაფარავდა.

შუალედური დასკვნა

ა-ს არ ჩაუდენია განზრახ მკვლელობა, ვინაიდან მსხვერპლის დამარხვის მომენტში მან არ იცოდა, რომ ის ცოცხალი იყო.

II. განზრახ მკვლელობა – მუხ. 108, დანის ჩარტყმის ეპიზოდი
ჰიპოთეზა: შესაძლებელია, ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან დანა ჩაარტყა ბ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

²² Kühl, Strafrecht AT, § 13 Rn. 48.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე აშკარაა მიზეზობრივი კავშირი. ა-ს რომ არ დაერტყა ბ-სთვის დანა, ის გონებას არ დაკარგავდა და მას არც ეზოში დამარხავდნენ.

აქ შესაძლოა განყვეტილ მიზეზობრიობაზეც გვეფიქრა, ვინაიდან მეორე ქმედებამ, დამარხვამ, გამოწვია სიკვდილი, თუმცა, განყვეტილი მიზეზობრიობის შემთხვევაში ახალი მიზეზობრიობა სრულიად დამოუკიდებელი უნდა იყოს წინა მიზეზობრიობისაგან, რაც ამ შემთხვევაში ასე არ არის, ვინაიდან დამარხვა არ მოხდებოდა, თუ მანამდე მსხვერპლი დაჭრის შედეგად გონებას არ დაკარგავდა.²³

ობიექტური შერაცხვა

ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება. მან დანის ჩარტყმით შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც მსხვერპლის სიკვდილში გამოიხატა. მართალია, სიკვდილი რეალურად მეორე მოქმედებამ, დამარხვამ გამოიწვია, მაგრამ ეს არ იყო მიზეზობრივი კავშირიდან სრულიად ატიპური გადახვევა, რომ ობიექტური შერაცხვა გამოვრიცხოთ.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

დანის ჩარტყმის მომენტში ა მოქმედებდა განზრახ, კერძოდ, მას ამოძრავებდა პირდაპირი განზრახვა (სსკ. მუხ. 9, ნაწ. 2). მან იცოდა რასაც აკეთებდა და სურდა კიდევ ბ-ს თავიდან მოშორება. მაგრამ ხომ არ დაუშვა მან ე.წ. ფაქტობრივი შეცდომა, რომელიც განზრახვას გამორიცხავს? ეს კითხვა ჩნდება იმიტომ, რომ შედეგი არა დანის დარტყმის, არამედ სხვა მოქმედების შემდეგ დადგა და ყოველივე ამაზე ა-ს წარმოდგენა არ ჰქონდა. მიუხედავად მოვლენათა ასეთი განვითარებისა, ორივე აქტი საერთო ჯამში შედეგის დადგომის ერთიან წინაპირობას ქმნის და ა-ს წარმოდგენაში არსებული ფაქტებიდან გადახვევა არ არის ისეთი არსებითი მნიშვნელობის, რომ განზრახვა გამოირიცხოს.²⁴ ბ მოკლა დამარხვამ და არა

²³ Kundlich, Fälle zum Strafrecht AT, 20.

²⁴ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 265; Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 301.

დანის ჩარტყმამ, როგორც ეს ა-ს ეგონა, მაგრამ მოვლენათა განვითარების ჯაჭვი არ შეცვლილა ისე მნიშვნელოვნად, რომ შედეგის ასე დადგომა სრულიად წარმოუდგენელი იყოს.²⁵

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არც ერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ა თავდასხმას არ იგერიებდა. შესაბამისად, მან ჩაიდინა მართლწინააღმდეგო ქმედება.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობისათვის, ვინაიდან მან დანის ჩარტყმით სიცოცხლე მოუსწრაფა ბ-ს.

დაიმახსოვრეთ:

ე.წ. გენერალური განზრახვის მოძღვრება გაბატონებული მოსაზრებით უარყოფილია, ვინაიდან ის არ აქცევს ყურადღებას იმ მნიშვნელოვან წინაპირობას, რომ პირს განზრახვა უშუალოდ ქმედების განხორციელების მომენტში უნდა ამოძრავებდეს.

²⁵ BGHSI 14, 194.

კაზუსი 9 – განზრახვა

იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტმა ა-მ სემესტრის ბოლოს სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის გამოცდაში ცუდი შეფასება მიიღო. ამის გამო გაზრახვებულმა ა-მ გადაწყვეტა პროფესორ ბ-ზე შური ეძია და ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანების მიზნით მას ფოსტით მონამღული შოკოლადი გაუგზავნა. ამანათში მან წერილი ჩადო, სადაც პროფესორს ვითომ მადლობას უხდოდა საინტერესო ლექციების გამო. ასევე ა-მ ამანათს გარედან შემდეგი წარწერაც გაუკეთა: *პირადად პროფესორ ბ-ს.*

ფოსტამ ამანათი პროფესორის ასისტენტი გ-ს გადასცა, რომელსაც იმის უფლებაც ჰქონდა, ამანათი გაეხსნა. გ-მ ამანათი გახსნა და შოკოლადიც თვითონ მიირთვა, ვინაიდან იცოდა, რომ პროფესორი შოკოლადს ვერ იტანდა და ბოლოს მაინც მას მისცემდა. ამის შედეგად გ-ს ჯანმრთელობა მსუბუქად დაუზიანდა.

დააკვალიფიცირეთ სტუდენტი ა-ს ქმედება.²⁶

(შენიშვნა: შუალობითი ამსრულებლობის პრობლემატიკასა და მცდელობაზე არ იმსჯელოთ.)

კაზუსის ამოხსნა:

I. ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება გ-ს მიმართ – სსკ მუხ. 120

პიპოთეზა: ა-მ, შესაძლებელია, ჩაიდინა სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, როდესაც მან გააგზავნა მონამღული შოკოლადი და ის მიირთვა გ-მ.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

²⁶ კაზუსი აღებულია კრებულიდან Seier, Anfängerklausur, 45.

შედეგი

გ-ს ჯანმრთელობა მსუბუქად დაუზიანდა. სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ გაეგზავნა პროფესორისთვის მონამლული შოკოლადი, მაშინ პროფესორის ასისტენტის ჯანმრთელობაც არ დაზიანდებოდა.

ობიექტური შერაცხვა

ა-მ მონამლული შოკოლადის გაგზავნით შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი, ჯანმრთელობის დაზიანების საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში აისახა. შესაბამისად, შედეგი მას ობიექტურად შეერაცხება.

აქ შესაძლებელია გვეფიქრა მოვლენების ატიპურ განვითარებაზე, რაც ობიექტურ შერაცხვას გამორიცხავს, მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში არაფერი სრულიად განსაკუთრებული არ მომხდარა. ის, რომ ამანათი სხვამ გახსნა, უჩვეულოა, თუმცა არა სრულიად მოულოდნელი რამ.²⁷

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ა-ს თავისი ქმედება უნდა განეხორციელებინა განზრახ, ანუ მას უნდა ჰქონოდა ობიექტური შემადგენლობის ყველა ნიშნის ცოდნა და სურვილი. ა-მ იცოდა, რომ ის მონამლულ შოკოლადს აგზავნიდა და მას ჰქონდა კიდევ სურვილი, რომ პროფესორის ჯანმრთელობა მსუბუქად დაზიანებულიყო, მაგრამ მან დაუშვა შეცდომა ობიექტთან მიმართებაში. კერძოდ, ნაცვლად პროფესორისა, ჯანმრთელობის დაზიანება მიაღგა მის ასისტენტს, რაც ა-ს არ ჰქონდა ასე ჩაფიქრებული. პირიქით, მან ამანათზე წაანერა კიდევ („პირადად პროფესორს“).

რომელი სახის შეცდომაა დაშვებული, **error in persona vel objecto** - შეცდომა ობიექტში, თუ **aberratio ictus** - „აცდენილი ისარი“? ამ

²⁷ Seier, Anfängerklausur, 51.

საკითხის გარკვევა იმიტომ არის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი, რომ თითოეული მათგანის შესაბამისად კვალიფიკაციის საკითხი გაბატონებული მოსაზრებით ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავებულად წყდება.

დავინწყოთ ობიექტში შეცდომით. თუ ჩავთვლით, რომ დაშვებულია შეცდომა ობიექტში, მაშინ განზრახვის დადგენა უპრობლემოდ არის შესაძლებელი, ვინაიდან შეცდომა მსხვერპლის პიროვნებასთან დაკავშირებით, ანუ როდესაც ერთი ობიექტია მიზანში ამოღებული და მის ნაცვლად სხვა დაზიანდება, არანაირ გავლენას არ ახდენს განზრახვაზე. ასეთი შეცდომის დაშვებისას დამნაშავე ცდება მხოლოდ მსხვერპლის იდენტობასთან დაკავშირებით, მაგრამ ის საბოლოოდ მაინც იმ სახეობის ობიექტს აზიანებს, რისი დაზიანებაც თავიდანვე სურდა (მაგ. უნდოდა ადამიანის მოკვლა და მოკლა კიდეც სხვა ადამიანი, ვინაიდან ერთმანეთში აერია ისინი).²⁸ მიუხედავად მსგავსი შეცდომის დაშვებისა, დამნაშავე პასუხს აგებს განზრახვი დანაშაულის ჩადენისათვის, რადგან სსკ-ის ნორმა, იგივე მუხ. 120, იცავს ზოგადად ადამიანის ჯანმრთელობას და არა მაინცდამაინც რომელიმე კონკრეტული ადამიანის ჯანმრთელობას.

აღნიშნული კაზუსის თავისებურება ისაა, რომ ა-ს თავისი მსხვერპლის ინდივიდუალიზება პირადად არ მოუხდენია. მან ეს ფოსტის მეშვეობით გააკეთა (ე.წ. დისტანციური დელიქტი), ანუ ა-მ ამანათის ფოსტისათვის გადაცემით ხელიდან გაუშვა მოვლენების შემდგომი მართვის შესაძლებლობა და დაუშვა შეცდომის დაშვების ალბათობა.²⁹ მას ის უნდოდა, რომ იმას, ვინც შოკოლადს შეჭამდა, ჯანმრთელობა დაზიანებოდა.³⁰ სხვანაირად შეიძლება ითქვას, რომ მან ამანათი პროფესორ ბ-ს შეცდომით „დაუმიზნა“ და სინამდვილეში კი ასისტენტი გ დააზიანა. აქედან გამომდინარე, დაშვებულია შეცდომა ობიექტში, რაც განზრახვას არ გამოორიცხავს.

განზრახვის საკითხის გადასაწყვეტად შესაძლებელია მეორე მოსაზრების განვითარებაც, კერძოდ, საუბარია „აცდენილ

²⁸ იხ. დანვრ. Kindhäuser, Strafrecht AT, § 27 Rn. 40 და შემდეგი.

²⁹ Seier, Anfängerklausur, 48.

³⁰ Seier, Anfängerklausur, 48; შეად. Roxin, Strafrecht AT I, § 12 Rn. 197.

ისარზე". აღნიშნული მოსაზრება ბევრად უფრო ლოგიკურია, ვიდრე ამ კაზუსის error in persona-ს გზით გადანყვეტა. „აცდენილი ისრის“ შემთხვევაში ხდება ერთი ობიექტის მიზანში ამოღება და მოქმედმა პირმა ზუსტად იცის, თუ ვის იღებს მიზანში (ანუ არ უშვებს პიროვნებაში შეცდომას), მაგრამ, საბოლოოდ, ის სხვადასხვა მიზეზის გამო მიზანში ამოღებული ობიექტის ნაცვლად სხვას აზიანებს, რომლის მიმართაც საერთოდ არ ამოძრავებდა არანაირი განზრახვა (მაგ. ესროლა ერთს და იქვე ახლოს მდგომ მეორე პირს გაარტყა, ვინაიდან ცუდი მსროლელი იყო). განსხვავება ობიექტში შეცდომასა და „აცდენილ ისარს“ შორის სწორედ ისაა, რომ პირველ შემთხვევაში მსხვერპლი თავიდანვე არასწორადაა იდენტიფიცირებული.

აღნიშნულ კაზუსში სტუდენტმა, მართალია, დისტანციურად განახორციელა დანაშაული და ერთი შეხედვით, ხელიდან გაუშვა მოვლენების მართვის შესაძლებლობა, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მან ამანათზე გააკეთა წარწერა „პირადად პროფესორს“, რაც იმას ნიშნავს, რომ მხოლოდ პროფესორი და არა სხვა ვინმე უნდა დაზიანებულიყო.³¹ თუ ჩვენ დავუშვებდით მხოლოდ ობიექტში შეცდომას და განზრახვას არ გამოვრიცხავდით, მაშინ მივიღებდით საკმაოდ უცნაურ სიტუაციას სხვა სავარაუდო მსხვერპლთან მიმართებით, რომელიც ასევე ასისტენტთან ერთად შოკოლადს შეჭამდა. გამოვიდოდა, რომ სტუდენტი აორივეს მიმართ განზრახ მოქმედებდა, რაც ძალიან შორს მიდის.³² შესაბამისად სტუდენტმა მიზანში ამოიღო პროფესორი და მისი იდენტიფიცირებაც სწორად მოახდინა, თუმცა შემდეგ ამანათი მიზანში ამოღებულ მსხვერპლს „ასცდა“ და სხვა დაზიანდა, ანუ სახეზეა aberratio ictus. სრულიად განსხვავებული სიტუაცია იქნებოდა იმ შემთხვევაში, თუ ის ამანათს დამატებითი წარწერის გარეშე გაუგზავნიდა პროფესორს. მაშინ შეგვეძლო გვესაუბრა error in persona-ზე, ვინაიდან ამ დროს მსხვერპლის იდენტიფიცირება ხდება შუალობით და განზრახვა იმისკენაა მიმართული, ვინც პირველი მიირთმევს შოკოლადს.³³ ყოველივე

³¹ Seier, Anfängerklausur, 52.

³² Seier, Anfängerklausur, 48.

³³ შეად. Kindhäuser, Strafrecht AT, § 27 Rn. 60.

აქედან გამომდინარე, ეს მეორე მოსაზრება და საკითხის „აცდენილი ისარის“ გზით გადაწყვეტა მეტ მხარდაჭერას იმსახურებს.

ახლა უნდა გავარკვიოთ, თუ რა გავლენას ახდენს „აცდენილი ისარი“ ა-ს დასჯადობაზე, კერძოდ მის განზრახვაზე. მართალია, *error in persona*-ს მსგავსად, აქაც ხელყოფილია ზოგადად ის ობიექტი, რომელიც თავიდანვე უნდა დაზიანებულიყო. კერძოდ, მიზანში ამოღებული იყო ერთი ადამიანი და შეცდომით, მაგრამ მაინც დაზიანდა ასევე (სხვა) ადამიანი, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ობიექტში შეცდომასა და „აცდენილ ისარს“ შორის ის მნიშვნელოვანი განსხვავებაა, რომ მეორე შემთხვევაში პირის მსხვერპლის სწორად იდენტიფიცირებას ახდენს და მას უპირებს დაზიანებას, შესაბამისად მისი განზრახვა მთლიანად ამ პირისკენაა მიმართული და ის, რომ ის შემთხვევით სხვას დააზიანებს, დაზიანებულის მიმართ გაუფრთხილებლობით თუ შეიძლება დასაბუთდეს.³⁴

ყოველივე აქედან გამომდინარე, სტუდენტი ა არ მოქმედებდა განზრახ პროფესორის ასისტენტ გ-ს მიმართ.

შუალედური დასკვნა

ა არ დაისჯება სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანებისათვის, ვინაიდან მას მიზანში პროფესორი და არა მისი ასისტენტი ჰყავდა ამოღებული („აცდენილი ისარი“).

(*კარგი არგუმენტაციის შემთხვევაში შესაძლებელია error in persona-ს დასაბუთებაც.*)

II. ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება გაუფრთხილებლობით გ-ს მიმართ?

ვინაიდან დავასკვნით, რომ კაზუსში სახეზეა „აცდენილი ისარი“ და შესაბამისად გ-ს მიმართ გამოვრიცხეთ განზრახვა, შესაძლებელია ა დაისაჯოს ასისტენტის ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანებისათვის გაუფრთხილებლობით, მაგრამ ქართული სისხლის სამართლის კოდექსი არ ითვალისწინებს მსგავსი ქმე-

³⁴ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 88.

დების დასჯადობას, შესაბამისად ა-ს პასუხისმგებლობა საერთოდ გამოირიცხება ბ-ს მიმართ განხორციელებული ქმედებისათვის.

რაც შეეხება პროფესორისათვის ამანათის გაგზავნას, ეს წარმოადგენს დანაშაულის მცდელობას, კერძოდ, ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანების მცდელობას და სტუდენტი ა სსკ-ის მუხ. 19, 120-ით აგებს პასუხს, თუმცა ვინაიდან კაზუსის პენიშნაში მითითებულია, რომ მცდელობაზე არ ვიმსჯელოთ, ამის აქ დეტალურად განხილვას არ შევუდგებით.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს მხოლოდ ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანების მცდელობისათვის პროფესორის მიმართ, სსკ მუხ. 19, 120.

დაიმახსოვრეთ:

error in persona-სა და aberratio ictus-ის პრობლემატიკა უნდა განიხილოთ ქმედების შემადგენლობის ეტაპზე, კერძოდ, ქმედების სუბიექტურ შემადგენლობაში (განზრახვა).

თუ მიხვალთ იმ დასკვნამდე, რომ დაშვებულია **error in persona**, მაშინ ეს არავითარ გავლენას არ მოახდენს განზრახვის არსებობაზე, ვინაიდან მართალია შეცდომით, მაგრამ პირს მაინც ის ობიექტი ჰქონდა მიზანში ამოღებული, რომელიც დააზიანა კიდევ.

ხოლო თუ მიხვალთ იმ დასკვნამდე, რომ მოცემულია **aberratio ictus**, მაშინ განზრახვა გამოირიცხება და დაზიანებული ობიექტის მიმართ იქნება გაუფრთხილებლობა, ხოლო თავდაპირველად მიზანში ამოღებული ობიექტის მიმართ, რომელსაც, მაგალითად, აცდა ტყვია, იქნება მცდელობა. ეს საბუთდება იმით, რომ მოცემულ შემთხვევაში დამნაშავეს თავიდანვე სწორად ჰყავდა მსხვერპლი მიზანში ამოღებული და მის ნაცვლად შემთხვევით სხვა დააზიანა.

კაზუსი 10 – განზრახვა

20 წლის ა-მ რესტორანში გაიცნო სადაზღვევო კომპანიის თანამშრომელი ბ და გარკვეული ხნის შემდეგ მას დაუმეგობრდა კიდეც. ერთხელაც ა-მ გადანყვიტა, ბ-ს სახლიდან ნამოელო ძვირფასი ნივთები, ვინაიდან მან იცოდა, რომ მას კარგი შემოსავალი ჰქონდა. ა-ს მეგობრის სახლში შესასვლელად გასაღები არ ჰქონდა და გადანყვიტა, ბ-სთან სახლში ყოფნისას მისთვის დამაძინებელი აბები ჩაეყარა სასმელში. თუმცა, მისდა სამწუხაროდ, მან ეს ვერ მოახერხა. შემდეგ გადანყვიტა ბ-სთვის ტყავის ქაშის კისერზე შემოჭერა და გონების დაკარგვამდე მიყვანა, მაგრამ შეეშინდა, არ შემომაკედესო, ამიტომაც მისთვის თავში ქვიშით ავსებული პატარა ტომსიკის ჩარტყმა მოიფიქრა - მხოლოდ გონებას დააკარგვინებსო. სამწუხაროდ, ამ მეთოდმაც არ გაამართლა, ვინაიდან ბ-მ გონება არ დაკარგა და მეორე ჩარტყმაზე ტომსიკა გაიხა. ა-ს სხვა გზა არ დარჩა და ჯიბიდან ტყავის ქაშარი ამოიღო, (რომელიც ყოველი შემთხვევისთვის ჰქონდა ნამოლებული), შემოახვია ბ-ს კისერზე და მთელი ძალით მოუჭირა მანამდე, სანამ ბ-მ წინააღმდეგობა საბოლოოდ არ შეწყვიტა. ამის შემდეგ ა-მ ძვირფასეულობა მოიძია და ჩანთაში ჩაიყარა. ბოლოს კი მივიდა ბ-სთან და მის მოსულიერებას შეეცადა, ვინაიდან დაინახა, რომ ის არ სუნთქავდა. ბ უკვე გარდაცვლილი აღმოჩნდა.

*დაისჯება თუ არა ა მკვლელობისათვის?*³⁵

(შენიშვნა: არ იმსჯელოთ სსკ-ის 109-ე მუხლზე)

კაზუსის ამოხსნა:

განზრახ მკვლელობა ბ-ს მიმართ – სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია, ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან ყელში ქაშარი მოუჭირა ბ-ს.

³⁵ კაზუსი აღებულია გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან - BGHSt 7, 363 და შემდეგი.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე, მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ მოეჭირა ბ-სთვის ყელში ტყავის ქამარი, მაშინ ის არ გარდაიცვლებოდა (სსკ მუხ. 8, ნან. 2).

ობიექტური შერაცხვა

ყელში ქამრის შემოჭერით ა-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, ბ-ს სიკვდილში აისახა კიდევ.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

მოქმედებდა თუ არა ა განზრახ ბ-ს სიკვდილთან მიმართებაში? განზრახვა, ეს არის ქმედების შემადგენლობის განხორციელების ცოდნა და სურვილი. ამ ცოდნაში იგულისხმება ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ყველა ელემენტის ცოდნა.³⁶ ამაში არ იგულისხმება ობიექტური შერაცხვის ცოდნა, ვინაიდან ის შეფასებითი ელემენტია, რომელსაც ქმედების კვალიფიკაციისას ვახდენთ და მასზე დამნაშავეს განზრახვის განვრცობა არ არის საჭირო.³⁷

არსებობს განზრახვის სხვადასხვა სახეები:

- პირდაპირი განზრახვა (სსკ. მუხ. 9, ნან. 2) – ქმედება პირდაპირი განზრახვითაა ჩადენილი, თუ პირს გაცნობიერებული ჰქონდა თავისი ქმედების მართლწინააღ-

³⁶ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 203.

³⁷ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 105.

მდეგობა, ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და სურდა ეს შედეგი (პირველი ხარისხის პირდაპირი განზრახვა), ანდა ითვალისწინებდა ასეთი შედეგის განხორციელების გარდაუვალობას (მეორე ხარისხის პირდაპირი განზრახვა).

არაპირდაპირი განზრახვა (სსკ. მუხ. 9, ნაწ. 3) – ქმედება არაპირდაპირი განზრახვითაა ჩადენილი, თუ პირს გაცნობიერებული ჰქონდა თავისი ქმედების მართლსაწინააღმდეგობა, ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და არ სურდა ეს შედეგი, მაგრამ შეგნებულად უშვებდა ან გულგრილად ეკიდებოდა მის დადგომას.

მოცემულ კაზუსში პირდაპირი განზრახვა გამოირიცხება, ვინაიდან ა-ს არ ჰქონია იმის სურვილი, რომ ბ მოეკლა. მისი მთავარი მიზანი იყო მხოლოდ ძვირფასეულობის წაღება და ამისათვის ბ-ს მიერ წინააღმდეგობის განევის თავიდან აცილება გონების დაკარგვის გზით. ა-ს არც სასიკვდილო შედეგის დადგომის გარდუვალობა ჰქონდა გათვალისწინებული. პირდაპირი განზრახვა მაშინ იქნებოდა, თუ ა სწორედაც რომ ბ-ს მოკვლის განზრახვით იმოქმედებდა.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე რჩება არაპირდაპირი განზრახვა, რომლის მთავარი ამოსავალი წერტილია ის, რომ პირი უშვებს შედეგის დადგომის შესაძლებლობას, მაგრამ იგივე ნიშანი ახასიათებს თვითიმედოვნების ფორმით ჩადენილ გაუფრთხილებლობასაც (სსკ მუხ. 10, ნაწ. 2), ამიტომაც აუცილებელია არაპირდაპირი განზრახვისა და თვითიმედოვნების ერთმანეთისაგან გამიჯვნა, რათა კაზუსის კვალიფიკაცია სწორად მოხდეს. ამისათვის დოგმატიკასა და პრაქტიკაში გამოიყენება სხვადასხვა თეორიები. ისინი ორ ჯგუფად შეიძლება დაიყოს:

(1) კოგნიტიური (ცოდნის) თეორიები:

შესაძლებლობის თეორია, რომლის მიხედვითაც არაპირდაპირი განზრახვა მაშინ არის მოცემული, როდესაც

პირი ქმედების შემადგენლობის განხორციელების შესაძლებლობას უშვებს.³⁸ ა უშვებდა იმის შესაძლებლობას, რომ ქამარს შესაძლოა სიკვდილი გამოენჯია, შესაბამისად, ამ თეორიით ის მოქმედებდა არაპირდაპირი განზრახვით.

ალბათობის თეორია, რომლის თანახმადაც არაპირდაპირი განზრახვა მაშინ გვაქვს, როდესაც პირი ქმედების შემადგენლობის განხორციელების არა მხოლოდ შესაძლებლობას უშვებს, არამედ ამ შესაძლებლობის მოსალოდნელობას შეიცნობს, რაც უფრო მეტია, ვიდრე უბრალოდ შესაძლებლობის დაშვება.³⁹ ამ შეხედულებითაც ა მოქმედებდა არაპირდაპირი განზრახვით, ვინაიდან მას ეს მოსალოდნელობაც შეცნობილი ჰქონდა. ამაზე მეტყველებს ის, რომ მან თავიდან ქამრის გამოყენება გადაიფიქრა.

ორივე ეს თეორია, როგორც ვხედავთ, მხოლოდ კოგნიტიურ, ცოდნის ელემენტზე აკეთებს აქცენტს და არანაირი მნიშვნელობა არ ენიჭება დამნაშავეის სურვილს. სწორედ ამაში მდგომარეობს მათი ნაკლი, ვინაიდან მხოლოდ ცოდნის ელემენტით საკითხის გადაწყვეტა განზრახვის ფარგლებს აფართოებს და ართულებს მისი თვითიმედოვნებისაგან განსხვავებას.⁴⁰ როგორც უკვე აღინიშნა, განზრახვას ახასიათებს როგორც ცოდნის, ასევე სურვილის ელემენტი, შესაბამისად, არაპირდაპირი განზრახვისა და თვითიმედოვნების ერთმანეთისაგან გასამიჯნად ლოგიკურია, რომ ორივე ელემენტს უნდა მიექცეს ყურადღება, რაც კოგნიტიურ თეორიებში არ ხდება.⁴¹

(2) კოლუნტატური (ნებელობის თეორიები):

თანაბარმნიშვნელობის თეორიის თანახმად არაპირდაპირია განზრახვა, თუ პირისათვის სულერთია, რა შე-

³⁸ Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 240.

³⁹ Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 241.

⁴⁰ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 113.

⁴¹ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 113; Frister, Strafrecht AT, 11. Kap., Rn. 15.

დეგი დადგება, ანუ სხვანაირად რომ ვთქვათ, მისთვის შედეგის დადგომა/არდადგომას არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს.⁴² ა ამ თეორიიდან გამომდინარე, არ მოქმედებდა არაპირდაპირი განზრახვით. მისთვის სულაც არ იყო სულერთი, თუ რა დაემართებოდა მსხვერპლს.

შედეგის მოწონების თეორია გაბატონებულ თეორიას წარმოადგენს და მისთვის ქმედების არაპირდაპირი განზრახვით ჩადენის კვალიფიკაციისათვის გადამწყვეტია ის მომენტი, რომ პირმა შესაძლო, სავარაუდო შედეგი შინაგანად მიიღო. ეს არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს მაინცდამაინც იმას, რომ პირმა შედეგი მოიწონა ან მისი დადგომა სურდა.⁴³ პირი ამ დროს, აცნობიერებს შედეგის დადგომის შესაძლებლობას, რომელიც მას, მართალია, არ სურს, თუმცა, მიუხედავად ამისა, შინაგანად გულგრილად უდგება ამ ფაქტს და მაინც აგრძელებს მოქმედებას.⁴⁴ ა-ს სულაც არ უნდოდა ბ-ს მოკვლა, მაგრამ მან მაინც გამოიყენა ტყავის ქამარი მის წინააღმდეგ იმ ფონზე, რომ მას შესაძლო გაგუდვის საფრთხე გაცნობიერებული ჰქონდა. ა-მ თავდასხმის დღეს ყოველი შემთხვევისათვის იმიტომ წაიღო ქამარი, რომ მან თავდასხმის ჩაშლის შესაძლო რისკებზე იფიქრა და საჭიროების შემთხვევაში მის გამოყენებას აპირებდა, ანუ უნდოდა ნებისმიერ შემთხვევაში ძვირფასეულობის დაუფლება, თუნდაც სხვისი სავარაუდო სიკვდილის ხარჯზე.⁴⁵ ის, რომ ა-ს ბ-ს სიკვდილი არ უნდოდა, ხელს არ უშლის არაპირდაპირი განზრახვის არსებობას, ვინაიდან მისთვის მთავარი იყო დასახული მიზნის მიღწევა და ამისათვის რისკზე წავიდა, რომლის შედეგიც მოულოდნელი არ ყოფილა.⁴⁶ ყოველივე აქედან გამომდინარე, ის მოქმედებდა არაპირდაპირი განზრახვით.

⁴² Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 220.

⁴³ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 114.

⁴⁴ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 114.

⁴⁵ BGHSt 7, 365.

⁴⁶ BGHSt 7, 369.

როგორც ვხედავთ, ყველა თეორიას თავისი მიდგომები და არგუმენტები გააჩნია არაპირდაპირი განზრახვისა და თვითიმედოვნების ერთმანეთისაგან გასამიჯნად. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ მოხდეს ერთ-ერთი მათგანის შერჩევა და მის შესაბამისად კაზუსის ამოხსნა, წინააღმდეგ შემთხვევაში არადამაკმაყოფილებელ შედეგამდე მივიდოდით, ვინაიდან აბსურდულია, როცა ერთ კაზუსში ხან არაპირდაპირ განზრახვას დაეასაბუთებთ და ხან კი თვითიმედოვნებას.

მოცემული თეორიებიდან ყველაზე უფრო მისაღებია შედეგის მონონების თეორია, ვინაიდან ის თანაბრად ითვალისწინებს როგორც კოგნიტიურ, ასევე ვოლუნტატურ ელემენტებს. თუმცა ეს თეორია თავის თავში მოიცავს შესაძლებლობის თეორიასაც, ვინაიდან, უპირველეს ყოვლისა, პირს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს შედეგის დადგომის შესაძლებლობა და მხოლოს ამის შემდეგ არის შინაგანად იმის მიღება შესაძლებელი, რა შედეგიც დადგა.⁴⁷ თუ პირი შესაძლო შედეგს საერთოდ არ აცნობიერებს და მერე დამდგარი შედეგი მოეწონება, ეს უკვე გაუფრთხილებლობა იქნება.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არც ერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. შესაბამისად, ა-მ ჩაიდინა მართლსაწინააღმდეგო ქმედება.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული ბ-ს განზრახ მკვლელობისათვის.

⁴⁷ Tofahrn, Strafrecht AT I, Rn. 115.

დაიმახსოვრეთ:

თუ კაზუსის ამოხსნისას რომელიმე საკითხის გადასაწყვეტად არსებობს რამდენიმე შეხედულება/თეორია, რომლებიც განსხვავებულ კვალიფიკაციას ემხრობიან, მაშინ აუცილებელია ერთ-ერთი მათგანის შერჩევა და დასაბუთება. ასევე სასურველია, რომ სხვა შეხედულებების უარსაყოფად, რომლებსაც არ ემხრობით, შესაბამისი არგუმენტები იქნეს მოყვანილი.

კაზუსის ამოხსნის არსი სწორედ ამაში მდგომარეობს და არა უბრალოდ სწორ კვალიფიკაციაში!

დაიმახსოვრეთ:

არაპირდაპირი განზრახვით მაშინ მოქმედებს პირი, როდესაც ის ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და არ სურდა ეს შედეგი, მაგრამ შეგნებულად უშვებდა ან გულგრილად ეკიდებოდა მის დადგომას, ხოლო ამისგან განსხვავებით დაუდევრობა გვექნება მაშინ, როდესაც პირი ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და არ სურდა ეს შედეგი, მაგრამ განსხვავებით არაპირდაპირი განზრახვისაგან, უსაფუძვლოდ იმედოვნებდა, რომ შედეგი არ დადგებოდა.

კაზუსი 11 – აუცილებელი მოვარიება

(დამუშავებულია ნათია სონგულაის მიერ)

ა ლამით ჩუმად შეიპარა ბ-ს ბინაში და მოკვლის მიზნით დაუმინა პისტოლეტი. ბ-ს არ ეძინა და ა შეამჩნია. მან სწრაფად მოასწრო იქვე ახლოს კომოდზე შემოდებული თავისი პისტოლეტის ალება და ა-ს მიმართულებით, თავდაცვის მიზნით, ორჯერ გაისროლა. ა მიღებული ჭრილობების შედეგად იქვე გარდაიცვალა.

აგებს თუ არა პასუხს ბ სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის?

კაზუსის ამოხსნა:

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ბ-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც ორჯერ გასროლით სიცოცხლეს გამოასალმა ა.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

მართლსაწინააღმდეგო ქმედების სსკ-ის 108-ე მუხლით დასჯადობისათვის აუცილებელია სხვა ადამიანის განზრახ მოკლა, ჩადენილი მოქმედებით ან უმოქმედობით. ბ-მ იარაღიდან ორჯერ გასროლის შედეგად მოკლა ა. სახეზეა მოქმედება.

შედეგი

108-ე მუხლით გათვალისწინებული ქმედების შემადგენლობის შესაბამისი შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

ე.წ. პირობათა, იგივე ეკვივალენტურობის თეორიის თანახმად

(სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2). ბ-ს ქმედება მიზეზობრივ კავშირშია ა-ს სიკვდილთან, ვინაიდან, მის მიერ განხორციელებული გასროლის გარეშე ის არ გარდაიცვლებოდა.

ობიექტური შერაცხვა

ობიექტური შერაცხვაც აშკარაა, ვინაიდან ბ-მ გასროლით შექმნა სამართლებრივად რელევანტური საფრთხე, რომლის რეალიზებაც კონკრეტულ შედეგში მოხდა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სუბიექტური თვალსაზრისით განზრახვა წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს კვალიფიკაციის დროს. განზრახვა ეს არის ქმედების ობიექტური შემადგენლობის განხორციელების ცოდნა და ნებელობა.⁴⁸ ეს იმას ნიშნავს, რომ პიროვნებას გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს, რომ სჩადის ქმედების შემადგენლობის ობიექტურ ნიშნებს და სურს შედეგი. ბ მოცემულ შემთხვევაში მოქმედებდა პირველი ხარისხის პირდაპირი განზრახვით, ვინაიდან, ის ითვალისწინებდა ამ შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და სურდა კიდევ ა-ს თავდასხმის მოგერიება. მან იცოდა, რომ იარაღიდან გასროლას შეიძლებოდა საფრთხე შეექმნა ა-ს სიცოცხლისათვის და დამდგარიყო სასიკვდილო შედეგი.

2. მართლწინააღმდეგობა

ბ-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლდეს აუცილებელი მოგერიებით (სსკ მუხ. 28)

ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები

- აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა

ქმედების გამართლებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა, მოცემული იყოს აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა. კერძოდ, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და იმნუთიერი.

⁴⁸ Roxin, Strafrecht AT I, 437; Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 264.

მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა: ხელყოფის დეფინიციის ქვეშ მოიაზრება ნებისმიერი სახის ადამიანის მიერ ჩადენილი ქმედება, რომელიც აზიანებს სამართლებრივად დაცულ სიკეთეს.⁴⁹ მოცემულ შემთხვევაში ა-მ განახორციელა ხელყოფა და იარაღის დამიზნებით საფრთხე შეუქმნა ბ-ს ჯანმრთელობას, რის გამოც ხელყოფა ობიექტურად სახეზეა.

ხელყოფა მართლსაწინააღმდეგოა, როდესაც ის არღვევს დადგენილ სამართლებრივ წესრიგს.⁵⁰ იგი უნდა იყოს ობიექტური (რეალური) და არა მხოლოდ მომგერიებლის წარმოდგენაში არსებული მოჩვენება.⁵¹ ამ შემთხვევაში აშკარაა მართლსაწინააღმდეგო, რეალური ხელყოფა, ვინაიდან, ა-მ საფრთხე შეუქმნა ბ-ს სიცოცხლეს, რის გამოც ბ იძულებული გახდა მოეგერიებინა იმნუთიერი, მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა.

ხელყოფის იმნუთიერობა: ხელყოფა უნდა იყოს იმნუთიერი, ეს იმას ნიშნავს, რომ ის არ უნდა იყოს უკვე მომხდარ ფაქტზე პურისძიება და არც მომავალში მოსალოდნელი თავდასხმის წინასწარი პრევენცია.⁵² იმნუთიერია ხელყოფა, რომელიც დაიწყო ან კვლავ უწყვეტლივ გრძელდება.⁵³ მოცემულ შემთხვევაში, ბ-მ მოიგერია იმნუთიერი, მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმა.

– აუცილებელი მოგერიების მოქმედება

აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის გარდა უნდა შემოწმდეს გვაქვს თუ არა აუცილებელი მოგერიების მოქმედება. ამასთანავე, უნდა გავითვალისწინოთ აუცილებელი მოგერიების ფარგლები.

⁴⁹ Rengier, Strafrecht AT, Rn. 6; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 325.

⁵⁰ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 350.

⁵¹ ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 176.

⁵² ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 181.

⁵³ Rengier, Strafrecht AT, Rn. 19.

აუცილებელი მოგერიება უშუალოდ თავდამსხმელის მიმართ: აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში მოქმედ ადამიანს უფლება აქვს განახორციელოს ისეთი ქმედება, რომელიც მიმართულია მხოლოდ თავდამსხმელის წინააღმდეგ და არა მესამე პირის სამართლებრივი სიკეთის წინააღმდეგ.⁵⁴ მოცემულ შემთხვევაში აღნიშნული საკითხი არაა სადავო, ვინაიდან, თავდასხმა რეალურად არსებობდა ა-ს მხრიდან.

აუცილებელი მოგერიების საზღვრები: თავდაცვითი ქმედება უნდა იყოს აუცილებელი, რათა მან შეძლოს თავდასხმის დამთავრება ან სულ მცირე, საფრთხის შემცირება. ეს იმას ნიშნავს, რომ მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმის დროს პიროვნებას უფლება აქვს მოიგერიოს ხელყოფა, თუმცა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის არ უნდა იყოს აშკარა შეუსაბამობა. თუ თავდასხმის მოგერიება, ან საფრთხის შემცირება სხვადასხვა ალტერნატიული გზით არის შესაძლებელი, მაშინ მომგერიებელმა მისთვის საიმედო ყველაზე ნაკლებად საშიში საშუალება უნდა გამოიყენოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში გვექნება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილება, რაც გამორიცხავს პირის გამართლებას. მოცემულ კაზუსში არ ჩანს, რომ ბ-ს ჰქონდა თავდაცვის სხვა საშუალება, გარდა იარაღის გამოყენებისა, რათა საფრთხე თავიდან აეცილებინა. თუ ის, მაგალითად, უბრალოდ ჰაერში გაისვრიდა შესაშინებლად, ან სადმე დაიმალებოდა, გაუმართლებელი რისკი იქნებოდა მისი მხრიდან, რაზე წასვლაც მას არავითარ შემთხვევაში არ ევალებოდა. მას არ დაურღვევია პროპორციულობა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის.

აუცილებელი მოგერიების სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები: კაზუსიდან არ ჩანს აუცილებელი მოგერიების შემზღუდავი რომელიმე სოციალ-ეთიკური საფუძველი.

ბ) აუცილებელი მოგერიების სუბიექტური მხარე

აღნიშნულ ეტაპზე უნდა დადგინდეს აუცილებელი მოგერიების სუბიექტური ელემენტების არსებობა, კერძოდ, აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის დამაფუძნებელი გარემოებების

⁵⁴ BGHSt 5, 245, 248; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 334.

ცოდნა და შესაბამისად, პირის მხრიდან თავისი ან სხვისი სამართლებრივი სიკეთის დაცვის სურვილი.⁵⁵ შემონმეხულ უნდა იქნას ის გარემოება, იცოდა თუ არა ბ-მ ის, რომ იგერიებდა მართლსაწინააღმდეგო, იმწუთიერ რეალურ თავდასხმას და ჰქონდა თუ არა თავდაცვის სურვილი (მოტივი).

აღნიშნულ შემთხვევაში, მოცემულია აუცილებელი მოგერიების ორივე კომპონენტი, კერძოდ, ბ-ს გაცნობიერებული ჰქონდა სხვისი ქმედების მართლწინააღმდეგობა და ამოძრავებდა თავდაცვის სურვილი.

აქედან გამომდინარე, ვასკენით, რომ ბ მოქმედებდა აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში, რაც მისი მხრიდან მართლწინააღმდეგო ქმედების ჩადენას გამორიცხავს.

დასკვნა

ბ-ს არ ჩაუდენია სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული, განზრახ მკვლელობა, ვინაღან ის მოქმედებდა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოების - აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში.

⁵⁵ ტურაეა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 179.

კაზუსი 12 – აუცილებელი მოგერიება

ა-მ გადაწყვიტა ჯიბის ფულის დაზოგვა და ორი ფილა „ბარამბოს“ შოკოლადის მოპარვა. ამ მიზნით ის შევიდა იქვე მის უბანში მდებარე პატარა მაღაზიაში, დასტაცა ამ ორ ფილას ხელი და კარისკენ გავარდა. მაღაზიის მეპატრონე ბ-ს, რომელიც იქ იმყოფებოდა, მისი შეჩერების სხვა საშუალება არ ჰქონდა და იქვე გასაყიდად დადებულ დანას დაავლო ხელი და ა-ს მიმართულებით ისროლა. ა ამის შედეგად სასიკვდილოდ დაიჭრა და გარდაიცვალა. ბ უშვებდა მსგავსი შედეგის დადგომის შესაძლებლობას.

დააკვალიფიცირეთ ბ-ს ქმედება.

კაზუსის ამოხსნა:

განზრახ მკვლელობა, სსკ მუხ. 108

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია, ბ-მ ჩაიდინა სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან დანა ესროლა ა-ს, რის შედეგადაც ის გარდაიცვალა.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ა გარდაიცვალა. სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარი.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ბ-ს რომ არ ესროლა ა-სთვის დანა, მაშინ ის არ გარდაიცვლებოდა (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2).

ობიექტური შერაცხვა

დანის სროლით ბ-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, ა-ს სიკვდილში აისახა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის აუცილებელია განზრახვა, იქნება ეს პირდაპირი, თუ არაპირდაპირი განზრახვის ფორმით. ბ მოქმედებდა სულ მცირე არაპირდაპირი განზრახვით, ვინაიდან კაზუსიდან გამომდინარე ის უშვებდა სასიკვდილო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას.

2. მართლსაწინააღმდეგობა

ბ-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლდეს აუცილებელი მოგერიებით (სსკ მუხ. 28)

ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები

- აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა

ქმედების გამართლებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია, მოცემული იყოს აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა. კერძოდ, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და იმნუთიერი.

მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა: ა-მ განახორციელა ბ-ს საკუთრების მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა და შეეცადა მისი კუთვნილი შოკოლადის ფილების დაუფლებას.

ხელყოფა მართლსაწინააღმდეგოა, როდესაც ის არღვევს დადგენილ სამართლებრივ წესრიგს. იგი უნდა იყოს ობიექტური (რეალური) და არა მხოლოდ მომგერიებლის წარმოდგენაში არსებული მოჩვენება. ა-მ საფრთხე შეუქმნა ბ-ს საკუთრებას, რის გამოც, ბ იძულებული გახდა მოეგერიებინა მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა.

ხელყოფის იმნუთიერობა: ხელყოფა უნდა იყოს იმნუთიერი, ეს იმას ნიშნავს, რომ ის არ უნდა იყოს უკვე მომხდარ ფაქტზე შურისძიება და არც მომავალში მოსალოდნელი თავდასხმის წინასწარი პრევენცია. იმნუთიერია ხელყოფა, რომელიც დაიწყო ან კვლავ უწყვეტლივ გრძელდება. მოცემულ შემთხვევაში ა

ცდილობს სხვისი, ბ-ს საკუთრების დაუფლებას და პროცესი არ არის დასრულებული. შესაბამისად, თავდასხმა იმნუთიერია.

- აუცილებელი მოგერიების მოქმედება

აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის გარდა უნდა შემოწმდეს გვაქვს თუ არა აუცილებელი მოგერიების მოქმედება. ამასთანავე, უნდა გავითვალისწინოთ აუცილებელი მოგერიების ფარგლები.

აუცილებელი მოგერიება უშუალოდ თავდამსხმელის მიმართ: თავდაცვითი ქმედება მიმართული უნდა იყოს მხოლოდ-დამხოლოდ თავდამსხმელის სამართლებრივი სიკეთის და არა სხვის მიმართ. ბ-მ დანა ესროლა ა-ს, რომელიც ახორციელებდა თავდასხმას მის საკუთრებაზე, ამიტომაც მოცემული წინაპირობა დაცულია.

აუცილებელი მოგერიების საზღვრები: თავდაცვითი ქმედება უნდა იყოს აუცილებელი, რათა მან შეძლოს თავდასხმის დამთავრება ან სულ მცირე საფრთხის შემცირება. ეს იმას ნიშნავს, რომ მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმის დროს პიროვნებას უფლება აქვს მოიგერიოს ხელყოფა, თუმცა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის არ უნდა იყოს აშკარა შეუსაბამობა. თუ თავდასხმის მოგერიება ან საფრთხის შემცირება სხვადასხვა ალტერნატიული გზით არის შესაძლებელი, მაშინ მომგერიებელმა მისთვის საიმედო ყველაზე ნაკლებად საშიში საშუალება უნდა გამოიყენოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში გვექნება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილება, რაც გამორიცხავს პირის გამართლებას. მოცემულ კაზუსში არ ჩანს, რომ ბ-ს ჰქონდა თავდაცვის სხვა საშუალება, გარდა დანის გამოყენებისა. სხვა გზით ის რეალურად ვერ მოასწრებდა საკუთრების შენარჩუნებას. ამიტომაც მას არ დაურღვევია პროპორციულობა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის.

აუცილებელი მოგერიების სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები: მართალია, ბ-მ აუცილებელი მოგერიების ობიექტური მხარის ყველა ნიშანი დააკმაყოფილა, მაგრამ გარკვეულ გამოწვევებს

შემთხვევებში სხვა დამატებითი კრიტერიუმების შემონახვაც ხდება.

სანამ უშუალოდ სოციალ-ეთიკურ შეზღუდვებზე გადავალთ, უნდა გავარკვიოთ, არის თუ არა შესაძლებელი საკუთრების უფლების დასაცავად სიცოცხლის უფლების ხელყოფა დაშვებული, ვინაიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მეორე მუხლი სწორედაც რომ სიცოცხლის უფლების ხელშეუხებლობას გულისხმობს. ამ მუხლის მეორე ნაწილის ა ქვეპუნქტიდან გამომდინარე სიცოცხლის ხელყოფა მხოლოდ პირის არამართლზომიერი ძალადობისაგან დასაცავად არის დასაშვები, რაც ლოგიკურად საკუთრების დასაცავად სხვისი სიცოცხლის ხელყოფის დასაშვებობას გამოიცხადებს. მიუხედავად ამისა, აღიარებულია, რომ კონვენცია სახელმწიფოსკენ არის მიმართული და მას ავალდებულებს დაიცვას გარკვეული სტანდარტები, ხოლო კერძო პირებს შორის ურთიერთობისას ის არ გამოიყენება.⁵⁶ შესაბამისად ბ-ს ქმედება კონვენციასთან არ მოდის წინააღმდეგობაში.

მიუხედავად ზემოთ აღნიშნულისა, აუცილებელი მოგერიების უფლება გამოირიცხება, როდესაც საუბარია უმნიშვნელო ხელყოფაზე და ამავდროულად გამოიყენება ხელყოფასთან შეუსაბამო თავდაცვის საშუალება. მართალია, ზოგადად არ ხდება გადარჩენილი და დაზიანებული სამართლებრივი სიკეთეების ანონ-დანონვა აუცილებელი მოგერიების დროს, მაგრამ როდესაც დაცვის ინტერესი მეტად მცირეა და ამით უმნიშვნელო საფრთხე ექმნება მეორე პირს, მაშინ მას ეზღუდება მასიური თავდაცვის გამოყენების უფლება.⁵⁷ ეს გამონაკლისი შემთხვევები მაშინ დგება, თუ ერთ მხარეს მეტად მცირე ღირებულების ნივთის დაცვაზეა საუბარი და მეორე მხარეს კი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებაზე.⁵⁸ ბ სწორედაც რომ მცირე ღირებულების შოკოლადის დასაცავად მოქმედებდა და ამისათვის ა-ს სიკვდილიც კი დაუშვა, შესაბამისად, მან დაარღვია აუცილებელი მოგერიების სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები და მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ.

⁵⁶ Rengier, *Strafrecht AT*, § 18 Rn. 60.

⁵⁷ Kasiske, *Strafrecht I*, Rn. 119.

⁵⁸ Kasiske, *Strafrecht I*, Rn. 119.

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ სხვა გარემოებებზე მსჯელობა გამოირიცხება, ვინაიდან მათთან მიმართებაშიც აუცილებელია თანაზომიერების დაცვა. ასევე, ზედმეტია აუცილებელი მოგერიების სუბიექტურ მხარეზე მსჯელობა. მისი არსებობის მიუხედავად, მოცემული კაზუსიდან გამომდინარე აუცილებელი მოგერიება მაინც უკვე გამომრიცხულია ობიექტურ მხარეში არსებული სოციალ-ეთიკური შეზღუდვის დარღვევის გამო.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ბ მოქმედებდა ბრალეულად.

დასკვნა

ბ პასუხს აგებს სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის.

დაიმახსოვრეთ:

აუცილებელი მოგერიების უფლების შემზღუდავი ერთ-ერთი წინაპირობაა უმნიშვნელო ხელყოფის (განსაკუთრებით მცირედი ღირებულების ნივთების დასაცავად) მიმართ ისეთი თავდაცვითი ქმედების განხორციელება, რომელიც მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის თავდამსხმელის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას. ასეთი დიდი სხვაობის არსებობა დასაცავ და დაზიანებულ სამართლებრივ სიკეთეებს შორის საბოლოო ჯამში საერთოდ გამომრიცხავს აუცილებელ მოგერიებას.

ა სამუშაოს დასრულების შემდეგ შინისაკენ ჩქარი მატარებლით გაემგზავრა. მგზავრობა სულ 20 წუთი უნდა გაგრძელებულიყო. ის პირველი კლასის განყოფილებაში იჯდა, როდესაც მასთან შევიდა ახალგაზრდა ბ. ბ-ს ალკოჰოლის სუნის ასდიოდა. თავის დროზე კონტროლიორმა ბ გააფრთხილა, რომ მეორე კლასის ვაგონში გადასულიყო, ვინაიდან მას პირველი კლასის ბილეთი არ ჰქონდა, თუმცა გასვლიდან ცოტა ხანში ბ ისევ უკან მიბრუნდა. ა ალკოჰოლის სუნით შეწუხდა და ფანჯარა გამოაღო, რათა სიცივიტ შეწუხებული ბ გასულიყო. ბ-ს მართლა შეცვიდა, მაგრამ გასვლის ნაცვლად ფანჯარა დახურა. ფანჯრის გაღება-დახურვა ისევ განმეორდა. მესამე ჯერზე ბ ა-ს დაემუქრა, თუ კიდევ გამოაღებ, მუშტებით გცემო. ა-მ ამის საპასუხოდ შარვლის ჯიბიდან დანა გამოაჩინა, ისე რომ ბ-ს ეს შეემჩნია. მერე მივიდა და ისევ გამოაღო ფანჯარა. ამაზე ბ წამოვარდა და ორივე ხელით სახეში ჩააფრინდა მას. ა-მ იფიქრა, კისერში შეიძლება გადამტეხოსო და ვინაიდან წამოდგომის საშუალება არ ჰქონდა, ჯიბის დანა ჩაარტყა მუცლის ღრუს ზედა ნაწილში და ათ სანტიმეტრამდე სიღრმის ჭრილობა მიაყენა. ამის შემდეგ მან წამოდგომა მოახერხა და ორივემ ჩხუბი გააგრძელა, რა დროსაც ა-მ ბ-ს კისერში მეორე ჭრილობაც მიაყენა. საბოლოოდ ბ მიღებული ჭრილობების შედეგად გარდაიცვალა. ყოველივე ამას იქვე შეესწრო რამდენიმე მგზავრი.

დააკვალიფიციროთ ა-ს ქმედება.⁵⁹

კაზუსის ამოხსნა:

მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით, სსკ მუხ. 113. ამ მუხლით კვალიფიკაციის წინაპირობას წარმოადგენს ზოგადად მკვლელობის არსებობა, ამიტომაც ლოგიკურად ჯერ 108-ე მუხლის წინაპირობები უნდა შევამოწმოთ.

პიპოთეზა: შესაძლებელია, ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 113-ე მუხლით გათვალისწინებული განზრახ მკვლელობა, როდესაც მან დანა ჩაარტყა ბ-ს, რის შედეგადაც ის გარდაიცვალა.

⁵⁹ კაზუსი აღებულია გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან - BGHSt 42, 98 და შემდეგი.

განზრახ მკვლელობა, მუხ. 108

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ ჩაერთყა ბ-სთვის დანა, მაშინ ის არ გარდაიცვლებოდა (სსკ მუხ. 8, ნან. 2).

ობიექტური შერაცხვა

დანის ჩარტყმით ა-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, ბ-ს სიკვდილში აისახა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სსკ-ის 108-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის აუცილებელია განზრახვა, იქნება ეს პირდაპირი, თუ არაპირდაპირი განზრახვის ფორმით. ა მოქმედებდა სულ მცირე არაპირდაპირი განზრახვით, ვინაიდან კაზუსიდან გამომდინარე ა-მ ბ-ს დანა მუცლის ღრუს ზედა ნაწილში ჩაარტყა და ათი სანტიმეტრის სიღრმის ჭრილობა მიაყენა. ამასთანავე, მან მსხვერპლს მეორე ჭრილობაც მიაყენა, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ მისთვის სასიკვდილო შედეგის დადგომა სულერთი იყო.⁶⁰ ნორმალური ინტელექტუალური შესაძლებლობის მქონე პირს შეუძლია ასეთი საფრთხის აღქმა. იმის ვარაუდი, რომ ის სიკვდილის თავიდან აცილებას იმედოვნებდა, არ იქნებოდა სწორი.

2. მართლწინააღმდეგობა

ა-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლებული იქნეს აუცილებელი მოგერიებით (სსკ მუხ. 28)

⁶⁰ BGHSt 42, 100 და შემდეგი.

ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები

- აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა

ქმედების გამართლებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია, მოცემული იყოს აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა. კერძოდ, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და იმნუთიერი.

მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა: მოცემულ შემთხვევაში ბ-მ განახორციელა ა-ს ჯანმრთელობის მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა და შეეცადა მის მუშტებით ცემას, რის გამოც ა იძულებული გახდა მოეგერიებინა ეს ხელყოფა.

ხელყოფის იმნუთიერება: ხელყოფა უნდა იყოს იმნუთიერი. იმნუთიერია ხელყოფა, რომელიც დაინყო ან კვლავ უწყვეტლივ გრძელდება. მოცემულ შემთხვევაში ბ ცდილობს სხვისი, ა-ს ჯანმრთელობის დაზიანებას და პროცესი არ არის დასრულებული. შესაბამისად, თავდასხმა იმნუთიერია.

- აუცილებელი მოგერიების მოქმედება

აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის გარდა უნდა შემოწმდეს გვაქვს თუ არა აუცილებელი მოგერიების მოქმედება. ამასთანავე, უნდა გავითვალისწინოთ აუცილებელი მოგერიების ფარგლები.

აუცილებელი მოგერიება უშუალოდ თავდამსხმელის მიმართ: თავდაცვითი ქმედება მიმართული უნდა იყოს მხოლოდ-დამხოლოდ თავდამსხმელის სამართლებრივი სიკეთის და არა სხვის მიმართ. ა-მ დანა ჩაარტყა ბ-ს, რომელიც ახორციელებდა თავდასხმას მის ჯანმრთელობაზე, ამიტომაც მოცემული წინაპირობა დაცულია.

აუცილებელი მოგერიების საზღვრები: თავდაცვითი ქმედება უნდა იყოს აუცილებელი, რათა მან შეძლოს თავდასხმის დამთავრება ან სულ მცირე, საფრთხის შემცირება. ეს იმას ნიშნავს, რომ მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმის დროს პიროვნებას უფლება

აქვს მოიგერიოს ხელყოფა, თუმცა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის არ უნდა იყოს აშკარა შეუსაბამობა. თუ თავდასხმის მოგერიება ან საფრთხის შემცირება სხვადასხვა ალტერნატიული გზით არის შესაძლებელი, მაშინ მომგერიებელმა მისთვის საიმედო ყველაზე ნაკლებად საშიში საშუალება უნდა გამოიყენოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში გვექნება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილება, რაც გამორიცხავს პირის გამართლებას. მოცემულ კაზუსში არ ჩანს, რომ ა-ს სჭონდა თავდაცვის სხვა საშუალება, გარდა დანის გამოყენებისა. სხვა გზით ის რეალურად ვერ მოახერხებდა საკუთარი ჯანმრთელობის დაცვას. კაზუსიდან ჩანს, რომ ის იჯდა და წამოდგომას ვერ ახერხებდა. მართალია, იქვე ახლოს სხვებიც იმყოფებოდნენ და შეიძლებოდა მათი დასახმარებლად მოხმობა, თუმცა სსკ-ის 28-ე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად აუცილებელი მოგერიების უფლება აქვს პირს მიუხედავად იმისა, შეუძლია თუ არა მას საშველად მოუხმოს სხვას.⁶¹ თავდასხმის ობიექტი არ არის ვალდებული, წავიდეს რისკზე და დანის ნაცვლად გამოიყენოს მხოლოდ მუშტები, როდესაც მეორე მხარეს მისთვის ჩავლებული აქვს სახეში ორივე ხელი და ფაქტიურად ზემოდან აზის. ამიტომაც, მას არ დაურღვევია პროპორციულობა თავდასხმასა და თავდაცვას შორის.⁶²

აუცილებელი მოგერიების სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები: მართალია, ა-მ აუცილებელი მოგერიების ობიექტური მხარის ყველა ნიშანი დააკმაყოფილა, მაგრამ გარკვეულ გამონაკლის შემთხვევებში სხვა დამატებითი კრიტერიუმების შემონმუშავაც ხდება, რომლებიც თავის მხრივ აუცილებელი მოგერიების უფლების შეზღუდვას იწვევენ.

მოცემულ შემთხვევაში შეგვიძლია ვიმსჯელოთ ა-ს მხრიდან ჩადენილ პროვოკაციაზე, როდესაც მან რამდენიმეჯერ მატარებლის ფანჯრის გამოღებით გამოიწვია ბ-ს გაღიზიანება

⁶¹ შეად. გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 301.

⁶² შეად. კაზუსები ქართული სასამართლო პრაქტიკიდან - გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 304. გამყრელიძის კრიტიკა ქართული სასამართლო პრაქტიკის მიმართ სრულიად სამართლიანია. განსაკუთრებით ეს ეხება განაჩენის დასაბუთების სისუსტეს, სადაც სამწუხაროდ დღესაც ქართული სასამართლო პრაქტიკა აბსოლუტურად მოიკოჭლებს და საკუთარვე გადაწყვეტილებებს ან ზედაპირულად, ან საერთოდ არ ასაბუთებს.

და მისი მხრიდან თავდასხმა. შეიძლება თუ არა ასეთი ქმედება ჩაითვალოს პროვოკაციად, ვინაიდან ფანჯრის გამოღება არ წარმოადგენს ცალკე აღებული მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას? ამ საკითხთან დაკავშირებით სხვადასხვანაირი მიდგომის განვითარება შეიძლება: პირველი – პროვოკაციად ჩაითვალოს მხოლოდ მართლსაწინააღმდეგო ქმედება, ანუ რაც სამართალს ეწინააღმდეგება და მეორე – ჩაითვალოს ნებისმიერი ქმედება, რომელიც მართალია, პირდაპირ რომელიმე სამართლის ნორმას არ ეწინააღმდეგება, თუმცა სოციალ-ეთიკური თვალსაზრისით მაინც გასაკიცხია.⁶³ კაზუსიდან გამომდინარე, აშკარად ა-ს ქმედება პროვოკაციულია. მხოლოდ დროის მოკლე მანძილის განმავლობაში ალკოჰოლის სუნის ვერატანის გამო ბ-ს გაძევების მცდელობა ფანჯრის რამდენიმეჯერ გამოღებით, მითუმეტეს როდესაც ბ-მ ამაზე შენიშვნაც მისცა, ფაქტიურად შეურაცხყოფას უტოლდება.⁶⁴

ა-ს მართალია, განზრახ არ უნდოდა ბ-ს გამონვევა, რათა მერე მისთვის სიცოცხლე მოესპო, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ის მაინც პროვოკატორია. როგორ წყდება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების საკითხი მსგავსი პროვოკაციის შემთხვევაში?

ა უნდა გაცლოდა იქაურობას და თავი აერიდებინა კონფლიქტისათვის (I საფეხური);

თუ ეს შეუძლებელი იქნებოდა, მაშინ უნდა განეხორციელებინა მხოლოდ დეფენზიური თავდაცვითი ქმედება (II საფეხური);

დეფენზიური თავდაცვის არაეფექტურობის შემთხვევაში კი ა-ს შეეძლო აგრესიული თავდაცვის განხორციელებაც, ანუ დანის გამოყენება (III საფეხური).⁶⁵

რატომ იზღუდება ასე აუცილებელი მოგერიების უფლება, როდესაც მომგერიებელი ზოგადად არ არის ვალდებული, ჯერ თავი აარიდოს თავდამსხმელს და მერე იმოქმედოს? სსკ-ის

⁶³ დანერ. იხ. Roxin, Strafrecht AT I, § 15 Rn. 72.

⁶⁴ BGHSt 42, 101.

⁶⁵ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 348.

28-ე მუხლის მეორე ნაწილი მსგავს შეზღუდვას პირდაპირ გამოიცხადებს. როგორც ვიცით, აუცილებელი მოგერიების უფლება ორ მიზანს ემსახურება: პირის სამართლებრივი სიკეთის დაცვას და მართლწესრიგის შენარჩუნებას. სწორედ ამიტომაც არის მიღებული, რომ „სამართალი არ არის ვალდებული თავი აარიდოს უსამართლობას“.⁶⁶ ამის გამოხატულებაა სსკ-ის 28-ე მუხლის მეორე ნაწილიც. მაგრამ როდესაც პირი თვითონ არის პროვოკატორი, მაშინ მისი აუცილებელი მოგერიების უფლება საფეხურებრივად იზღუდება, რადგან მისი ქმედება მართლწესრიგის ინტერესებს სრულად არ ემსახურება.⁶⁷

ვინაიდან, როგორც უკვე აღინიშნა, ბ-ს აგრესიული ქმედება ა-ს პროვოკაციამ გამოიწვია, ის ვალდებული იყო ჯერ ეცადა თავი აერიდებინა თავდამსხმელისათვის (I საფეხური), მაგრამ კაზუსიდან ჩანს, რომ მას ეს არ შეეძლო. ის იჯდა და ვერსად ვერ გაიქცეოდა. მიუხედავად ამისა, მას შეეძლო, სულ მცირე, იქვე ახლოს მყოფი სხვა მგზავრებისათვის საშველად მოეხმო და მანამდე კი თავი უბრალოდ ხელებით დაეცვა (II საფეხური - დეფენზიური თავდაცვა). მან კი ეს შანსი არ გამოიყენა და პირდაპირ აგრესიულ თავდაცვაზე გადავიდა დანის გამოყენებით (III საფეხური), ანუ აუცილებელი მოგერიების ფარგლები დაარღვია.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არც ერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს. ბ მოქმედებდა ბრალეულად.

შუალედური დასკვნა

ა-ს ქმედება დაკვალიფიცირდება სსკ-ის 108-ე მუხლით – მკვლელობა, ჩადენილი არაპირდაპირი განზრახვით.

დასკვნა

ვინაიდან დავადგინეთ, რომ ჩადენილია მკვლელობა, განხორციელებული არაპირდაპირი განზრახვის ფორმით აუცილებელი

⁶⁶ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 111.

⁶⁷ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 111.

მოგერიების ფარგლების გადაჭარბებით, ა-ს მიერ ჩადენილი ქმედება საბოლოოდ დაკვალიფიცირდება სსკ-ის 113-ე მუხლით.

დაიმახსოვრეთ:

თუ პირი სხვის პროვოცირებას გამიზნულად მოახდენს, რათა ის გამოიწვიოს, ისარგებლოს სიტუაციით და მერე თვითონ განახორციელოს აუცილებელი მოგერიება იმ გა-
ლიზიანებული პირის მიმართ, მაშინ პროვოკატორის ქმე-
დება მაინც მართლსაწინააღდეგო იქნება, ვინაიდან მას არ
აქვს უფლება აუცილებელი მოგერიების უფლება სათავი-
სოდ ბოროტად გამოიყენოს.

ხოლო თუ პირის პროვოცირება მოხდება გასაკიცხი ქმედე-
ბით (მაგ. დაცინვა), მაგრამ არა გამიზნულად, მაშინ პრო-
ვოკატორს არ ესპობა აუცილებელი მოგერიების უფლება,
თუმცა ის მას ეზღუდება და მისი ქმედების შეფასებისას
შემდეგი ეტაპები უნდა გავითვალისწინოთ: თავის არიდება
– დეფენზიური თავდაცვა – აგრესიული თავდაცვა.

კაზუსი 14 – უკიდურესი აუცილებლობა

თბილისის ერთ-ერთ საავადმყოფოში სასწრაფო დახმარების მანქანით მიიყვანეს ავარიის შედეგად დაზარალებული ა, რომელსაც ბევრი სისხლი ჰქონდა დაკარგული და დაუყოვნებლივ გადასხმას საჭიროებდა. სამნუხაროდ, მას იშვიათი ჯგუფის სისხლი აღმოაჩნდა, რომელიც იმ მომენტისათვის ქალაქის მასშტაბით არცერთ სისხლის ბანკში არ მოიპოვებოდა. ექიმმა ბ-მ გადადგა უკიდურესი ნაბიჯი. კერძოდ, თავის, იქვე საავადმყოფოში მყოფ სხვა პაციენტ გ-ს, რომელსაც აღმოაჩნდა ამ ჯგუფის სისხლი, მისი უარის მიუხედავად, სპეციალური ნემსით ამოუღო გარკვეული რაოდენობის სისხლი და ამ გზით გადაარჩინა ა. ამის შედეგად გ-ს ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება მიაღდა.

მოქმედებდა თუ არა ექიმი ბ მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი რომელიმე გარემოების ფარგლებში?

კაზუსის ამოხსნა:

ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, სსკ მუხ. 120.

პიპოთეზა: შესაძლებელია ექიმმა ბ-მ ჩაიდინა სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, როდესაც მან პაციენტს მისი ნების საწინააღმდეგოდ ამოუღო სისხლი.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

გ-ს ჯანმრთელობა მსუბუქად დაუზიანდა. სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ბ-ს რომ არ ამოეღო სისხლი, მაშინ გ-ს ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება არ მიაღებოდა (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2).

ობიექტური შერაცხვა

ექიმა ბ-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, კერძოდ, ჯანმრთელობის დაზიანების საფრთხე, რომლის რეალიზებაც კონკრეტულ შედეგში აისახა. ამიტომაც მას დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ბ მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით. მას ჰქონდა იმის ცოდნა და სურვილი, თუ რას ჩადიოდა გ-ს მიმართ.

ქმედების შემადგენლობა შესაძლებელია საერთოდ გამოგვერიცხა, თუ ექიმის მხრიდან იქნებოდა გ-ს მიმართ სამკურნალო მიზნით ჩარევა, ვინაიდან თუ ექიმი ვინმეს მკურნალობს და ამ მიზნით მასვე სისხლს ამოუღებს, ეს თავისთავად არ ქმნის ქმედების შემადგენლობას. მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში გ-ს არ ჭირდებოდა ეს პროცედურა და ის ამის წინააღმდეგი იყო. შესაბამისად, ქმედების შემადგენლობა განხორციელდა.

2. მართლწინააღმდეგობა

ექიმ ბ-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლებულ იქნას მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი რომელიმე გარემოების არსებობით.

უპირველეს ყოვლისა, შეგვიძლია ვიმსჯელოთ დაზარალებულის თანხმობაზე, როგორც მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ ზეკანონიერ გარემოებაზე სსკ-ის 32-ე მუხლის საფუძველზე. თუმცა, მოცემულ კაზუსში პირდაპირ წერია, რომ გ წინააღმდეგი იყო იმისა, რომ მისგან სისხლი აეღოთ. ამიტომაც, 32-ე მუხლს ვერ გამოვიყენებთ.

რაც შეეხება აუცილებელ მოგერიებას (სსკ მუხ. 28), ესეც გამოირიცხება, ვინაიდან აუცილებელი მოგერიების განხორციელება დასაშვებია მხოლოდ თავდამსხმელის მიმართ. გ არ უქმნიდა საფრთხეს არავის სამართლებრივ სიკეთეს და მის მიმართ 28-ე მუხლის გამოყენება დაუშვებელია.

უკიდურესი აუცილებლობა (სსკ მუხ. 30)

გამართლების ობიექტური ნიშნები

- უკიდურესი მდგომარეობა

უკიდურესი მდგომარეობა გულისხმობს *იმნუთიერი საფრთხის* არსებობას. მოცემულ კაზუსში საფრთხე ექმნება პაციენტი ა-ს სიცოცხლეს, რომელსაც სასწრაფოდ სჭირდება სისხლის გადასხმა. რაც შეეხება იმნუთიერობის საკითხს, აუცილებელი მოგერიებისგან განსხვავებით, უკიდურესი აუცილებლობის დროს „იმნუთიერობა“ ვინაობა არ უნდა გავიგოთ. სსკ-ის 30 მუხლის შემთხვევაში იმნუთიერობა გულისხმობს ისეთ საფრთხეს, როდესაც საქმის გარემოებების დაუბრკოლებელი განვითარებისას, რაიმე ზომების მიღების გარეშე ზიანის დადგომა არ დააყოვნებს.⁶⁸ ანუ, შესაძლებელია პრევენციული ქმედებების განხორციელება, რაც აუცილებელი მოგერიების დროს გამოირიცხულია. ექიმ ბ-ს ქმედება იმნუთიერობის ყველანაირ მოთხოვნას (მათ შორის ვინაობა გაგებას) აკმაყოფილებს, ვინაიდან ის უკვე არსებული საფრთხის წინააღმდეგ მოქმედებს.

ის, რომ დამზიანებლის, ანუ ექიმის არცერთ სამართლებრივ სიკეთეს საფრთხე არ ექმნებოდა და ის სხვის გადასარჩენად მოქმედებდა, არ წარმოადგენს დამაბრკოლებელ გარემოებას. სსკ-ის 30 მუხლი უშვებს იმას, რომ პირი თავისი ან სხვისი სამართლებრივი სიკეთის გადასარჩენად მოქმედებდეს.⁶⁹

- უკიდურესი მდგომარეობით გამოწვეული მოქმედება

საჭირო მოქმედება: უკიდურესი მდგომარეობით გამოწვეული მოქმედება უნდა იყოს საჭირო, რათა თავიდან იქნეს აცილებული საფრთხე. ამავდროულად, ეს მოქმედება უნდა იყოს ყველაზე ნაკლებად ინტენსიური, რბილი საშუალება მიზნის მისაღწევად.⁷⁰ ექიმს არანაირი სხვა საშუალება არ ჰქონდა არსებული საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, ამიტომაც მისი ქმედება იყო საჭირო და აუცილებელი.

⁶⁸ მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი I, აბზ. 374.

⁶⁹ გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 314.

⁷⁰ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 126.

სამართლებრივი სიკეთეების შედარება: სსკ-ის 30-ე მუხლი მოითხოვს, რომ უკიდურესი აუცილებლობის დროს დაზიანებული სიკეთე ნაკლებმნიშვნელოვანი იყოს, ვიდრე გადარჩენილი სიკეთე. ერთი მხრივ დგას ა-ს სიცოცხლე, რომელსაც სასწრაფოდ სისხლის გადასხმა ჭირდება, მეორეს მხრივ კი გ-ს ჯანმრთელობა, კერძოდ მისი მხოლოდ მსუბუქი დაზიანება. აღნიშნულ ორ სამართლებრივ სიკეთეს შორის ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია ა-ს სიცოცხლე და ერთი შეხედვით 30-ე მუხლის ყველა ნინაპირობა დაკმაყოფილებულია.

უკიდურესი მდგომარეობის დამატებითი ჩარჩოები (სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები): მიუხედავად იმისა, რომ ფორმალურად კაზუსში ექიმის მიერ განხორციელებული ქმედება სსკ-ის 30-ე მუხლის მოთხოვნებს სრულად აკმაყოფილებს, აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ დაზიანებულ და გადარჩენილ სამართლებრივ სიკეთეთა შედარებისას არა ვინრო გაგებით მათი ღირებულება და რანგირება, არამედ ამ საკითხის შეფასება უნდა მოხდეს უფრო ფართოდ. უკიდურესი მდგომარეობის დამატებითი ჩარჩოები უნდა გავითვალისწინოთ განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევებში, როდესაც საუბარია პირის პირადი ავტონომიის, მისი ღირსების შეზღუდვაზე, რათა გადაარჩინონ სხვისი სამართლებრივი სიკეთე. თუ ჩვენ დავუშვებდით, რომ გ-სთვის სისხლის ძალით ალება არ იყო მართლსაწინააღმდეგო, მაშინ გამოვიდოდა სრულიად უცნაური სურათი – ნებისმიერი ადამიანი ვალდებული იქნებოდა პირთა განუსაზღვრელი წრისათვის საჭიროების შემთხვევაში თუნდაც მისი ნების საწინააღმდეგოდ მიეცა სისხლი, რაც, რა თქმა უნდა, პირდაპირ ეწინააღმდეგება ადამიანის პირადი ავტონომიის პრინციპს.⁷¹

მართალია, სისხლის სამართალი ითვალისწინებს ადამიანური სოლიდარობის გარკვეულ მოთხოვნებს (თუნდაც დაუხმარებლობა, მუხ. 129), რომლებიც მოიცავს ვალდებულებას, ადამიანებმა ერთმანეთს გაუწიონ დახმარება, მაგრამ ეს არავითარ შემთხვევაში არ გულისხმობს სისხლის გაცემის საყოველთაო

⁷¹ Rosenau, კომენტარებში: Satzger/Schmitt/Widmaier, Strafgesetzbuch, § 34 Rn. 34.

ვალდებულებას.⁷² ადამიანის სხეულის ინსტრუმენტად ქცევა, რომლის გამოყენებაც ნებისმიერს შეუძლია, დაუშვებელია.⁷³

სხვა სიტუაცია გვექნება იმ შემთხვევაში, თუ დაზარალებული და გადარჩენილი პირები ერთმანეთის სამართლებრივი გარანტიები იქნებოდნენ (მაგ. მშობელი-შვილი, მეუღლეები), ვინაიდან გარანტიის ფუნქცია სწორედაც რომ იმაში მდგომარეობის, საჭიროების შემთხვევაში, თუ მის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას მნიშვნელოვანი საფრთხე არ ემუქრება, დაეხმაროს იმას, ვისი გარანტიც ის არის.⁷⁴ კაზუსიდან ჩანს, რომ პაციენტი გ არ იყო პაციენტი ა-ს სამართლებრივი გარანტი, ამიტომაც ექიმის ქმედება ჩაითვლება მართლსაწინააღმდეგოდ.

დასკვნა

ექიმი გ არ მოქმედებდა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოების ფარგლებში.

აქ მსჯელობის დამთავრება კაზუსის კითხვიდან გამომდინარე საკმარისია. თუმცა, ბრალისა და შეცდომის პრობლემატიკის გაცნობის შემდეგ ამ კაზუსზე მსჯელობა უნდა გაგრძელდეს. კერძოდ, უნდა ვიმსჯელოთ, დაუშვა თუ არა ექიმმა შეცდომა უკიდურესი აუცილებლობის ფარგლებთან დაკავშირებით (სსკ მუხ. 36). თუ ჩავთვლით, რომ ეს შეცდომა მისატყვეველი იყო, მაშინ ექიმი არ აგებს პასუხს, ხოლო თუ ჩავთვლით, რომ შეცდომა მიუტყვევებელია, მაშინ 36-ე მუხლის მე-3 ნაწილიდან გამომდინარე ექიმის მიმართ პასუხისმგებლობის საკითხი უნდა დადგეს გაუფრთხილებლობისათვის, თუ მსგავსი ქმედების ჩადენა კოდექსით დასჯადია. აქედან გამომდინარე, საბოლოოდ ექიმი მაინც ვერ დაისჯება, რადგან გაუფრთხილებლობით ჯანმრთელობის მსუბუქ დაზიანებას სისხლის სამართლის კოდექსი არ იცნობს.

⁷² Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 320.

⁷³ Rengier, Strafrecht AT, § 20 Rn. 60.

⁷⁴ Rengier, Strafrecht AT, § 20 Rn. 61.

24 წლის ქალბატონი ა გადაყვანილ იქნა საავადმყოფოში, ვინაიდან ის მეორე ბავშვზე იყო ფეხმძიმედ და მშობიარობა დაენყო. საავადმყოფოში ა ყვიროდა და ფაქტიურად ექიმ ბ-ს არ აძლევდა საშუალებას, მას დახმარებოდა. ამის შედეგად მშობიარობის პროცესი გართულდა და საფრთხე შეექმნა დასაბადებელი ბავშვის სიცოცხლეს, ვინაიდან მას სუნთქვა გაუართულდა. ექიმმა ბ-მ მიიღო გადაწყვეტილება საკეისრო კვეთის ჩატარების შესახებ (ა-მ თანხმობა განაცხადა). ექიმმა ოპერაციის დაწყებამდე იფიქრა, ხომ არ გავუკეთო პაციენტს საკეისრო კვეთასთან ერთად სამედიცინო სტერილიზაცია, რათა ის მეტჯერ აღარ დაფეხმძიმდეს და მომავალში ჯანმრთელობის გართულებები არ გამოიწვიოსო (პაციენტს პირველ ბავშვზეც საკეისრო კვეთა დასჭირდა). მან ეს კითხვა ა-ს დაუსვა, თუმცა პაციენტმა ამაზე კატეგორიული უარი განაცხადა და ექიმმა თავის ჩანაფიქრზე უარი თქვა.

საკეისრო კვეთის მიმდინარეობისას პაციენტი ა-ს საშვილოსნოს კედლებს მოულოდნელად გაუჩნდა ბზარები და დაენყო ძლიერი სისხლდენა, რომლის შეჩერება, საბედნიეროდ, ექიმმა მოახერხა. ამ ინციდენტიდან გამომდინარე მან გადაწყვიტა პაციენტისათვის ჩატარებინა სტერილიზაცია, რადგან მისი მოსაზრებით, კვლავ დაფეხმძიმების შემთხვევაში ისევ სერიოზული საფრთხე შეექმნებოდა დედისა და ბავშვის სიცოცხლეს, როგორც ეს მოცემულ შემთხვევაში მოხდა. ექიმმა იფიქრა, რომ ამაზე პაციენტი თანახმა იქნებოდა, ამ მომენტისათვის ნარკოზის ქვეშ რომ არ ყოფილიყო, თან უკვე ორი შვილი ისედაც ყავს და მესამეს გაჩენისათვის რისკზე არ წავაო. ოპერაციის დამთავრების შემდეგ, ა-მ როდესაც გამოიღვიძა, გამოთქვა აღშფოთება სტერილიზაციის გამო და ექიმს დაუწყო კამათი.

მოგვიანებით, ექსპერტიზამ დაადგინა, რომ ისევ დაფეხმძიმების შემთხვევაში საშვილოსნოს დაზიანების ალბათობა მხოლოდ რამდენიმე პროცენტს შეადგენდა. გარდა ამისა, ამ საფრთხის ალბათობის მოცულობის შესახებ ინფორმაცია, როგორც წესი, ნებისმიერ, საშუალო დონის ექიმს გააჩნდა.

დაისჯება თუ არა ექიმი სსკ-ის 117-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის (არ იმსჯელოთ დამამძიმებელ გარემოებებზე)?⁷⁵

კაზუსის ამოხსნა:

ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, სსკ მუხ. 117, ნაწ. 1.

პიპოთეზა: შესაძლებელია ექიმმა ბ-მ ჩაიდინა სსკ-ის 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება, როდესაც მან პაციენტს მისი ნების სანიშნაღმდეგოდ გაუკეთა სტერილიზაცია.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ა-ს ჯანმრთელობა მძიმედ დაუზიანდა. მისმა ორგანომ შესაბამისი ფუნქცია დაკარგა და ის მეტჯერ ბავშვის გაჩენას ვეღარ შეძლებს. სსკ-ის 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარი.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ბ-ს რომ არ მოეხდინა სამედიცინო სტერილიზაცია, მაშინ ა-ს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება არ მიაღებოდა (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2).

ობიექტური შერაცხვა

ექიმმა ბ-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, კერძოდ, ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების საფრთხე, რომლის

⁷⁵ კაზუსი აღებულია გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან - BGHSt 42, 98 და შემდეგი.

რეალიზებაც კონკრეტულ შედეგში მოხდა. ამიტომაც მას დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ბ მოქმედებდა განზრახ. მას ჰქონდა იმის ცოდნა და სურვილი, თუ რას ჩადიოდა ა-ს მიმართ.

2. მართლწინააღმდეგობა

ექიმ ბ-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლებულ იქნეს მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი რომელიმე გარემოების არსებობით.

უპირველეს ყოვლისა, შეგვიძლია ვიმსჯელოთ დაზარალებულის თანხმობაზე, როგორც მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ ზეკანონიერ გარემოებაზე სსკ-ის 32-ე მუხლის საფუძველზე. თუმცა, მოცემულ კაზუსში ჩანს, რომ ა-ს ფიზიკურად არ შეეძლო ოპერაციის მსვლელობისას ნარკოზის ზემოქმედების ქვეშ ყოფნის გამო თანხმობის გაცხადება. ასეთ შემთხვევებში დაზარალებულის თანხმობის ნაცვლად უნდა შევაფასოთ, ხომ არ იყო დამდგარი დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობის შემთხვევა.

დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა (სსკ მუხ. 32)

გამართლების ობიექტური ნიშნები

– სამართლებრივი სიკეთის განკარგვის უფლება

ზოგადად, თანხმობის პრობლემატიკაზე მსჯელობისას, პირველ რიგში უნდა გავარკვიოთ, ჰქონდა თუ არა დაზარალებულს იმ სამართლებრივი სიკეთის განკარგვის უფლება, რომელზედაც საუბარია კონკრეტულ შემთხვევაში. ანუ, სხვანაირად თუ ვიტყვით, შეეძლო თუ არა მას მიეცა თანხმობა სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფაზე. თანხმობის მიცემა დაუშვებელია საყოველთაო სამართლებრივ სიკეთეებთან მიმართებაში (მაგ. ფულის მიმოქცევის წესის დარღვევა), ვინაიდან ერთი რომელიმე კონკრეტული პირი არ არის ამ უფლების მატარებელი. ხოლო, რაც შეეხება

ინდივიდუალურ სამართლებრივ სიკეთეებს, მისი მატარებელი სწორედაც რომ ინდივიდია და მას აქვს მათი განკარგვის უფლება.⁷⁶ მოცემულ კაზუსში საუბარია ჯანმრთელობაზე, ანუ ინდივიდუალურ სამართლებრივ სიკეთეზე და პაციანტ ა-ს ჰქონდა მისი განკარგვის უფლება.

- გადანყვეტილების მიღების უნარი

თავისი ფიზიკური და გონებრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე პირს უნდა გააჩნდეს გადანყვეტილების მიღების უნარი მის სამართლებრივ სიკეთესთან დაკავშირებით⁷⁷. ა-ს უპრობლემოდ შეეძლო გადანყვეტილების მიღება.

- კონკრეტულ მომენტში დაზარალებულისაგან თანხმობის მიღების შეუძლებლობა

ვინაიდან ა-ს უტარდებოდა ოპერაცია საკეისრო კვეთის სახით და ის იმყოფებოდა ნარკოზულ მდგომარეობაში, მისგან შეუძლებელი იყო თანხმობის მიღება ექიმის მიერ სტერილიზაციის შესახებ გადანყვეტილების მიღების მომენტში.

- დაზარალებულის სავარაუდო სურვილისა და დამდგარი შედეგის თანხვედრა

როდესაც ობიექტური გარემოებებიდან გამომდინარე (მაგ. ნარკოზი), ფაქტობრივი თანხმობის მიღება პირისაგან შეუძლებელია, მისი სავარაუდო სურვილის/თანხმობის დადგენა ხდება უპირველეს ყოვლისა ინდივიდუალური ინტერესების, სურვილების თუ ღირებულებებიდან გამომდინარე.⁷⁸ ობიექტურ კრიტერიუმებს, თუ როგორ მოიქცეოდა ერთი პირის ადგილას სხვა, ნებისმიერი ნორმალური ადამიანი, მხოლოდ მაშინ ექცევა ყურადღება, თუ საერთოდ არ გვაქვს მონაცემები ამა თუ იმ საკითხისადმი დაზარალებული პირის დამოკიდებულების შესახებ (ანუ განაცხადებდა თუ არა ის თანხმობას). თუ ჩვენ გვეცოდინებოდა, რომ ა-ს არასდროს არაფერი ქონია სანინაალმდეგო სამე-

⁷⁶ Rengier, Strafrecht AT, § 23 Rn. 9.

⁷⁷ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 136.

⁷⁸ BGHSt 45, 221.

დიცინო სტერილიზაციისა, მაშინ შეგვეძლო დაგვეშვა სავარაუდო თანხმობა. მაგრამ მოცემულ კაზუსში ერთმნიშვნელოვნად ჩანს, რომ პაციენტს თავიდანვე კატეგორიულად არ სურდა სტერილიზაცია. პირიქით, მას მესამე ბავშვის გაჩენაც უნდოდა. პაციენტის აშკარა ნების წინააღმდეგ წასვლა არღვევს მისი პირადი ავტონომიის პრინციპს.⁷⁹ თუნდაც ობიექტურად თუ შევხედავთ არსებულ რისკებს, სტერილიზაციის არჩატარების შემთხვევაში საფრთხე მხოლოდ რამდენიმე პროცენტით იზრდებოდა, რაც ექსპერტიზამ მოგვიანებით დაადასტურა.⁸⁰ ამ საფრთხის აცილება ყოველგვარი სტერილიზაციის გარეშეც იქნებოდა შესაძლებელი.

ყოველივე აქედან გამომდინარე, გამოირიცხა სავარაუდო თანხმობის, როგორც მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოების არსებობა, ვინაიდან ექიმმა პაციენტის ნების წინააღმდეგოდ იმოქმედა. ექიმი მოქმედებდა მართლწინააღმდეგოდ.

3. ბრალი

ბრალის ეტაპზე უნდა გავარკვიოთ, ხომ არ იყო დაშვებული ისეთი შეცდომა, რომ სსკ-ის 36-ე მუხლიდან გამომდინარე განზრახი დანაშაული გამოირიცხოს? ფაქტია, რომ ექიმმა დაუშვა შეცდომა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოების, დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობის, ფარგლებთან დაკავშირებით. საუბარია სამართლებრივ შეცდომაზე (შეცდომა აკრძალვაში) და არა ფაქტობრივ შეცდომაზე, ვინაიდან მან კარგად იცოდა, რომ პაციენტი სტერილიზაციის კატეგორიული წინააღმდეგი იყო და მიუხედავად ამისა, ოპერაციის გართულებისას მაინც ჩათვალა, რომ მას შეეძლო სტერილიზაციის ჩატარება საკუთარი შეხედულებიდან გამომდინარე პაციენტის სასიკეთოდ.⁸¹

მართლწინააღმდეგობის შეგნების ასეთი არარსებობა, მისი აცილებადობის შემთხვევაში, ბრალის ეტაპზე არა უბრალოდ ამცირებს ბრალის ხარისხს, არამედ გამორიცხავს განზრახვას და

⁷⁹ BGHSt 45, 221.

⁸⁰ BGHSt 45, 221.

⁸¹ BGHSt 45, 225.

პირი პასუხს აგებს გაუფრთხილებლობისათვის (სსკ მუხ. 36, ნაწ. 3).⁸²

როგორც კაზუსიდან ჩანს, ნებისმიერ საშუალო დონის ექიმს შეეძლო იმის პროგნოზირება, რომ შემდგომი სისხლდენის საფრთხე არ იყო მაღალი და აქედან გამომდინარე, ექიმ ბ-ს მიერ დაშვებული შეცდომა იყო მიუტევებელი.

დასკვნა

ექიმი ბ არ აგებს პასუხს სსკ-ის 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული განზრახი დანაშაულის ჩადენისათვის. პასუხისმგებლობის საკითხი შესაძლებელია დადგეს მხოლოდ გაუფრთხილებლობისათვის.

აქ უკვე გაუფრთხილებლობაზე დანერჩილებით მსჯელობა არ არის საჭირო, ვინაიდან კაზუსში დასმულ კითხვას პასუხი ისე-დაც გაეცა.

დაიმახსოვრეთ:

დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობის საკითხის გარკვევისას, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავითვალისწინოთ ის, თუ რას ისურვებდა თვითონ დაზარალებული და არა სხვა, ნორმალური ადამიანი მის ადგილას. ანუ გადამწყვეტია არა ობიექტური, არამედ სუბიექტური კრიტერიუმები. თუ საერთოდ არ გვაქვს ინფორმაცია პირის სუბიექტური დამოკიდებულების შესახებ, მაშინ შესაძლებელია უკვე ობიექტურ შეფასებას მივმართოთ.

⁸² ტურავა, დანაშაულის მოძღვრება, აბზ. 1037.

კაზუსი 16 – ბრალი (შეცდომა)

ა ძველი თბილისის ერთ-ერთ უბანში ცხოვრობდა. ერთ საღამოს მან მეგობრის სახლში დაბადების დღეზე რამდენიმე ჭიქა ღვინო დალია და ცოტა ნასვამი გაემართა შინისაკენ ფეხით. როდესაც ის თავის სახლს მიუახლოვდა, დაინახა, რომ ერთი ახალგაზრდა ბიჭი ბ გამეტებით ურტყამდა მუშტებს მეორე ბიჭს. ნასვამობით შეგულიანებულმა ა-მ გადაწყვიტა ამ მეორე ბიჭს დახმარებოდა და ამ მიზნით რამდენიმეჯერ ჩაარტყა ფეხი თავდამსხმელს და ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება მიაყენა. მოგვიანებით როგორც გაირკვა, თურმე ამ უბანში ფილმს იღებდნენ და სულაც არ ყოფილა რეალური თავდასხმა. ასეთი გადაღებები უკვე რამდენიმე კვირაა ამ უბანში მიმდინარეობდა და იქვე მაცხოვრებლებმა ამის შესახებ იცოდნენ, მათ შორის ა-ც შესწრებია ადრე მსგავს სცენებს.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს ქმედება.

კაზუსის ამოხსნა:

ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, სსკ მუხ. 120

პიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება, როდესაც მან რამდენიმეჯერ ჩაარტყა ფეხი ბ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ-ს ჯანმრთელობა მსუბუქად დაუზიანდა. სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარი.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ ჩაერტყა ბ-სთვის ფეხი, მაშინ მისი ჯანმრთელობა არ დაზიანდებოდა (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2).

ობიექტური შერაცხვა

ფეხის ჩარტყმით ა-მ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, ბ-ს ჯანმრთელობის დაზიანებაში აისახა.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის აუცილებელია განზრახვა. ა მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით, ვინაიდან, კაზუსიდან გამომდინარე მას ჰქონდა ცოდნა და სურვილი ბ-ს მიმართ განხორციელებულ ქმედებასთან თუ შედეგთან დაკავშირებით. ქმედების შემადგენლობის სუბიექტური მხარის ეტაპზე საკმარისია დადგინდეს პირის დამოკიდებულება მხოლოდ ფაქტობრივი გარემოებებისადმი, თუნდაც იგივე მოჩვენებითი აუცილებელი მოგერიების დროს.⁸³ მთავარია, რომ ა-მ იცოდა ვის ურტყამდა და რა შედეგის გამოწვევა უნდოდა (სხვისი დახმარება). ხოლო ის მომენტი, რომ მან დაუშვა შეცდომა თავდასხმის რეალურობასთან დაკავშირებით, უნდა განვიხილოთ ბრალის ეტაპზე (მართლწინააღმდეგობის შეგნება ფართო გაგებით).⁸⁴ ყოველივე ეს გამომდინარეობს განზრახვის თანამედროვე გაგებიდან, ვინაიდან კლასიკური სისტემისაგან განსხვავებით, დღეის მდგომარეობით განზრახვა არ წარმოადგენს ბრალის ფორმას, თუმცა ამავდროულად ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მას ბრალის ეტაპზე საერთოდ დაკარგული აქვს მნიშვნელობა.⁸⁵

სწორედ ამიტომაც *განზრახვას ორმაგი ფუნქცია* გააჩნია – პირველ რიგში, ვარკვევთ სუბიექტური შემადგენლობის ეტაპზე ცოდნას და სურვილს, რათა დავადგინოთ ქმედების შემადგენლობის განზრახვა (პირველი ფუნქცია) და შემდეგ, ბრალის ეტაპზე ვმსჯელობთ, ჰქონდა თუ არა პირს მართლწინააღმდეგობის შეგნება ფართო გაგებით, ანუ რატომ მიიღო მან ქმედების შემადგენლობის განხორციე-

⁸³ ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 224.

⁸⁴ ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 223.

⁸⁵ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 142.

ლების გადაწყვეტილება (მეორე ფუნქცია), მაგ. შეცდომის გამო თუ პირიქით, ყველაფერს სწორად აღიქვამდა.⁸⁶

2. მართლსაწინააღმდეგობა

ა-ს ქმედება შესაძლებელია გამართლებული იქნეს აუცილებელი მოგერიებით, ჩადენილი აუცილებელი დახმარების ფორმით (სსკ მუხ. 28)

გამართლების ობიექტური ნიშნები

– აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა

ქმედების გამართლებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია, აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა. კერძოდ, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და იმნუთიერი.

მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა: მოცემულ შემთხვევაში გამოირიცხება მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფის არსებობა ბ-ს მხრიდან, ვინაიდან ის ფილმის გადაღების გამო მონაწილეობდა დადგმულ სცენაში და ურტყამდა მეორე ბიჭს, ასევე მსახიობს. მართალია, ა-ს ეგონა, რომ თავდასხმა რეალურად ხდებოდა და მეორე ბიჭის დახმარების მიზნით ჩაერია ამ „კონფლიქტში“, მაგრამ მისი სუბიექტური წარმოდგენა არავითარ გავლენას არ ახდენს იმაზე, რომ თავდასხმა ობიექტურად არ არსებობდა. მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა უნდა იყოს ობიექტურად რეალური. ვინაიდან ობიექტურად თავდასხმა არ მომხდარა, აუცილებელი მოგერიება გამოირიცხება. მართლსაწინააღმდეგობის გამომრიცხავი სხვა გარემოებები კაზუსიდან არ ჩანს. ა მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ.

3. ბრალი

კაზუსიდან გამომდინარე ჩანს, რომ ა-მ დაუშვა შეცდომა და განახორციელა ე.წ. მოჩვენებითი აუცილებელი მოგერიება. ამ

⁸⁶Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 145.

ეტაპზე, როგორც ზემოთ აღინიშნა, უნდა გავარკვიოთ, ქონდა თუ არა ა-ს მართლწინააღმდეგობის შეგნება. ა ფიქრობდა, რომ ის თავდამსხმელისგან იცავდა ახალგაზრდას და შესაბამისად, არ ჰქონია მართლწინააღმდეგობის შეგნება.

სსკ-ის 36-ე მუხლის საფუძველზე მსგავსი შეცდომის დაშვების დროს უნდა დადგინდეს, იყო თუ არა შეცდომა მისატყვევებელი. მისატყვევებელი შეცდომის არსებობის შემთხვევაში, სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობა საერთოდ გამოირიცხება, ხოლო მიუტყვევებელი შეცდომის დაშვების შემთხვევაში, პასუხისმგებლობის საკითხი დადგება გაუფრთხილებლობისათვის.⁸⁷

სსკ-ის 36-ე მუხლის მეორე ნაწილი შეცდომას მისატყვევებლად თვლის, თუ შექმნილ ვითარებაში პირმა არ იცოდა და არც შეიძლება სცოდნოდა, რომ ჩადიოდა აკრძალულ ქმედებას. ამ დროს ყურადღება უნდა მივაქციოთ პიროვნების შესაძლებლობებს და იმ ფაქტობრივ მდგომარეობას, რა პირობებშიც ის მოქმედებდა.⁸⁸

მართალია, ა ნასვამ მდგომარეობაში იყო, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ეს არაფერს არ ცვლის მის მიერ დაშვებული შეცდომის აცილებადობასთან დაკავშირებით. ყველამ სამეზობლოში და მათ შორის თვითონ ა-მ იცოდა, რომ უბანში კარგა ხანია ფილმის გადაღება მიმდინარეობდა და დადგმული სცენები არ წარმოადგენდა რამე მოულოდნელობას. მას მეტი ყურადღება რომ გამოეჩინა, ამ შეცდომას თავიდან აიცილებდა. აქედან გამომდინარე, მან დაუშვა მიუტყვევებელი შეცდომა და პასუხისმგებლობის საკითხი დადგება გაუფრთხილებლობისათვის, ვინაიდან განზრახვა გამოირიცხა.

დასკვნა

ა არ აგებს პასუხს სისხლისსამართლებრივი წესით არც განზრახ და არც გაუფრთხილებლობით ჩადენილი დანაშაულისათვის, ვი-

⁸⁷ შეად. მჭედლიშვილი-პედრიხი, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი I, აბზ. 549; გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 333.

⁸⁸ გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 333.

ნაიდან ის მოქმედება მიუტევებელი შეცდომის ფარგლებში, რაც განზრახ დანაშაულს გამოირიცხავს. ამასთანავე, ვერც გაუფრთხილებლობით ჯანმრთელობის მსუბუქ დაზიანებაზე ვიმსჯელებთ, ვინაიდან მსგავს შემადგენლობას სისხლის სამართლის კოდექსი არ იცნობს.

ა-მ მეგობრის დაბადების დღეზე იქეიფა და ნასვამობის მიუხედავად საჭეს მიუჯდა და შინისაკენ გაემართა. მას მართვის მოწმობა საერთოდ არ გააჩნდა, მაგრამ თავისი გამოცდილების იმედი ჰქონდა. ა გზაზე დაშვებული 100-120 კმ/სთ სიჩქარით მოძრაობდა, როდესაც მოულოდნელად მის წინ მიმავალი მანქანის მძღოლი საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევით გზის სხვა ზოლში გადმოვიდა. ა-მ დაამუხრუჭა, მაგრამ შეჯახება მაინც მოხდა, რის შედეგადაც მეორე მანქანის მძღოლი, ბ, დაიღუპა. მოგვიანებით ექსპერტიზამ დაადგინა, რომ ამ შედეგის თავიდან აცილება ფიზიკური და მართვის მოწმობიანი მძღოლისთვისაც შეუძლებელი იქნებოდა. თუმცა, ა-ს რომ ემოძრავა უფრო ნაკლები სიჩქარით, მაშინ ის დამუხრუჭებას მოასწრებდა და ავარიაც არ მოხდებოდა.

დაისჯება თუ არა ა სსკ-ის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით?⁸⁹

კაზუსის ამოხსნა:

გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობა ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოების დარღვევის შედეგად, ჩადენილი ნასვამ მდგომარეობაში, სსკ მუხ. 276, ნაწ. 6

პიპოთეზა: ა შესაძლებელია დაისაჯოს სსკ-ის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით გათვალისწინებული გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის, ვინაიდან ის მთვრალი და მართვის მოწმობის გარეშე მართავდა მანქანას.

1. ქმედების შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

⁸⁹ კაზუსი აღებულია გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან - BGHSt 45, 219 და შემდეგი.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. სსკ-ის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2) მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ მიეღო მანქანის მართვის გადანყვეტილება, შეჯახება არ მოხდებოდა და ბ გადარჩებოდა.

წინდახედულობის ნორმის ობიექტური დარღვევა

ა-ს თავისი მოქმედებით ობიექტურად უნდა დაერღვია წინდახედულობის ნორმა. წინდახედულობის ნორმა შეიძლება არსებობდეს დაწერილი ან დაუწერელი სახით. წინდახედულობის ნორმის დარღვევის საკითხზე მსჯელობისას, პირველ რიგში, უნდა გაირკვეს, თუ რა წესების დაცვას მოითხოვს მართლწესრიგი პირისგან და მხოლოდ ამის შემდეგ უნდა დავადგინოთ, თუ რა ფორმით დაირღვა ეს წესები.⁹⁰ წესების დარღვევის შეფასებისას მასშტაბად უნდა ავიღოთ საშუალო, „ნორმალური“ ადამიანი, ანუ უნდა შევაფასოთ, თუ როგორ მოიქცეოდა კონკრეტულ სიტუაციაში ეს „ნორმალური“ ადამიანი.⁹¹

მოცემულ შემთხვევაში ა-მ დაწერილი, კერძოდ საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების, წესები დაარღვია. შესაბამისად, წინდახედულობის ნორმების ობიექტური დარღვევა განხორციელდა (თვითიმედოვნების სახით).

ობიექტური შერაცხვა

ობიექტური შერაცხვის ეტაპზე, როგორც ეს განზრახი დანაშაულების შემთხვევაშიც ხდება, დგინდება, შექმნა თუ არა პირმა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, კერძოდ, ამ საფრთხისათვის დამახასიათებელ შედეგში გამოიხატა. მოცემულ საფეხურზე, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავარკვიოთ, არსებობს თუ არა ურთიერთკავშირი ჩადენილ დარღვევასა და დარღვეული ნორმის დაცვის მიზანს შორის.

⁹⁰ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1028.

⁹¹ Rengier, Strafrecht AT, § 52 Rn. 15.

– ურთიერთკავშირი დარღვევასა და ნორმის დაცვის მიზანს შორის

მოცემულ კაზუსში ამ ურთიერთკავშირის დადგენა უპრობლემოდ არის შესაძლებელი, ვინაიდან საგზაო მოძრაობის წესები, რომლებიც ნასვამზე და მართვის მოწმობის გარეშე მანქანის მართვას კრძალავენ, სწორედ იმ მიზანს ემსახურებიან, რომ არ მოხდეს ავტოსაგზაო შემთხვევები. აქედან გამომდინარე, ობიექტური შერაცხვის პირველი ნაწილი, სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის შექმნა, მოცემულია.⁹²

– ურთიერთკავშირი დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის

გარდა იმისა, რომ დავადგინეთ ა-ს მიერ სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის შექმნა, აუცილებელია გავარკვიოთ, არის თუ არა კავშირი მის მიერ ჩადენილ დარღვევებსა და დამდგარ შედეგს შორის, ანუ მოხდა თუ არა შექმნილი საფრთხის რეალიზება კონკრეტულ შედეგში, რაც ობიექტური შერაცხვის მეორე ნაწილს წარმოადგენს.

დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის ურთიერთკავშირი გამოირიცხება მაშინ, თუ შედეგი ალტერნატიული ქცევის, ანუ წესების დაცვის შემთხვევაში მაინც დადგებოდა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, უსამართლობა იქნებოდა პირი დაგვესაჯა ისეთი ქმედებისათვის, რომლის შედეგსაც ის ვერანაირად ვერ აიცილებდა თავიდან, რაც არ უნდა ყველა უსაფრთხოების წესი დაეცვა.⁹³ ა-მ, მართალია, საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების წესები დაარღვია, როდესაც ის ნასვამი და მართვის მოწმობის გარეშე მართავდა მანქანას, მაგრამ მას რომ ჰქონოდა მართვის მოწმობა და ნასვამიც არ ყოფილიყო, ექსპერტის დასკვნის თანახმად შეჯახებასა და ბ-ს სიკვდილს თავიდან მაინც ვერ აიცილებდა. დამდგარ შედეგში, ბ-ს სიკვდილში, ა-ს მიერ შექმნილი საფრთხის რეალიზება არ მომხდარა კონკრეტულ შედეგში, ის საფრთხე ისედაც არსებობდა, ამიტომაც, ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად არ შეერაცხება.⁹⁴

⁹² შეად. Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 674.

⁹³ Rengier, Strafrecht AT, § 52 Rn. 26.

⁹⁴ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 676; Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1045.

გარდა ამისა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მართვის მოწმობის ფლობა და სიფხიზლე იმ მიზანს ემსახურება, რომ კონკრეტულ სიტუაციაში პირმა თავისი ნასვამობით ან მანქანის მართვის არცოდნით არ შექმნას საფრთხე, მაგრამ ა-ს, როგორც უკვე აღინიშნა, რომც ემოძრავა ფხიზლად და მართვის მოწმობით, მაინც არ შეეძლო შედეგის თავიდან აცილება, ამიტომაც მის მიერ ჩადენილ დარღვევებსა და ბ-ს სიკვდილს შორის კავშირი არ არსებობს.⁹⁵

რაც შეეხება სიჩქარის საკითხს, ამასთან დაკავშირებით სხვადასხვა შეხედულება არსებობს დოგმატიკასა და პრაქტიკაში. პრაქტიკაში გამოთქმული მოსაზრებით, არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს იმას, თუ რა მოხდებოდა წესების დაცვის შემთხვევაში. მთავარი ამოსავალი წერტილი ალტერნატიული სიტუაციის შეფასება კი არა, სიჩქარის გაკონტროლების უნარი უნდა იყოს. სხვანაირად თუ ვიტყვით, მძღოლი როდესაც ნასვამია, მან შესაბამისად მხოლოდ იმ სისწრაფით უნდა იმოძრავოს, რამდენის გაკონტროლებაც მას შეუძლია, ანუ დროული დამუხრუჭების შესაძლებლობა აქვს.⁹⁶ აქედან გამომდინარე, ა ვალდებული იყო არა 100-120 კმ/სთ სიჩქარით ემოძრავა, მიუხედავად იმისა, რომ ეს სიჩქარე ნებადართული იყო, არამედ თავისი ნასვამობა და საჭიროების შემთხვევაში შესაძლო დაგვიანებული რეაქცია უნდა გაეთვალისწინებინა.⁹⁷

აღნიშნულ პოზიციას არ ეთანხმება დოგმატიკა, ვინაიდან, გაბატონებული მოსაზრებით, პრაქტიკა საერთოდ ყურადღების მიღმა ტოვებს იმ მომენტს, რომ სიფხიზლის შემთხვევაშიც იგივე შედეგი დადგებოდა. ა-მ, მართალია, დაარღვია წინდახედულობის ნორმა და ნასვამი მიუჯდა საჭეს, ანუ შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, მაგრამ მას სიჩქარისათვის არ გადაუჭარბებია და დაშვებულ ფარგლებში მოძრაობდა. პრაქტიკა ქმნის ხელოვნურ კონსტრუქციას, როდესაც გაუფრთხილებლობას იმ მოტივით ასაბუთებს,

⁹⁵ Rengier, Strafrecht AT, § 52 Rn. 40.

⁹⁶ BGHSt 24, 35.

⁹⁷ BGHSt 24, 35.

რომ მთვრალი ა მის ნასვამობასთან შესაბამისი სიჩქარით არ მოძრაობდა. გარდა ამისა, ისიც არ არის გამართლებული, რომ ნასვამ მძღოლს პრაქტიკა უფრო მეტს სთხოვს, ვიდრე ფხიზელ მძღოლს და მას ავალდებულებს, დაშვებულ სიჩქარეზე კიდევ უფრო ნელა იმოძრაოს, მაშინ როდესაც ზუსტად ასეთივე ავარიის შემთხვევაში ფხიზელი მძღოლი არ დაისჯებოდა.⁹⁸

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, დოგმატიკის პოზიცია უფრო მისაღები და დასაბუთებულია. შესაბამისად, ა-ს მიერ ჩადენილ ქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის არ არსებობს ურთიერთკავშირი.

დასკვნა

ა არ აგებს პასუხს სსკ-ის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით გათვალისწინებული გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის, ჩადენილი მთვრალ მდგომარეობაში.

მოცემულ კაზუსში შესაძლებელია სხვა დასკვნის გაკეთებაც, თუ პრაქტიკაში არსებულ მოსაზრებებს მივემხრობით. ასეთ შემთხვევაში კაზუსის ამოხსნა უნდა გაგრძელდეს და შემოწმდეს მართლწინააღმდეგობა და ბრალი.

⁹⁸ Rengier, Strafrecht AT, § 52 Rn. 41; Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 680; Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1045.

კაზუსი 18 – გაუფრთხილებლობა

ა-მ გადაწყვიტა თავის მეზობელზე შურისძიება, რომელთანაც დიდი ხანია კონფლიქტი ჰქონდა და ამ მიზნით მის სახლს სალამოს ცეცხლი წაუკიდა. სახლში, მეორე სართულზე, ამ დროს, პატარა ბავშვს ეძინა. ოჯახის წევრებმა ცეცხლმოკიდებული სახლიდან გამოსვლა მოახერხეს, მაგრამ ბ, პატარა ბავშვის უფროსი ძმა, რომელიც ნასვამი იყო, თუმცა არა ისე, რომ არსებული საფრთხეები ვერ შეეფასებინა, უკან შევარდა სახლში, რათა ძმის ან ნივთების გადარჩენა ეცადა. საუბედუროდ, სანამ ის მეორე სართულამდე მიაღწევდა, გაიგუდა და დაიღუპა. ბავშვი საბოლოოდ მეხანძრეებმა გადაარჩინეს. ა-ს ზოგადად არავის მოკვლა არ სურდა და იმედოვნებდა, რომ მხოლოდ სახლი დაინგებოდა.

დაისჯება თუ არა ა ბ-ს გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის, რომელიც მოჰყვა სხვისი ნივთის განადგურებას, სსკ მუხ. 187, ნაწ. 3^ა

კაზუსის ამოხსნა

გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობა, სსკ მუხ. 187, ნაწ. 3.

ჰიპოთეზა: ა შესაძლებელია დაისაჯოს სსკ-ის 187-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის, ვინაიდან მან მეზობლის სახლს ცეცხლი წაუკიდა, რის შედეგადაც ბ დაიღუპა.

1. ქმედების შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

ბ გარდაიცვალა. სსკ-ის 187-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

^ა კაზუსი აღებულია გერმანიის ფედერალური უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან - BGHSI 39, 322 და შემდეგი.

მიზეზობრივი კავშირი

პირობათა თეორიიდან გამომდინარე (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 2) მიზეზობრივი კავშირი აშკარაა. ა-ს რომ არ გაეჩინა ხანძარი, პატარა ბავშვის სიცოცხლეს საფრთხე არ შეექმნებოდა და შესაბამისად ბ-ც არ შევიდოდა ცეცხლმოკიდებულ სახლში.

წინდახედულობის ნორმის ობიექტური დარღვევა

ა-ს თავისი მოქმედებით უნდა დაერღვია ობიექტურად წინდახედულობის ნორმა. მან შურისძიების მიზნით მეზობლის სახლს ნაუკიდა ცეცხლი, რასაც მსხვერპლი მოჰყვა. მართალია, მას არ უნდოდა განზრახ ვინმეს მოკვლა, თუმცა წინდახედულობის ნორმის ობიექტური დარღვევა მაინც განხორციელდა, ვინაიდან სხვისი ქონების განადგურება აკრძალულია და ამ ფორმით ამის გაკეთება თავისთავად მოიცავს გარკვეულ სხვა საფრთხეებსაც. ის აცნობიერებდა აკრძალული ქმედების ჩადენას და მოქმედებდა თვითიმედოვნებით, ვინაიდან ფიქრობდა, რომ სახლისთვის ცეცხლის წაქიდების შედეგად არავის სიცოცხლეს საფრთხე არ შეექმნებოდა.

ობიექტური შერაცხვა

ობიექტური შერაცხვის ეტაპზე დგინდება, შექმნა თუ არა პირმა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც კონკრეტულ შედეგში, კერძოდ, ამ საფრთხისათვის დამახასიათებელ შედეგში გამოიხატა. მოცემულ საფეხურზე, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავარკვიოთ, არსებობს თუ არა ურთიერთკავშირი ჩადენილ დარღვევასა და დარღვეული ნორმის დაცვის მიზანს შორის.

– ურთიერთკავშირი დარღვევასა და ნორმის დაცვის მიზანს შორის

შექმნა თუ არა ა-მ სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე და არის თუ არა ეს საფრთხე ნორმის დაცვის მიზანში მოქცეული? ამ კითხვაზე დადებითი პასუხის გაცემა არავითარ სირთულეს არ წარმოადგენს, ვინაიდან ცეცხლის წაქიდებით ა-მ სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე შექმნა, დაარღვია სსკ-ის 187-ე მუხლი, რომელიც სწორედაც რომ მსგავსი საფრთხეების თავიდან აცილებას ემსახურება.

– ურთიერთკავშირი დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის

გარდა იმისა, რომ დავადგინეთ ა-ს მიერ სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის შექმნა, აუცილებელია გავარკვიოთ, არის თუ არა კავშირი მის მიერ ჩადენილ დარღვევებსა და დამდგარ შედეგს შორის, ანუ მოხდა თუ არა შექმნილი საფრთხის რეალიზება კონკრეტულ შედეგში, რაც ობიექტური შერაცხვის მეორე ნაწილს წარმოადგენს.

დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის ურთიერთკავშირი გამოირიცხება მაშინ, თუ შედეგი ალტერნატიული ქცევის, ანუ ნების დაცვის შემთხვევაში მაინც დადგებოდა. ა-ს რომ არ წაეკიდებინა ცეცხლი მეზობლის სახლისათვის, ბ არ დაიღუპებოდა, ანუ ალტერნატიული ქცევის შემთხვევაში იგივე შედეგი არ დადგებოდა და ბ გადარჩებოდა. ა-მ ცეცხლის წაკიდებით შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელმაც კონკრეტული შედეგი გამოიწვია და ეს შედეგი სწორედაც რომ შექმნილ საფრთხესთან არის დაკავშირებული და მისგან გამომდინარეობს. ურთიერთკავშირი ჩადენილ დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის მოცემულია.

– შედეგის დადგომის ობიექტურად განჭვრეტის შესაძლებლობა

დამდგარი შედეგი ა-ს ობიექტურად არ შეერაცხება იმ შემთხვევაში, თუ მოვლენები სრულიად უჩვეულოდ, ატიპურად განვითარდებოდა, რაც გამოიწვევდა ბ-ს დაღუპვას. მოცემულ შემთხვევაში არაფერი განსაკუთრებული არ მომხდარა. მართალია, ა-ს არ სურდა ბ-ს სიკვდილი და სახლს მან მხოლოდ უძრავი ქონების განადგურების მიზნით წაუკიდა, თუმცა იმის წინასწარ განჭვრეტა, რომ ამას შეიძლება ადამიანის სახით მსხვეპლი მოჰყოლოდა, შესაძლებელი იყო და აბსოლუტურ მოულოდნელობას არ წარმოადგენდა.¹⁰⁰

¹⁰⁰BGHS: 39, 323.

– მსხვერპლის მიერ მიყენებული თვითდაზიანება

რა გავლენას ახდენს ბ-ს, ანუ მსხვერპლის მიერ საკუთარი ნებით მიღებული გადაწყვეტილება სხვისი გადარჩენისა და ამით გამოწვეული შედეგი ა-ს დასჯადობაზე? ამ საკითხთან დაკავშირებით აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს.

- ერთი მოსაზრებით, მსგავს შემთხვევებში თავდაპირველად მოქმედი პირის პასუხისმგებლობა საერთოდ გამოირიცხება, ვინაიდან მსხვერპლი მოქმედებდა დამოუკიდებლად, მას გაცნობიერებული ჰქონდა არსებული საფრთხეები და მიუხედავად ამისა, მაინც წავიდა რისკზე.¹⁰¹ ა-ს პასუხისმგებლობა დამთავრდა იმ მომენტში, როდესაც ბ-მ გააცნობიერა საფრთხე, მაგრამ საკუთარი ნებით მაინც შევარდა ცეცხლმოკიდებულ სახლში.¹⁰² ბ-მ საკუთარ ხელში აიღო მოვლენების განვითარებაზე ბატონობა და ფაქტობრივად ახალი საფრთხე დააფუძნა (საკუთარი თავის მიმართ), რომელზეც პასუხს აგებს ის და არა სხვა ვინმე.¹⁰³ აქედან გამომდინარე ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად არ შეერაცხება.

დოგმატიკასა და პრაქტიკაში გაბატონებულია მოსაზრება, რომლის თანახმადაც ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება. მას ჰქონდა იმის გაცნობიერების შესაძლებლობა, რომ ოჯახის წევრები საკუთარი სახლის ან სხვა ოჯახის წევრების გადარჩენის მიზნით სავარაუდოდ მიიღებდნენ თუნდაც სარისკო გადაწყვეტილებას.¹⁰⁴ ა-მ სახლისთვის ცეცხლის წაქიდებით შექმნა ბ-ს ძმის სიცოცხლის მოსპობისა და ქონების განადგურების საფრთხე და ამით დააფუძნა ბ-ს მიერ განხორციელებული ქმედების, საკუთარ თავზე რისკის აღების, მოტივაცია.¹⁰⁵ აქედან გამომდინარე, უსამართლობა იქნებოდა ბ-ს სისხლისსამართლებრივი დაცვის

¹⁰¹ Otto, NJW, 1980, 422.

¹⁰² Otto, NJW, 1980, 422.

¹⁰³ Otto, NJW, 1980, 422.

¹⁰⁴ BGHSt 39, 324.

¹⁰⁵ BGHSt 39, 324.

გარეშე დატოვება და ამიტომაც ის უნდა მოექცეს სსკ-ის 187-ე მუხლის მე-3 ნაწილის დაცვის მიზნის ქვეშ.¹⁰⁶

სულ სხვა სამართლებრივი სიტუაცია იქნებოდა იმ შემთხვევაში, თუ ბ, მაგალითად, სრულიად გაუმართლებელ სარისკო გადაწყვეტილებას მიიღებდა, რომლის შედეგიც წინასწარვე ცხადი იქნებოდა ან საკუთარ სიცოცხლეს სასწორზე შეაგდებდა მასთან შედარებით უმნიშვნელო სიკეთეების გადასარჩენად.¹⁰⁷ ბ-ს არ აუღია საკუთარ თავზე სრულიად უაზრო რისკი, ეს არ ჩანს კაზუსიდან. მას ასევე არც უმნიშვნელო სამართლებრივი სიკეთეების გადასარჩენად გადაუდგამს ეს ნაბიჯი. მართალია, ის ეცადა ერთდროულად ძმის ან ქონების გადარჩენას და არა მხოლოდ ქონების გადარჩენას, რომ ამის საფუძველზე განეული რისკი გაუმართლებლად შევაფასოთ.¹⁰⁸ ის გადაარჩენდა იმას, რასაც მოახერხებდა.

გარდა ამისა, ბ თავისი ძმის სამართლებრივ გარანტს წარმოადგენდა და შესაბამისად, მას საკუთარი ოჯახის წევრის მიმართ თუნდაც გარკვეული რისკის განევის საფასურად ზრუნვის ვალდებულება გააჩნდა, რაც მისი მხრიდან ჩარევის ალბათობას ზრდიდა. ვინაიდან ასეთ ჩარევას შედეგად მოჰყვა გარანტის მხრიდან მსხვერპლი, ამაზე პასუხი ა-მ, ანუ თავდაპირველი საფრთხის შემქნელმა, უნდა აგოს.¹⁰⁹ ყოველივე აქედან გამომდინარე, ა-ს ბ-ს სიკვდილი ობიექტურად შეერაცხება.

აღნიშნულ ორ განსხვავებულ პოზიციას თუ შევადარებთ ერთმანეთს, გაბატონებული მოსაზრება უფრო დამაჯერებელია და ლოგიკურ დასკვნამდე მივყავართ. მართალია, მსხვერპლი თავისუფალი ნებით მოქმედებდა, მაგრამ ეს რეალურად „იძულებით“ ქმედებას წარმოადგენდა, ვინაიდან საქმე ეხებოდა ოჯახის წევრის გადარჩენას და ბ-ს

¹⁰⁶ BGHSt 39, 325.

¹⁰⁷ BGHSt 39, 326.

¹⁰⁸ BGHSt 39, 326.

¹⁰⁹ Kindhäuser, Strafrecht AT, § 11 Rn. 58.

მხრიდან საკუთარ თავზე რისკის ალების მოტივი სწორედაც რომ ა-ს თავდაპირველმა ქმედებამ შექმნა, რომლის შემდგომი განვითარებაც სულაც არ ყოფილა მოულოდნელი.¹¹⁰ ა-ს დამდგარი შედეგი ობიექტურად შეერაცხება.

2. მართლწინააღმდეგობა

კაზუსიდან გამომდინარე, მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არც ერთი გარემოება არ ჩანს. ა მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ.

3. ბრალი

ა) ბრალუწარიანობა

ა-ს ბრალუწარიანობაზე კაზუსში არაფერი არ მიუთითებს.

ბ) ინდივიდუალური გაუფრთხილებლობა

– წინდახედულობის ნორმის დაცვის სუბიექტური შესაძლებლობა

გაუფრთხილებლობის შეფასებისას ყურადღება უნდა მიექცეს ქმედების ჩამდენი პირის ინდივიდუალურ, სუბიექტურ მახასიათებლებს, ანუ ბრალზე მსჯელობისას უნდა გაირკვეს, რამდენად შეეძლო ა-ს თავისი უნარ-ჩვევებიდან გამომდინარე დაეცვა წინდახედულობის ვალდებულება.¹¹¹ მოცემულ შემთხვევაში ა-ს ჰქონდა სუბიექტურად შესაძლებლობა, დაეცვა წინდახედულობის ნორმა. არანაირი წინაპირობა, რომელიც ამ შესაძლებლობას გამორიცხავდა (მაგ. ფსიქიკური ან ფიზიკური დაავადება, გამოუცდელობა), კაზუსიდან არ ჩანს.¹¹²

– შედეგის დადგომის გათვალისწინების სუბიექტური შესაძლებლობა

ა-ს არა მხოლოდ შეეძლო სუბიექტურად წინდახედულობის ნორმის დაცვა, არამედ მას იმის გათვალისწინების უნარიც ჰქონდა, თუ რა შედეგები შეიძლება მოჰყოლოდა მის მიერ

¹¹⁰Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 192a.

¹¹¹ ტურაეა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 260.

¹¹² შეად. Rengier, Strafrecht AT, § 52 Rn. 84.

სახლისათვის ცეცხლის წაქიდებას. ის არც აფექტის ან სხვა განსაკუთრებული სტრესული სიტუაციის ქვეშ არ მოქმედებდა, რომ სავარაუდო შედეგი ვერ გაეთვალისწინებინა.¹¹³

გ) ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები

ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში მოცემული არ არის.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს სსკ-ის 187-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის. მან განზრახ წაუკიდა სხვის სახლს ქონების განადგურების მიზნით, რასაც გაუფრთხილებლობით ბ-ს სიცოცხლის მოსპობა მოჰყვა.

დაიმახსოვრეთ:

გაუფრთხილებლობით ჩადენილ დანაშაულებზე მსჯელობისას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ობიექტური შერაცხვის პრობლემატიკა, რომელიც შეიძლება ქვემოთ ჩამოთვლილი ერთ-ერთი წინაპირობის არსებობისას გამოირიცხოს:

ურთიერთკავშირის არარსებობა დარღვევასა და ნორმის დაცვის მიზანს შორის (სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის შექმნა)

ურთიერთკავშირის არარსებობა დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის (შექმნილი სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხის კონკრეტულ შედეგში რეალიზება)

შედეგის დადგომის ობიექტურად განჭვრეტის შეუძლებლობა (მოვლენების ატიპური განვითარება)

მსხვერპლის მიერ თვითდაზიანების მიყენება

მესამე პირის ჩარევა

¹¹³ შეად. Schmidt, Strafrecht AT, Rn. 882.

ა-მ გადანყვიტა თავის სახლთან ახლოს მდებარე სუპერმარკეტ-ტიდან მისი საყვარელი ფეხბურთის გუნდის მაისურის მოპარვა, რომელიც 100 ლარი ღირდა. ა სტუდენტი იყო და ამდენი ფული არ ჰქონდა. იდეაც ამიტომ გაუჩნდა, თუმცა სანამ იდეის განხორციელებაზე გადავიდოდა, წინა დღეს გადანყვიტა ამ სუპერმარკეტში დღის განმავლობაში შესვლა და იქ არსებული უსაფრთხოების კამერების დათვალიერება, რათა მეორე დღეს ქურდობა შეუმჩნევლად განეხორციელებინა. მისი საეჭვო ქცევა შეამჩნიეს დაცვის თანამშრომლებმა და ის პოლიციას გადასცეს, სადაც ა-მ ყველაფერი აღიარა. ასევე აღმოჩნდა, რომ თურმე ის ქურდობისთვის ადრეც ყოფილა ნასამართლელი.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს ქმედება.

კახუსის ამოხსნა:

ქურდობის მომზადება, სსკ მუხ. 18, 177, ნან. 3, ქვეპ. ბ.

პიპოთეზა: ა შესაძლებელია დაისაჯოს არაერთგზის ქურდობის მომზადებისათვის, სსკ მუხ. 18, 177, ნან. 3, ქვეპ. ბ.

მომზადების წინაპირობები

- მაისურის ფარული დაუფლება მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით ჯერ არ მომხდარა
არაერთგზის ქურდობის მომზადება სსკ-ის მე-18 მუხ-ლიდან გამომდინარე დასჯადი ქმედებაა, ვინაიდან ის მძიმე დანაშაულია.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

დანაშაულის მომზადების სუბიექტური მხარე მოიცავს დანაშაულის ჩასადენად პირობების შექმნისა და დანაშაულის შემადგენლობის განხორციელებისკენ მიმართულ განზრახვას (ასევე მიზანსაც მიზნით დაფუძნებულ დელიქტებში).¹¹⁴ მომზადების სუბიექტურ შემადგენლობაზე მსჯელობისას უნდა გავარკვიოთ, ჰქონდა თუ არა პირს მიღებული გადანყვიტებზე კონკრეტული

¹¹⁴ მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, აბზ. 53.

დანაშაულის ჩადენის შესახებ.¹¹⁵ თუ მხოლოდ ზოგად ჩანაფიქრზეა საუბარი, მაშინ ეს დანაშაულის მომზადებად ვერ დაკვალიფიცირდება, ვინაიდან, ზოგადი ჩანაფიქრის დასჯადობა ძალიან შორს წაგვიყვანდა და ეს კონსტიტუციით გარანტირებულ განსაზღვრულობის პრინციპს დაარღვევდა. ა-ს ჩაფიქრებული ჰქონდა მეორე დღეს 100 ლარის ღირებულების კონკრეტული მაისურის მოპარვა, ანუ მისი ჩანაფიქრი კონკრეტიზებულია. რაც შეეხება განზრახვის ფორმას, ის მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით და მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანიც აშკარაა.

ბ) ქმედების ობიექტური შემადგენლობა

დანაშაულის მომზადების ობიექტური შემადგენლობა გამოიხატება დანაშაულის ჩადენისათვის პირობების შექმნაში (სსკ მუხ. 18, ნაწ. 1). პირობების შექმნა შეიძლება სხვადასხვა ფორმით განხორციელდეს, მათ შორის არა მხოლოდ იარაღის შეძენით ან სხვა საშუალების მომარაგებით, არამედ თუნდაც ინფორმაციის შეგროვებით ან განსახორციელებელი დანაშაულის ადგილის დათვალიერებით.¹¹⁶ ა-ს მიერ განხორციელებული ადგილის დათვალიერება და სათვალთვალო კამერებზე ინფორმაციის შეგროვება მომზადების ობიექტური შემადგენლობის წინაპირობებს აკმაყოფილებს.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგოდ.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

4. პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღება არ მომხდარა.

¹¹⁵ გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 238.

¹¹⁶ Rengier, Strafrecht AT, § 33 Rn. 8; მჭედლიშვილი-პედრიხი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, აბზ. 43.

დასკვნა

ა დაისჯება არაერთგზის ქურდობის მომზადებისათვის, სსკ მუს. 18, 177, ნაწ. 3, ქვეპ. ბ.

ა და ბ მეზობლები იყვნენ. ერთ დღესაც მათ შორის ატყდა კამათი მინის ნაკვეთთან დაკავშირებით, რაც ურთიერთშეურაცხყოფაში გადაიზარდა. ა-მ შეგინება ვერ აიტანა და შურისძიების მოტივით გადანყვიტა ბ-ს დასჯა. მან გამოიტანა სახლიდან ორლულიანი სანადირო თოფი და მოკვლის განზრახვით ორი გასროლა განახორციელა ბ-ს მიმართ, თუმცა, საბედნიეროდ, ბ მხოლოდ ერთ ფეხში დაიჭრა და ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება მიიღო. ამის შემდეგ ის თავის სახლში გაიქცა, ა კი უცებ სინდისის ქენჯნამ შეაწუხა, მეზობელს როგორ ვესროლეო და ახალი გასროლის განხორციელება გადაიფიქრა, რომელიც მას უპრობლემოდ შეეძლო.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს ქმედება.

კაზუსის ამოხსნა:

მკვლელობის მცდელობა, სსკ მუხ. 19, 108.

პიპოთეზა: ა შესაძლებელია დაისაჯოს სსკ-ის 19, 108-ე მუხლით გათვალისწინებული მკვლელობის მცდელობისათვის.

მცდელობის წინაპირობები

- ბ-ს მიმართ სასიკედილო შედეგი არ დამდგარა მკვლელობის მცდელობა ზოგადად სსკ-ით დასჯადი ქმედება

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

მცდელობის სუბიექტური შემადგენლობა გამოიხატება პირის მიერ ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედების ჩადენის თაობაზე საბოლოო და მყარი გადანყვეტილების მიღებაში.¹¹⁷ შედეგთან მიმართებაში საკმარისია თუნდაც არაპირდაპირი განზრახვა.¹¹⁸ ა-ს სურდა ბ-ს მოკვლა. მას მიღებული ჰქონდა ეს გადანყვეტილება და გააჩნდა განზრახვა ქმედების შემადგენლობის ობიექტური მხარის მიმართ.

¹¹⁷ ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 312.

¹¹⁸ Kasiske, Strafrecht I, Rn. 252; ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 312.

ბ) ქმედების ობიექტური შემადგენლობა (უშუალოდ დაწყება) ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ეტაპზე უნდა გაირკვეს, განახორციელა თუ არა ა-მ უშუალოდ დანაშაულის ჩასადენად მიმართული განზრახი ქმედება, რომელიც ბოლომდე არ მიიყვანა (სსკ მუხ. 19, ნან. 1). უშუალოდ დაწყება თავის თავში სუბიექტურ და ობიექტურ ელემენტებს აერთიანებს. მცდელობის დროს პირს შინაგანად, სუბიექტურად გადალახული უნდა ჰქონდეს „ახლა დაიწყო“-ს მომენტი და ობიექტურად გადასული უნდა იყოს ქმედების შემადგენლობის შესაბამის თავდასხმაზე (მცდელობის დასაბუთების სუბიექტურ-ობიექტური თეორია).¹¹⁹ ამაში არ იგულისხმება უბრალოდ ნებისმიერი თავდასხმითი ქმედება, არამედ მხოლოდ ისეთი, რომელიც დამნაშავეს წარმოდგენაში ხელის არშეშლის შემთხვევაში უშუალოდ შედეგს გამოიწვევს ან შედეგთან დროისა და სივრცის თვალსაზრისით უშუალო კავშირშია.¹²⁰ ა-ს მიერ განხორციელებული ქმედება ამ წინაპირობებს აკმაყოფილებს. მან ქმედების შემადგენლობის განხორციელება უშუალოდ დაიწყო და ბ-ს მოსაკლავად ორჯერ გაისროლა.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა მართლწინააღმდეგოდ.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ ჩანს. ა მოქმედებდა ბრალეულად.

4. პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღება

სსკ-ის 21-ე მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობების არსებობის შემთხვევაში ა გათავისუფლდება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან მკვლელობის მცდელობის გამო დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღების საფუძველზე. ამისათვის აუცილებელია შემდეგი წინაპირობების არსებობა:

¹¹⁹ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 601; ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 314.

¹²⁰ Wessels/Beulke/Satzger, Strafrecht AT, Rn. 601.

- ხელშეშლილი მცდელობის არარსებობა

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღების დროს არ უნდა იყოს მცდელობა ხელშეშლილი, ანუ როდესაც პირი ხედავს, რომ შედეგი არ დადგა და მიზნის მიღწევა მოცემულ მომენტში შეუძლებელია.¹²¹ ა-ს, ამ შემთხვევაში, პირიქით, უპრობლემოდ შეძლო მესამე გასროლის განხორციელება და ბ-ს მოკვლა, თუმცა, მან ეს გადაიფიქრა, ე.ი. მცდელობა არ ყოფილა ხელშეშლილი.

- დამთავრებული თუ დაუმთავრებელი მცდელობა

მცდელობის სახის დადგენას კვალიფიკაციისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს შემდეგი მიზეზის გამო: თუ გვაქვს დაუმთავრებელი მცდელობა, მაშინ ნებაყოფლობით ხელის აღებისათვის საკმარისია, რომ პირმა აღარ გააგრძელოს თავდასხმა; ხოლო თუ თავდასხმა დამთავრებულია, მაშინ პირმა უნდა მიიღოს ყველა ზომა შედეგის თავიდან ასაცილებლად.

მოცემულ კაზუსში ა-მ განახორციელა დაუმთავრებელი მცდელობა, ვინაიდან მან უშუალოდ კი დაიწყო ობიექტური შემადგენლობის განხორციელება, მაგრამ ჯერ კიდევ ბოლომდე არ განახორციელა დანაშაულებრივი ქმედება, რომელსაც შედეგი უნდა მოჰყოლოდა (ანუ მესამე გასროლა).¹²²

- ნებაყოფლობით და საბოლოოდ ხელის აღება

ნებაყოფლობით ხელის აღება ნიშნავს პირის მიერ სუბიექტურად მიღებულ გადაწყვეტილებას, რომ არ გააგრძელოს თავდასხმა თუნდაც იმის ფონზე, რომ მას დაწყებული საქმის ბოლომდე მიყვანა შეუძლია.¹²³ ა სწორედაც რომ ასე მოიქცა და მესამე გასროლა არ განახორციელა. გარდა ამისა, მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება იყო საბოლოო. მას არ უფიქრია, რომ მოდი, ცოტა ხანში ვესვრიო ან მსგავსი რამ. პირიქით, იფიქრა მეზობელს საერთოდ როგორ ვესროლეო. ყოველივე აქედან გამომდინარე ა-ს ქმედება აკმაყოფილებს დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღების წინაპირობებს და ის

¹²¹ შეად. მჭედლიშვილი-პედრიხი, მეთოდია, 164.

¹²² ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 308.

¹²³ მჭედლიშვილი-პედრიხი, მეთოდია, 164.

გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან მკვლელობის მცდელობისათვის (სსკ მუხ. 19, 108).¹²⁴

ერთ დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღება ავტომატურად არ გულისხმობს დამდგარი შედეგისათვის პასუხისმგებლობის საერთოდ გამორიცხვას. სსკ-ის 21-ე მუხლის მეორე ნაწილი ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას ფაქტობრივად ჩადენილი ქმედებით გამოწვეული შედეგისათვის, კერძოდ, ამ შემთხვევაში საუბარია ჯანმრთელობის მსუბუქ დაზიანებაზე. ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება დანაშაულია და შესაბამისად, ა მისი ჩადენისათვის დაისჯება.

დასკვნა

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღების გამო ა არ დაისჯება მკვლელობის მცდელობისათვის (მუხ. 19, 108), მაგრამ ის პასუხს აგებს ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანებისათვის (მუხ. 120).

¹²⁴ შეად. მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, მეთოდია, 165.

ა რამდენიმე დღის განმავლობაში ევაჭრებოდა ბ-ს მანქანის ყიდვასთან დაკავშირებით, თუმცა, საბოლოო შეთანხმებას ვერ მიაღწიეს. ამის გამო ა გაბრაზდა და გადაწყვიტა მისთვის სასურველი მანქანა მოეპარა, მაგრამ ამასთანავე საკუთარი თავის საფრთხეში ჩაგდება არ უნდოდა. ის მივიდა თავის დიდი ხნის მეგობარ გ-სთან და უთხრა, ბ-ს ეზოში რომ მანქანა აყენია, ის შევიყიდე, ხვალ ვერ ვიცლი და იქნებ შენ წამოიყვანო. ამასთანავე, მან თავის მეგობარს მანქანის გასაღებიც მისცა, რომელიც შემთხვევით მასთან დატოვა ბ-მ. გ-მ დაუჯერა ა-ს და მანქანა ეზოდან უპრობლემოდ წამოიყვანა, ვინაიდან ბ-ს ისედაც ღია ეზო ჰქონდა და სახლშიც არავინ არ იყო. მან მანქანა ა-ს გადასცა, რომელმაც ის თავის ავტოფარეხში დააყენა.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს და გ-ს ქმედება (არ იმსჯელოთ ზიანის მნიშვნელობაზე).

კაზუსის ამოხსნა:

1. ქურდობა სატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ, სსკ მუხ. 177, ნან. 3, ქვეპ. დ

როდესად დანაშაულის ჩადენაში რამდენიმე პირი მონაწილეობს, კაზუსის ამოხსნის დანყება სასურველია იმ პირით, რომელმაც უშუალოდ განახორციელა ქმედება – ამ შემთხვევაში გ.

პიპოთეზა: შესაძლებელია გ-მ ჩაიდინა ავტოსატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ მიმართული ქურდობა, როდესაც მან ბ-ს ეზოდან წამოიყვანა მანქანა, სსკ მუხ. 177, ნან. 3, ქვეპ. დ.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედების ობიექტი

სხვისი მოძრავი ნივთი, კერძოდ, სატრანსპორტო საშუალება. ეს კომპონენტი აშკარაა. მანქანა არის მოძრავი ნივთი, რომელიც მოცემულ შემთხვევაში ეკუთვნოდა ბ-ს, ანუ სხვას.

ქმედება

ფარული დაუფლება. გ-მ მანქანა წამოიყვანა ისე, რომ ეს არავის არ შეუმჩნევია და ამით ეს მოძრაობა ნივთი გამოვიდა პატრონის მფლობელობიდან. ანუ, ფარული დაუფლებაც განხორციელდა.

შედეგი

შედეგიც დამდგარია. მანქანა ბ-ს მფლობელობიდან გასულია.

მიზეზობრივი კავშირი/ობიექტური შერაცხვა

გ-ს მიერ განხორციელებულ ქმედებასა და დამდგარ შედეგთან მიმართებაში ორივე წინაპირობა მოცემულია.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ქურდობის სუბიექტური შემადგენლობა აუცილებლად მოითხოვს განზრახვის არსებობას, ანუ ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ნიშნების ცოდნას და სურვილს. ის, რომ გ-ს სხვისი მანქანა მიყავდა, მისთვის ცნობილი არ იყო, ვინაიდან მის წარმოდგენაში ეს ა-ს მანქანა იყო. იქნებოდა ეს ა-ს თუ ბ-ს საკუთრება, საერთო ჯამში გ-სთვის მაინც სხვისი ნივთია. ასევე, მას ამ მანქანის წაყვანის სურვილიც ჰქონდა. თუმცა, გარდა ცოდნისა და სურვილის კომპონენტებისა, ქურდობის სუბიექტური მხარისათვის დამახასიათებელია მისაკუთრების მიზნის არსებობა (მუხ. 177, ნან. 1), ეს მიზანი კი გ-ს არ გააჩნდა. შესაბამისად, სუბიექტური მხარე გამოირიცხება.

შუალედური დასკვნა

გ არ აგებს პასუხს სატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ მიმართული ქურდობისათვის, სსკ მუხ. 177, ნან. 3, ქვეპ. დ, ვინაიდან მას მისაკუთრების მიზანი არ ამოძრავებდა.

თეორიულად შესაძლებელია გვემსჯელოთ გაუფრთხილებლობაზე, თუმცა გაუფრთხილებლობით ქურდობის შემადგენლობა არ არსებობს.

II. ქურდობა სატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ, სსკ მუხ. 177, ნაწ. 3, ქვეპ. დ, ჩადენილი შუალობითი ამსრულებლობით, მუხ. 22.

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ შუალობითი ამსრულებლობით ჩაიდინა ავტოსატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ მიმართული ქურდობა, როდესაც მან ბ-ს ეზოდან მოტყუებით წამოიყვანა მანქანა, სსკ მუხ. 22, 177, ნაწ. 3, ქვეპ. დ.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედების ობიექტი

სხვისი მოძრავი ნივთი, კერძოდ, სატრანსპორტო საშუალება. ეს კომპონენტი მოცემულია. მანქანა არის მოძრავი ნივთი, რომელიც ამ შემთხვევაში ეკუთვნოდა ბ-ს, ანუ სხვას და არა ა-ს.

ქმედების შემადგენლობის განხორციელება სხვის მიერ

ა-ს ქმედების შემადგენლობა თვითონ არ განუხორციელებია, ვინაიდან მანქანის სხვისი ეზოდან გამოყვანა მოახდინა გ-მ, თუმცა მიუხედავად ამისა, სსკ-ის 22-ე მუხლიდან გამომდინარე, ჩადენილი დანაშაული შესაძლებელია მაინც მას შეერაცხოს, როგორც შუალობით ამსრულებელს. მაგრამ, სანამ შუალობით ამსრულებლობაზე გადავალთ, უნდა გავარკვიოთ, ხომ არ მომხდარა ნაქეზება, სსკ მუხ. 24, ნაწ. 2.

თანამონაწილეობისა და ამსრულებლობის გამიჯვნასთან დაკავშირებით სხვადასხვა თეორია არსებობს:

- **ფორმალურ-ობიექტური თეორია**, რომლის მიხედვითაც პირი მაშინ ჩაითვლება ამსრულებლად, თუ ის მთლიანად ან ნაწილობრივ თვითონ განახორციელებს ქმედების შემადგენლობას.¹²⁵ ეს თეორია დღეისათვის უარყოფილია, ვინაიდან მისი გამოყენების შემთხვევაში საერთოდ შეუძლებელია შუალობითი ამსრულებლობისათვის ვინმეს დასჯა.¹²⁶ ამ თეორიით თუ ვისარგებლებთ, მაშინ მოცემულ კაზუსში ა იქნებოდა წამქეზებელი.

¹²⁵ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1204.

¹²⁶ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1204.

სუბიექტური თეორია – ამსრულებელია ის, ვინც ქმედებას ახორციელებს როგორც საკუთარს.¹²⁷ ამ თეორიას ის აქვს დადებითი, რომ მისი მეშვეობით ადვილად არის შესაძლებელი შუალობითი ამსრულებლობის დასჯა, მაგრამ მეორე მხრივ ის აქცენტს მთლიანად პირის სუბიექტურ დამოკიდებულებაზე აკეთებს, რომლის დადგენა პრაქტიკაში ძალიან რთულია და მოსამართლის ინტერპრეტაციებზე ხდება გამიჯვნა დამოკიდებული.¹²⁸ ამ თეორიით ა იქნებოდა (შუალობითი) ამსრულებელი.

ქმედებაზე ბატონობის თეორია – ქმედებაზე ბატონობის თეორია, ძირითადად, დოგმატიკაში გაბატონებულ მოსაზრებას წარმოადგენს. ის მეორენაირად მატერიალურ-ობიექტურ თეორიადაც მოიხსენიება. ამსრულებელია ის, ვინც ქმედებაზე ბატონობს, ანუ ვისაც შეუძლია დანაშაულის მსვლელობის განსაზღვრა.¹²⁹ ქმედებაზე ბატონობის თეორია უშვებს იმ პირის ამსრულებლად დასჯადობას, ვინც საერთოდ არ მონაწილეობს ქმედების შემადგენლობის განხორციელებაში.¹³⁰ მოცემული თეორია შედარებით ყველაზე მისაღებია, ვინაიდან ორივე, სუბიექტურ და ობიექტურ კრიტერიუმებს აქცევს ყურადღებას. ა ამ თეორიით იქნებოდა (შუალობითი) ამსრულებელი.

საბოლოო ჯამში მესამე, ქმედებაზე ბატონობის თეორია იმსახურებს მხარდაჭერას, ვინაიდან შედარებით ყველაზე სრულყოფილად ის ახდენს ამსრულებლობისა და თანამონაწილეობის გამიჯვნას. შესაბამისად, კაზუსის ამოხსნას ვაგრძელებთ ა-ს მიმართ ამსრულებლობის კუთხით, კერძოდ, უნდა გავარკვიოთ, მოცემულია თუ არა შუალობითი ამსრულებლობის წინაპირობები.

დანაშაულის ჩადენა სხვა პირის მეშვეობით

შუალობითი ამსრულებლობის განხორციელება შესაძლებელია სხვადასხვა ფორმით, იქნება ეს უპირატესი ცოდნის, უპირატე-

¹²⁷ ტურაეა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 336.

¹²⁸ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 1204.

¹²⁹ დანერ. იბ. მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, აბზ. 278 და შემდეგი.

¹³⁰ Joecks, Studienkommentar, § 25 Rn. 7.

სი ძალის თუ ორგანიზაციული ბატონობის საფუძველზე. აღნიშნულ კაზუსში მოცემულია უპირატესი ცოდნის შემთხვევა. ა-მ იცის, რომ მანქანა მისი არ არის და გამიზნულად შეყავს სხვა პირი შეცდომაში და იყენებს მას „ცოცხალი იარაღის“ სახით. მართალია, გ-მ ქურდობის ქმედების შემადგენლობის ობიექტური მხარე განახორციელა, თუმცა ქურდობის სუბიექტური მხარის (მისაკუთრების მიზანი) არარსებობის გამო მის მიმართ აღნიშნული დანაშაულის კვალიფიკაცია გამოირიცხება. აქედან გამომდინარე, შუალობითი ამსრულებლობის ობიექტური შემადგენლობა განხორციელებულია.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

სუბიექტური შემადგენლობის ეტაპზე ვარკვევთ, ქონდა თუ არა ა-ს ქმედების შემადგენლობის ობიექტური მხარის მიმართ განზრახვა, რაც მოცემულ კაზუსში აშკარაა. მან იცოდა, რომ სხვისი სატრანსპორტო საშუალების მართლსაწინააღმდეგო დაუფლება ხდებოდა. ასევე, მას ამოძრავებდა მისაკუთრების მიზანი. გარდა ამისა, ა-ს უნდა ქონოდა გაცნობიერებული, რომ სწორედ ის ბატონობდა ქმედებაზე, ანუ მართავდა გ-ს, მისი შეცდომაში შეყვანის გზით. ეს წინაპირობაც დაცულია.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს.

დასკვნა

ა-მ განახორციელა ქურდობა სატრანსპორტო საშუალების წინააღმდეგ, სსკ მუხ. 177, ნაწ. 3, ქვეპ. დ, ჩადენილი შუალობითი ამსრულებლობით, მუხ. 22.

დაიმახსოვრეთ:

შუალობითი ამსრულებლობის განხორციელება შესაძლებელია სხვადასხვა ფორმით:

- უპირატესი ცოდნის
- უპირატესი ძალის თუ
- ორგანიზაციული ბატონობის საფუძველზე

ა კარგა ხანია ეჭვობდა, რომ მისი მეზობლის 15 წლის შვილი ბ მისი ბინიდან რაღაცეებს იპარავდა, თუმცა ამაში ბოლომდე არ იყო დარწმუნებული. ერთხელაც მან ბ-ს უთხრა, შაბათ-კვირას ქალაქიდან გავდივარ და ყოველი შემთხვევისთვის ბინის გასაღებს შენ დაგიტოვებ, დღის განმავლობაში შეიხედეო. ამავე დროულად, მან მისაღები ოთახის მაგიდაზე დატოვა 50-ლარიანი კუპიურა იმის შესამოწმებლად, დახვდებოდა თუ არა ეს ფული ისევ. ბ-მ მართლაც ვერ გაუძლო ცდუნებას და ეს ფული მაგიდიდან აიღო.

აგებს თუ არა პასუხს ა ქურდობაში ნაქეზებისათვის?

კაზუსის ამოხსნა:

1. ქურდობა, ჩადენილი ბ-ს მიერ, სსკ. მუხ. 177, ნაწ. 1.

პიპოთეზა: შესაძლებელია ბ-მ ჩაიდინა ქურდობა, როდესაც მან ა-ს ბინაში აიღო ფული, სსკ მუხ. 177, ნაწ. 1.

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედების ობიექტი

სხვისი მოძრავი ნივთი, კერძოდ, ბინის პატრონის 50-ლარიანი კუპიურა.

ქმედება

ფარული დაუფლება. ბ-მ ფული წამოიღო ისე, რომ ეს არავის არ შეუმჩნევია და ამით ეს მოძრავი ნივთი გამოვიდა პატრონის მფლობელობიდან. ფარული დაუფლება განხორციელებულია.

შედეგი

შედეგიც დამდგარია. ფული ა-ს მფლობელობიდან გასულია.

მიზეზობრივი კავშირი/ობიექტური შერაცხვა

ბ-ს მიერ განხორციელებულ ქმედებასა და დამდგარ შედეგთან მიმართებაში ორივე წინაპირობა მოცემულია.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ქურდობის სუბიექტური შემადგენლობა აუცილებლად მოითხოვს განზრახვის არსებობას, ანუ ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ნიშნების ცოდნას და სურვილს. ის, რომ ბ-ს სხვისი ფული მიჰქონდა, მისთვის ცნობილი იყო. გარდა ცოდნისა და სურვილის კომპონენტებისა, ქურდობის სუბიექტური მხარისათვის დამახასიათებელია მისაკუთრების მიზნის არსებობა. ფულის აღებისას ბ-ს ეს მიზანი ამოძრავებდა. შესაბამისად, სუბიექტური მხარე აშკარაა.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს.

ბრალის შემონმება თანამონაწილეობის დროს არ არის საჭირო, ვინაიდან საკმარისია, რომ ამსრულებელმა განახორციელოს უმართლობა (ქმედების შემადგენლობა და მართლწინააღმდეგობა).

შუალედური დასკვნა

ბ პასუხს აგებს სსკ-ის 177-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ქურდობისათვის.

II. ქურდობაში ნაქეზება, სსკ. მუხ. 24, ნაწ. 2, მუხ. 177, ნაწ. 1.

ჰიპოთეზა: შესაძლებელია ა-მ ჩაიდინა ქურდობაში ნაქეზება, როდესაც მაგიდაზე დატოვა ფული და გასაღები მისცა მისი მეზობლის შვილ ბ-ს.

1. ქმედების შემადგენლობა

ობიექტური შემადგენლობა

სხვა, განზრახი დანაშაული – იმისათვის, რომ ვინმეს პასუხისგებაში მიცემა მოხდეს ნაქეზებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, სსკ-ის 24-ე მუხლის მეორე ნაწილიდან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ სხვა პირის მიერ ჩადენილი იყოს განზრახი დანაშაული. კაზუსში ეს წინაპირობა მოცემულია. ბ-მ ჩაიდინა ქურდობა.

დაყოლიება – გარდა სხვა პირის მიერ ჩადენილი დანაშაულის არსებობისა, ნამქეზებლის როლი ამ დანაშაულთან მიმართებაში უნდა იყოს გამოხატული სხვის დაყოლიებაში. ნამქეზებელია ის, ვინც გადამწყვეტ მოტივს უქმნის ამსრულებელს.¹³¹ თუ ის უკვე გადანყვეტილებამიღებულ პირს ნააქეზებს, მაშინ ეს არ ჩაითვლება დასჯად ნაქეზებად, ვინაიდან ამსრულებელს ისედაც გადანყვეტილი ქონდა ყველაფერი (*Omnimodo facturus*). თუმცა, ამ კაზუსში ეს არ ჩანს. ბ-მ ფულის ალების გადანყვეტილება სპონტანურად, მას შემდეგ მიიღო, როდესაც მან მაგიდაზე ა-სგან „გამზადებული“ კუპიურა დაინახა. გამოდის, რომ ერთი შეხედვით სწორედაც რომ ა-ს მიერ ფულის მაგიდაზე დატოვებამ შეუქმნა ბ-ს ქურდობის ჩადენის გადამწყვეტი მოტივი. მიუხედავად ამისა, მსგავსი ქმედება ვერ ჩაითვლება დაყოლიებად. დაყოლიებისათვის უფრო მეტი რამ არის საჭირო. მხოლოდ ისეთი წინაპირობების შექმნა (ფულის დადება), რომ პირს გაუჩნდეს დანაშაულის ჩადენის განზრახვა, არ არის საკმარისი დაყოლიებისათვის. დაყოლიება, თუნდაც ეტიმოლოგიურად, ბევრად უფრო მიზანმიმართულ ქმედებას გულისხმობს, ანუ საჭიროა ერთმა პირმა მოახდინოს მეორე პირზე ზეგავლენა. თუ რა არის საკმარისი ნაქეზებისათვის, ამასთან დაკავშირებით სხვადასხვა შეხედულება არსებობს:

- **შედეგის გამოწვევის თეორიის** მიხედვით ნაქეზებისათვის საკმარისია ამსრულებელში დანაშაულის გადანყვეტილების მიღების გამოწვევა.¹³² მოცემულ კაზუსში ამ თეორიით გვაქვს ნაქეზება.

კომუნიკაციის თეორიის მიმდევრები კი დაყოლიებაში მოიაზრებენ ინტელექტუალური კონტაქტის არსებობას ნამქეზებელსა და ამსრულებელს შორის, ანუ მათ შორის უნდა შედგეს კომუნიკაცია. აღნიშნულის დასაბუთება მდგომარეობს იმაში, რომ თანამონაწილეობის აქცესორული ბუნებიდან გამომდინარე ნამქეზებელი პასუხს აგებს იმ დანაშაულისათვის, რასაც ჩაიდენს ამსრულებელი.¹³³ ფაქტობრივად, ნამქეზებლის პასუხისმგებლობა

¹³¹ გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 276.

¹³² Joecks, Studienkommentar, § 26 Rn. 9.

¹³³ Satzger/Schmitt/Wildmaier, Strafgesetzbuch, § 26 Rn. 4.

გათანაბრებულია ამსრულებლის პასუხისმგებლობასთან, ისინი ქმნიან ერთიან უმართლობას, ამიტომაც ქმედების ნაქეზებად კვალიფიკაციისათვის უფრო მნიშვნელოვანი წვლილია საჭირო.¹³⁴ არასწორი იქნებოდა ნაქეზებისათვის დასჯა მხოლოდ იმის გამო, რომ პირმა ამსრულებელს ზოგადად დანაშაულის ჩადენის სურვილი გაუჩინა.¹³⁵ ნამქეზებელმა ამისათვის უფრო მეტი რამ უნდა გააკეთოს. მოცემული თეორიით ა-ს, როგორც ნამქეზებლის პასუხისმგებლობა, გამოირიცხება, ვინაიდან მას არავითარი კომუნიკაცია არ ქონია ბ-სთან ქურდობასთან დაკავშირებით.

საბოლოო ჯამში, მეორე შეხედულება, ზემოთმოყვანილი არგუმენტებიდან გამომდინარე, უფრო მისაღებია. ამით ობიექტური შემადგენლობა გამოირიცხა.

დასკვნა

ა არ აგებს პასუხს ქურდობაში ნაქეზებისათვის (სსკ. მუხ. 24, ნაწ. 2, მუხ. 177, ნაწ. 1).

დამატებითი:

ნაქეზების უმთავრესი წინაპირობაა სხვისი (ამსრულებლის) დაყოლიება. მასში მოიაზრება ინტელექტუალური კონტაქტის არსებობა ნამქეზებელსა და ამსრულებელს შორის, ანუ მათ შორის უნდა შედგეს კომუნიკაცია. სხვისთვის მხოლოდ დანაშაულის ჩადენის სურვილის გაჩენა კომუნიკაციის გარეშე ნამქეზებლად დასჯისათვის არ არის საკმარისი.

¹³⁴ ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 334; Joecks, Studienkommentar, § 26 Rn. 10.

¹³⁵ Satzger/Schmitt/Widmaier, Strafgesetzbuch, § 26 Rn. 4.

კაზუსი 23 – თანამონაწილეობა

ა-მ მემკვიდრეობის მიღების მიზნით გადაწყვიტა ბიძამისის თავიდან მოშორება და ამისათვის იარაღის შოვნაზე დაიწყო ფიქრი. მას გაახსენდა, რომ მის მეგობარ ბ-ს სახლში პისტოლეტი ქონდა. ა-მ მეგობარს მოუყვა თავისი განზრახვის შესახებ და თხოვა, იარაღი მომეცი ერთი დღითო. ბ-მ მას უარი ვერ უთხრა და პისტოლეტი მისცა. მეორე დღეს, ა-მ ბიძამისი მოკლა.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს და ბ-ს ქმედება მკვლელობასთან მიმართებაში.

კაზუსის ამოხსნა:

I. მკვლელობა, ჩადენილი ა-ს მიერ ანგარებით, სსკ მუხ. 109, ნაწ. 3, ქვეპ. გ.

ჰიპოთეზა: ა-მ შესაძლებელია ჩაიდინა მკვლელობა ანგარებით, სსკ მუხ. 109, ნაწ. 3, ქვეპ. გ, როდესაც მან მემკვიდრეობის მიღების მიზნით მოკლა ბიძამისი.

ა) ობიექტური შემადგენლობა

ქმედება

სისხლისსამართლებრივად რელევანტური ქმედება განხორციელებულია.

შედეგი

შედეგი დამდგარია. ბიძა გარდაცვლილია.

მიზეზობრივი კავშირი/ობიექტური პერაქცხვა

ა-ს მიერ განხორციელებულ ქმედებასა და დამდგარ შედეგთან მიმართებაში ორივე წინაპირობა მოცემულია.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ა მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით. მას გაცნობიერებული ქონდა თუ რას აკეთებდა და სწორედაც რომ დამდგარი შედეგის მისაღწევად მოქმედებდა. გარდა ამისა, ა მოქმედებდა ანგარების მოტივით (სპეციალური პერსონალური ნიშანი), რაზეც მემკვიდრეობის მიღების სურვილი მიუთითებს.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი არცერთი გარემოება კაზუსში არ ჩანს.

შუალედური დასკვნა

ა პასუხს აგებს სსკ-ის 109-ე მუხლის მესამე ნაწილის გ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მკვლელობისათვის.

II. მკვლელობაში დახმარება, სსკ. მუხ. 24, ნაწ. 3, მუხ. 108.

პიპოთეზა: ბ-მ, როდესაც პისტოლეტი ათხოვა ა-ს, შესაძლებელია ჩაიდინა მკვლელობაში დახმარება.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

სხვა, განზრახი დანაშაული – იმისათვის, რომ ვინმეს პასუხისგებაში მიცემა მოხდეს დახმარებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, სსკ-ის 24-ე მუხლის მესამე ნაწილიდან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ სხვა პირის მიერ ჩადენილი იყოს განზრახი დანაშაული. მოცემულ კაზუსში ეს აშკარაა. ა-მ ჩაიდინა მკვლელობა.

ხელის შეწყობა – დახმარება სისხლისსამართლებრივი თვალსაზრისით ნიშნავს დანაშაულის ჩადენაში ხელის შეწყობას, რომელიც შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა ფორმით, იქნება ეს ფიზიკური თუ ფსიქიკური/ინტელექტუალური დახმარება. ბ-მ მის მეგობარს მისცა იარაღი, ანუ განახორციელა ხელშეწყობა ფიზიკურად.

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

– **განზრახვა ძირითად დანაშაულთან მიმართებაში** – დახმარების დროს სუბიექტური მხარე, უპირველეს ყოვლისა, მოითხოვს ე.წ. „ორმაგი განზრახვის“ არსებობას. პირველი – პირს უნდა ქონდეს იმის განზრახვა, რომ ამსრულებელმა განახორციელოს დანაშაული, რაც მოცემულ კაზუსში აშკარაა, ვინაიდან ბ საქმის კურსში იყო, თუ რას აპირებდა ა და მეორე –

– **განზრახვა ხელის შეწყობასთან მიმართებაში** – ანუ პირი უნდა მოქმედებდეს დახმარების, ხელის შეწყობის განზრახვით.

ბ-სთან მიმართებაში ეს კომპონენტიც განხორციელებულია.

– პერსონალური ნიშანი – პერსონალური ნიშანი, რომელიც ბრალისთვის ანდა ერთ-ერთი ამსრულებლისთვის ან თანამონაწილისთვის არის დამახასიათებელი, შეერაცხება იმ ამსრულებელს ან თანამონაწილეს, რომელსაც იგი ახასიათებს (სსკ მუხ. 25, ნაწ. 5). ანგარების მოტივი სწორედაც რომ პერსონალურ ნიშანს წარმოადგენს, რომელიც უმართლობას არ აფუძნებს და შეერაცხება მხოლოდ იმას, ვინც ანგარებით მოქმედებდა, ანუ ა-ს.¹³⁶ ბ-ს, როგორც დამხმარეს, შეერაცხება მხოლოდ და მხოლოდ მარტივი მკვლელობა (მუხ. 108).

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ გვაქვს.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ გვაქვს.

დასკვნა

ბ პასუხს აგებს მკვლელობაში დახმარებისათვის, სსკ მუხ. 24, ნაწ. 3, 108.

¹³⁶ გამყრელიძე, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III, 284.

ა-ს დაუგეგმავად მეოთხე შვილი შეეძინა და ამის გამო საკმაოდ შეწუხებული იყო, სამიც მეყოფოდა გასაზრდელადო. ერთხელაც, როდესაც მისი ქმარი სამსახურში იყო, მან დრო იხელთა და მარტო დატოვა ორი თვის ჩვილი, იქნებ ტირილში გაიგუდოსო და თვითონ მთელი დღით საყიდლებზე წავიდა. მართლაც, საღამოს ცოტა ადრე შინ დაბრუნებულ მამას შვილი გაგუდული დახვდა.

დააკვალიფიცირეთ ა-ს ქმედება.

კახუსის ამოხსნა:

პიპოთეზა: ა შესაძლებელია დაისაჯოს უმოქმედობით ჩადენილი განზრახ მკვლელობისათვის, წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვანის მიმართ, სსკ. მუხ. 8, ნაწ. 3, მუხ. 109, ნაწ. 2, ქვეპ. ბ.

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ობიექტური შემადგენლობა

შედეგი

ბავშვი გარდაიცვალა. სსკ-ის 109-ე მუხლის მეორე ნაწილის ბ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შედეგი დამდგარია.

უმოქმედობა

ა-მ საჭირო დროს არ მიაქცია ბავშვს ყურადღება და ის დატოვა მარტო (სსკ მუხ. 8, ნაწ. 3).

მიზეზობრივი კავშირი (პიპოთეტური მიზეზობრიობა)

ვინაიდან მსხვერპლი უმოქმედობის გამო დაიღუპა, საჭიროა პიპოთეტურად იმის დადგენა, გადარჩებოდა თუ არა ბავშვი დედის დროული ჩარევის შედეგად. გადარჩენის ალბათობა, სავალდებულო არ არის, რომ ასპროცენტიანი სიზუსტით იქნეს დადგენილი. მთავარია, რომ მოქმედების შედეგად მსხვერპლი ალბათობის მაღალი ხარისხით გადარჩებოდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში უნდა გამოვიყენოთ პრინციპი „ყოველგვარი ეჭვი ბრალდებულის სასარგებლოდ“ (in dubio pro reo) და დავაკვალიფიციროთ

მცდელობად.¹³⁷ მოცემულ კაზუსში მიზეზობრივი კავშირი უპრობლემოდ დგინდება, ვინაიდან სახლში ყოფნის შემთხვევაში დედა ბავშვს დააწყნარებდა და ის არ გაიგუდებოდა.

ობიექტური შერაცხვა

ა-მ ბავშვის მარტო დატოვებით შექმნა სამართლებრივად გასაკიცხი საფრთხე, რომელიც შედეგში რეალიზდა. ობიექტური შერაცხვა ამკარაა.

გარანტიის ფუნქცია

იმისათვის, რომ უმოქმედობით ჩადენილი მკვლელობისათვის პასუხისმგებლობის საკითხი დადგეს, საჭიროა რომ ის პირი, ვინც არ იმოქმედა, მსხვერპლის სამართლებრივი გარანტი იყოს, რაც მასზე ზრუნვის ვალდებულებას გულისხმობს. უპირველეს ყოვლისა, ეს ეხება ოჯახის წევრებს. დედა ვალდებულია იზრუნოს შვილზე.

ობიექტურად შესაძლო და სავალდებულო მოქმედების შეუსრულებლობა

უმოქმედობისათვის პასუხისმგებლობას ვერ დავასაბუთებთ მხოლოდ გარანტიის მხრიდან შეუსრულებელი მოქმედებისათვის. იმ შემთხვევაში, თუ მას რეალურად არ შეუძლია განახორციელოს დახმარება (ან მოუხმოს სხვას), მაშინ ლოგიკურია, რომ ის უმოქმედობისათვის ვერ დაისჯება. კანონმდებელი ასევე არავისგან არ მოითხოვს გმირობას და ისეთი ქმედების განხორციელებას, რაც თვითონ გარანტს შეუქმნის მნიშვნელოვან საფრთხეს. ა-ს უპრობლემოდ შეეძლო ყოველგვარი საფრთხის გარეშე დახმარებოდა შვილს, ანუ მან არ განახორციელა შესაძლო და სავალდებულო ქმედება.

ქმედების შემადგენლობის სხვა ობიექტური ნიშნები

დამამძიმებელ გარემოებებში ჩადენილი მკვლელობა სხვისთვის განზრახ სიცოცხლის მოსწრაფების გარდა სხვა დამატებითი ნიშნების არსებობას მოითხოვს, ვიდრე ეს სსკ-ის 108-ე მუხლის,

¹³⁷ Heinrich, Strafrecht AT, Rn. 889; Kasiske, Strafrecht I, Rn. 300; ტურავა, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, 293 და შემდეგი.

მარტივი მკვლელობის შემთხვევაშია. უმოქმედობა განხორციელდა პატარა ბავშვის მიმართ, რაც შეესაბამება სსკ-ის 109-ე მუხლის მეორე ნაწილის ბ ქვეპუნქტს (წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის ან უმწეო მდგომარეობაში მყოფი პირის მკვლელობა).

ბ) სუბიექტური შემადგენლობა

ა მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით. ასევე მას გაცნობიერებული ქონდა, რომ მისი შვილი ასაკის გამო უმწეო მდგომარეობაში იყო და ყურადღებას საჭიროებდა.

2. მართლწინააღმდეგობა

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ გვაქვს.

3. ბრალი

ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები კაზუსში არ გვაქვს.

დასკვნა

ა პასუხს აგებს სსკ-ის 109-ე მუხლის მეორე ნაწილის ბ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული უმოქმედობით ჩადენილი მკვლელობისათვის.

**სახელმძღვანელოში დამუშავებული კაზუსების
ამოხსნის სქემები**

**განზრახი, მოქმედებით ჩადენილი, დამთავრებული
მატერიალური დანაშაული**

1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
 - ქმედება
 - შედეგი
 - მიზეზობრივი კავშირი
 - ობიექტური პერაცხვა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
 - განზრახვა
 - სხვა სპეციფიკური ნიშანი (მაგ. მიზანი)
2. მართლწინააღმდეგობა
3. ბრალი

1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
ქმედება
შედეგი
მიზეზობრივი კავშირი
ობიექტური შერაცხვა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
2. მართლწინააღმდეგობა
აუცილებელი მოგერიება
 - ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები
 - აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა
მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა
ხელყოფის იმნუთიერობა
 - აუცილებელი მოგერიების მოქმედება
აუცილებელი მოგერიება უშუალოდ თავდამსხმელის მიმართ
აუცილებელი მოგერიების საზღვრები
აუცილებელი მოგერიების სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები
 - ბ) აუცილებელი მოგერიების სუბიექტური მხარე
აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის ცოდნა
თავდაცვის მიზნით მოქმედება
3. ბრალი

უკიდურესი აუცილებლობა (სსკ მუხ. 30)

1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
ქმედება
შედეგი
მიზეზობრივი კავშირი
ობიექტური შერაცხვა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
2. მართლწინააღმდეგობა
უკიდურესი აუცილებლობა
 - ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები
- უკიდურესი მდგომარეობა
- უკიდურესი მდგომარეობით გამოწვეული მოქმედება
საჭირო მოქმედება
სამართლებრივი სიკეთეების შედარება
უკიდურესი მდგომარეობის დამატებითი ჩარჩოები
(სოციალ-ეთიკური შეზღუდვები)
 - ბ) უკიდურესი აუცილებლობის სუბიექტური მხარე
უკიდურესი მდგომარეობის ცოდნა
საფრთხის თავიდან აცილების მიზნით მოქმედება
3. ბრალი

დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა (სსკ მუხ. 32)

1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
ქმედება
შედეგი
მიზეზობრივი კავშირი
ობიექტური პერაცხვა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
2. მართლწინააღმდეგობა
დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა
 - ა) გამართლების ობიექტური ნიშნები
 - სამართლებრივი სიკეთის განკარგვის უფლება
 - გადანაცვეტილების მიღების უნარი
 - კონკრეტულ მომენტში დაზარალებულისგან თანხმობის მიღების შეუძლებლობა
 - დაზარალებულის სავარაუდო სურვილისა და დამდგარი შედეგის თანხვედრა
 - ბ) გამართლების სუბიექტური მხარე
სავარაუდო თანხმობის ცოდნა და მის შესაბამისად მოქმედება
3. ბრალი

1. **ქმედების შემადგენლობა**
ქმედება
შედეგი
მიზეზობრივი კავშირი
წინდახედულობის ნორმის ობიექტური დარღვევა
ობიექტური შერაცხვა
 - ურთიერთკავშირი დარღვევასა და ნორმის დაცვის მიზანს შორის
 - ურთიერთკავშირი დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის
 - შედეგის დადგომის ობიექტურად განჭვრეტის შესაძლებლობა
2. **მართლწინააღმდეგობა**
3. **ბრალი**
 - ა) **ბრალუნარიანობა**
 - ბ) **ინდივიდუალური გაუფრთხილებლობა**
 - წინდახედულობის ნორმის დაცვის სუბიექტური შესაძლებლობა
 - შედეგის დადგომის გათვალისწინების სუბიექტური შესაძლებლობა
 - გ) **ბრალის გამომრიცხავი გარემოებები**

დანაშაულის მომზადება (სსკ მუხ. 18)

მომზადების წინაპირობები

- შედეგი არ დამდგარა
- მომზადების დასჯადობა

1. ქმედების შემადგენლობა

ა) ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

(კონკრეტული დანაშაულის ჩადენის შესახებ მიღებული გადანყვეტილება)

ბ) ქმედების ობიექტური შემადგენლობა

(დანაშაულის ჩადენისთვის პირობების შექმნა)

2. მართლწინააღმდეგობა

3. ბრალი

მცდელობის წინაპირობები

- შედეგი არ დამდგარა
- მცდელობის დასჯადობა

1. ქმედების შემადგენლობა

- ა) ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა
(საბოლოო და მყარი გადანყვეტილების
მიღება)
- ბ) ქმედების ობიექტური შემადგენლობა
(უშუალოდ დანყება)

2. მართლწინააღმდეგობა

3. ბრალი

4. პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლება –

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღება (სსკ მუხ. 21)
ხელშეშლილი მცდელობის არარსებობა
დამთავრებული თუ დაუმთავრებელი მცდელობა
ნებაყოფლობით და საბოლოოდ ხელის აღება

შუალობითი ამსრულებლობა

- I. უშუალო ამსრულებლის დასჯადობა
(დასჯადობის გამორიცხვა)
- II. შუალობითი ამსრულებლობის დასჯადობა
 1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
ქმედების ობიექტი
ქმედების შემადგენლობის განხორციელება
სხვის მიერ
დანაშაულის ჩადენა სხვა პირის მეშვეობით
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
 2. მართლწინააღმდეგობა
 3. ბრალი

თანამონაწილეობა (ნაქეზება)

- I. ძირითადი დანაშაული
- II. ნაქეზება
 - 1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
 - სხვა განზრახი დანაშაული
 - დაყოლიება
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
 - განზრახვა ძირითად დანაშაულთან მიმართებაში
 - განზრახვა დაყოლიებასთან მიმართებაში
 - პერსონალური ნიშანი
 - 2. მართლწინააღმდეგობა
 - 3. ბრალი

თანამონაწილეობა (დახმარება)

- I. ძირითადი დანაშაული
- II. დახმარება
 - 1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
 - სხვა განზრახვი დანაშაული
 - ხელის შეწყობა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
 - განზრახვა ძირითად დანაშაულთან მიმართებაში
 - განზრახვა ხელის შეწყობასთან მიმართებაში
 - პერსონალური ნიშანი
 - 2. მართლწინააღმდეგობა
 - 3. ბრალი

შერეული უმოქმედობა

1. ქმედების შემადგენლობა
 - ა) ობიექტური შემადგენლობა
შედეგი
უმოქმედობა
მიზეზობრივი კავშირი (პიპოთეტური მიზეზობრიობა)
ობიექტური შერაცხვა
გარანტიის ფუნქცია
ობიექტურად შესაძლო და სავალდებულო მოქმედების
შეუსრულებლობა
 - ბ) სუბიექტური შემადგენლობა
2. მართლწინააღმდეგობა
(განსაკუთრებით მოვალეობათა კოლიზია)
3. ბრალი

გამოყენებული ლიტერატურა ქართულენოვანი:

გამყრელიძე, ოთარ, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტომი III, თბილისი 2013 (ციტირებულია: *გამყრელიძე*, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. III).

მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, ქეთევან, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი I, დანაშაული, ძირითადი საკითხები კითხვა-პასუხებით, თბილისი 2014 (ციტირებულია: *მჭედლიშვილი-ჰედრიხი*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი I).

მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, ქეთევან, კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკა სისხლის სამართალში, მეორე გამოცემა, თბილისი 2010 (ციტირებულია: *მჭედლიშვილი-ჰედრიხი*, მეთოდიკა).

მჭედლიშვილი-ჰედრიხი, ქეთევან, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი II, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, თბილისი 2011 (ციტირებულია: *მჭედლიშვილი-ჰედრიხი*, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები).

ტურავა, მერაბ, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მეცხრე გამოცემა, თბილისი 2013 (ციტირებულია: *ტურავა*, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა).

ტურავა, მერაბ, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის მოძღვრება, თბილისი 2011 (ციტირებულია: *ტურავა*, დანაშაულის მოძღვრება).

პერსონალური:

Frister, Helmut, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2013
(**Frister**, Strafrecht AT).

Heinrich, Bernd, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Stuttgart 2012
(ციტირებულია: **Heinrich**, Strafrecht AT).

Joecks, Wolfgang, Strafgesetzbuch, Studienkommentar, 10. Auflage, München 2012 (ციტირებულია: **Joecks**, Studienkommentar).

Kasiske, Peter, Strafrecht I: Grundlagen und allgemeiner Teil, Stuttgart 2011 (ციტირებულია: **Kasiske**, Strafrecht I).

Kindhäuser, Urs, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, Baden-Baden 2013 (ციტირებულია: **Kindhäuser**, Strafrecht AT).

Kühl, Kristian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2008
(ციტირებულია: **Kühl**, Strafrecht AT).

Kundlich, Hans, Fälle zum Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, München 2014 (ციტირებულია: **Kundlich**, Fälle zum Strafrecht AT).

Kundlich, Hans, Objektive und subjektive Zurechnung von Erfolgen im Strafrecht-eine Einführung, Juristische Ausbildung, 2010, 681-687.

Otto, Harro, Risikoerhöhungsprinzip statt Kausalitätsgrundsatz als Zurechnungskriterium bei Erfolgsdelikten, Neue Juristische Wochenschrift, 1980, 417-424.

Rengier, Rudolph, Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, München 2013
(ციტირებულია: **Rengier**, Strafrecht AT).

Roxin, Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München 2005 (ციტირებულია: **Roxin**, Strafrecht AT I).

Satzger, Helmut/Schmitt, Bertram/Widmaier, Gunter (Hrsg.), Strafgesetzbuch, Kommentar, 1. Auflage, Köln 2009 (ციტირებულია: **Satzger/Schmitt/Widmaier**, Strafgesetzbuch).

Schmidt, Rolf, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 12. Auflage, Grasberg bei Bremen 2013 (ციტირებულია: **Schmidt**, Strafrecht AT).

Seier, Jürgen, Die Anfängerklausur im Strafrecht, Berlin u.a. 2010 (ციტირებულია: **Seier**, Anfängerklausur).

Tofahrn, Sabine, Strafrecht Allgemeiner Teil I, Heidelberg 2008 (ციტირებულია: **Tofahrn**, Strafrecht AT I).

Wessels, Johannes/Beulke, Werner/Satzger, Helmut, Strafrecht, Allgemeiner Teil-Die Straftat und ihr Aufbau, 43. Auflage, Heidelberg 2013 (ციტირებულია: **Wessels/Beulke/Satzger**, Strafrecht AT).

ავტორის შესახებ

ბაჩანა ჯიშკარიანი – 2007 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. 2008-2009 წლებში გაიარა სამაგისტრო კურსი გერმანული სამართლის საფუძვლებში მიუნხენის უნივერსიტეტში, 2012 წელს კი იქვე მოიპოვა სამართლის დოქტორის ხარისხი გერმანული სისხლის სამართლის, საერთაშორისო და ევროპული სისხლის სამართლის კათედრაზე. სხვადასხვა დროს იყო გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახურისა და ფრიდრიხ ნაუმანის სახელობის ფონდის სტიპენდიანტი. გარკვეული პერიოდის განმავლობაში მუშაობდა იურიდიულ ფირმა Becker Büttner Held München-ში და ასევე ხელმძღვანელობდა სასემინარო ჯგუფებს მიუნხენის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. ამჟამად არის ასოცირებული პროფესორი და კითხულობს ლექციებს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტსა და საქართველოს უნივერსიტეტში. ეწევა პრაქტიკულ საქმიანობას ადვოკატისა და ექსპერტის რანგში იურიდიულ კომპანია „სამართლის სახლში“. გამოქვეყნებული აქვს ნაშრომები სისხლის სამართლის, საერთაშორისო და ევროპული სისხლის სამართლის თემატიკაზე.

გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

თბილისი, მ. კოსტავას ქ. №75

ტელ.: 238 35 99; 557 51 51 34

E-mail: Lawyers.world@yahoo.com;

<http://www.facebook.com/lawyers.world>